

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН**

До захисту допустити:
Зав. кафедри
«___» _____ 20 р.

Кваліфікаційна робота
за освітнім ступенем «Магістр»
на тему «Геоелектронічні пріоритети України в контексті забезпечення
зовнішньоторговельної безпеки»

Студентки економіко-правового факультету
спеціальності 051 «Економіка»
освітнього ступеня «Магістр»
Ларіної Дар'ї Євгенівни
Науковий керівник:
Балабанова Н.В., к.держ.упр., доцент
Рецензент:
Політик О. А., віце-президент, керуюча
відділенням Донецька торгово-промислової
палати в м. Маріуполь

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
«___» _____ 201___ р.

Маріуполь – 2020
ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ КРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ.....	10
1.1. Сутність та ознаки розвитку геоeкономіки через призму зовнішньоторговельного співробітництва країни	10
1.2. Теоретичні основи дослідження зовнішньоторговельної безпеки країни як складової економічної безпеки	13
1.3. Методологія оцінки векторів розвитку зовнішньоторговельного співробітництва України та її зовнішньоторговельної безпеки	17
Висновки до першого розділу	37
Розділ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	38
2.1. Характеристика інтенсивності розвитку ключових векторів зовнішньоторговельного співробітництва України	38
2.2. Інтегральна оцінка рівня зовнішньоторговельної безпеки України	48
2.3. Аналіз гравітаційної моделі розвитку ефективності векторної зовнішньоторговельної співпраці України	63
Висновки до другого розділу	71
Розділ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	72
3.1. Характеристика конкурентних переваг України на зарубіжних товарних ринках.....	72
3.2. Напрями оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку	80
3.2. Шляхи покращення стану зовнішньоторговельної безпеки національної економіки	89
Висновки до третього розділу	95

ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	100
ДОДАТКИ	108

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації господарської діяльності актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору є дослідження і наукове обґрунтування перспективних напрямків зовнішньоекономічних зв'язків. На сьогодні головною стратегічною метою соціально-економічного розвитку України є отримання гідної позиції в міжнародному поділі праці, зокрема в сфері зовнішньої торгівлі товарами та послугами. Інтеграція національних економік у світовий економічний простір характеризується досягненням узгоджених цілей та дотриманням спільних принципів у різних аспектах економічного, політичного, соціального життя. Водночас, економічна глобалізація супроводжується посиленням дисбалансів і асиметрій та поглибленням суперечностей і протиріч, у наслідок чого відбулося поширення практики розвитку національного та регіонального протекціонізму, торгових санкцій та війн, ігнорування глобальних угод СОТ. Це суттєво впливає на зовнішньоторговельну і національну безпеку держави, загрожує стійкості її економічних і соціальних систем, здатності до подальшого розвитку, економічній і політичній незалежності. У зв'язку з цим, актуальним є дослідження геоekonomічних пріоритетів України в контексті забезпечення зовнішньоторговельної безпеки.

Мета і задачі дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розробка моделі оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за ключовими геоekonomічними векторами розвитку в контексті підвищення рівня її зовнішньоторговельної безпеки. Досягнення зазначеної мети потребує виконання ряду наступних завдань:

- обґрунтувати сутність та ознаки розвитку геоekonomіки через призму зовнішньоторговельного співробітництва країни;
- дослідити теоретичні аспекти зовнішньоторговельної безпеки держави як складової зовнішньоекономічної безпеки;
- розробити методологію та аналітичну модель оцінювання інтенсивності векторів розвитку зовнішньоторговельної співпраці України та стану її зовнішньоторговельної безпеки;

- охарактеризувати інтенсивність розвитку ключових векторів зовнішньоторговельного співробітництва України та оцінити вплив на неї відповідних чинників;
- надати інтегральну оцінку рівня зовнішньоторговельної безпеки національної економіки з та двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки з її ключовими партнерами;
- проаналізувати ефективність векторної зовнішньоторговельної співпраці України в контексті її зовнішньоторговельної безпеки за допомогою гравітаційної моделі;
- охарактеризувати конкурентні переваги України на зарубіжних товарних ринках;
- визначити напрями оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за ключовими векторами розвитку з урахуванням стану її зовнішньоторговельної безпеки
- виявити шляхи покращення стану зовнішньоторговельної безпеки національної економіки.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процеси розвитку зовнішньоторговельних відносин України у сфері зовнішньоторговельної безпеки. Предметом дослідження є вектори зовнішньоторговельного співробітництва України з її ключовими партнерами та національна зовнішньоторговельна безпека.

Методологія дослідження. У роботі використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: *історичний і логічний, формалізації* – при дослідженні теоретичних засад геоекономіки та зовнішньоторговельної безпеки держави; *статистичного аналізу, порівняння, економіко-математичні (зокрема кореляційно-регресійний аналіз) та графічні методи* – для аналізу інтенсивності векторів розвитку зовнішньоторговельної співпраці України та її впливу на зовнішньоторговельну безпеку держави; *системного аналізу, аналітичного планування, експертних оцінок* - при розробці методології оцінки стану зовнішньоторговельної безпеки України і рівня

безпеки при зовнішній торгівлі з її країнами-партнерами (розрахунку її інтегрального та дезагрегованих індексів); *інструментарій гравітаційної моделі* – для здійснення аналізу ефективності використання потенціалу зовнішньоторговельного співробітництва України з ключовими її партнерами; *спостереження, аналогії, SWOT-аналізу* – для виявлення сильних та слабких сторін зовнішньоторговельної безпеки України, а також її можливостей та загроз; *індукції і дедукції, абстрагування та узагальнення* - для оцінки ризиків та можливостей забезпечення зовнішньоторговельної безпеки у міжнародному співробітництві.

Інформаційною основою роботи є закони України, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, укази Президента України, міжнародні договори України, статистичні дані Державної служби статистики України, матеріали Світового Банку (World Bank), Конференції ООН по торгівлі і розвитку (UNCTAD), Всесвітньої торгової організації (WTO), міжнародного агентства Global Trade Alert, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених у сфері економічної, зовнішньоекономічної та зовнішньоторговельної безпеки держави, матеріали мережі Internet, результати особистих напрацювань автора.

Наукова новизна отриманих результатів. Основним науковим результатом дослідження є розробка методологічних засад системного оцінювання стану зовнішньоторговельної безпеки країни та ступеня безпеки ведення зовнішньої торгівлі з її країнами—партнерами. Нові наукові положення, які було отримано особисто автором полягають у наступному:

вперше розроблено аналітичну модель оцінювання зовнішньоторговельної безпеки України з її країнами партнерами на основі індикаторів двосторонньої торгівлі між Україною та її ключовими країнами-партнерами за векторами розвитку, що базується на принципах системності, достовірності, формалізованості, надійності, доступності та міжнародної уніфікованості;

удосконалено гравітаційну модель оцінювання ефективності двостороннього зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами-партнерами за рахунок включення до неї компоненти зовнішньоторговельної безпеки, що вказує на ступінь безпечності ведення торгівлі України з іншими країнами у векторному розрізі;

набули подальшого розвитку:

➤ обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків міжнародної конкурентоспроможності країни зі зовнішньоторговельними тенденціями, які характеризують залежність обсягів і структури торгівлі від кон'юнктури зовнішніх товарних ринків та залежність економіки від технологічного імпорту;

➤ заходи забезпечення торговельної безпеки на пріоритетних та перспективних векторах зовнішньоторговельного співробітництва України.

Практичне значення отриманих результатів полягає у доведенні теоретико-методологічних та науково-практичних напрацювань, викладених у роботі, до положень оптимізації векторів зовнішньоторговельного співробітництва України в умовах забезпечення її зовнішньоторговельної безпеки. Отримані результати, які мають практичне значення, полягають у наступному:

➤ у результаті було запропоновано інструментарій визначення порогових нормованих значень таких індикаторів як частка торговельних обмежень застосованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною, імпортна та експортна квота у зовнішній торгівлі з України з окремою країною;

➤ були обґрунтовані напрями оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку з метою забезпечення та підвищення рівня національної зовнішньоторговельної безпеки.

Апробація результатів роботи. Основні теоретичні та практичні результати роботи доповідались на наступних конференціях та круглих

столах: круглий стіл «Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій» (м. Маріуполь, 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Innovative approaches to the development of science» (м. Дублін, Ірландія, 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Науковий та інноваційний потенціал» (м. Ополе, Польща, 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Новини науки та прикладні наукові розробки» (м. Львів, 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Підсумки розвитку наукової думки: 2018» (м. Івано-Франківськ, 2018 р.), Міжнародна наукова інтернет-конференція "Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (м. Тернопіль, 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція "*Le tendenze e modelli di sviluppo della ricerche scientifici*" (м. Рим, Італія, 2020 р.), Міжнародна науково-практична конференція "*Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postepu Naukowego*" (м. Варшава, Польща, 2020 р.), III Міжнародна науково-практична конференція "Упровадження у сучасне суспільство" (м. Манчестер, Великобританія, 2020 р.), XLI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Весняні наукові читання — 2020" (м. Вінниця, 2020 р.), VI Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених "Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України" (Луцьк, 2020 р.), IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція "Міжнародний форум: проблеми та наукові рішення" (м. Мельбурн, Австралія, 2020 р.), III Міжнародна науково-практична конференція "Інновації в науці: сучасні виклики" (м. Мюнхен, 2020 р.), X Міжнародна науково-практична конференція "Актуальні питання розвитку сучасної науки" (м. Софія, Болгарія, 2020 р.), III Міжнародна науково-практична конференція (м. Стокгольм, Швеція, 2020 р.), IV Міжнародна науково-практична конференція "Науковий горизонт в контексті соціальної кризи" (м. Токіо, 2020 р.) та Міжнародна науково-практична конференція "Проблеми та перспективи впровадження інноваційних результатів досліджень" (м. Валетта, Мальта, 2019 р.).

Публікації. На тему магістерської роботи опубліковано 20 наукових праць у тому числі: 2 статті, що входять до переліку фахових видань України та 18 наукових робіт у збірниках тез доповідей міжнародних науково-практичних конференцій.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ КРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Сутність та ознаки розвитку геоekonomіки через призму зовнішньоторговельного співробітництва країни

На сучасному етапі поширення розвитку глобальних інтеграційних процесів ключовим питанням стає визначення єдиних геоekonomічних пріоритетів серед економічних, політичних еліт і громадян країни в цілому. У межах науки глобалістики все більшу роль грає її складова – геоekonomіка як наука, що у широкому розумінні є політикою перерозподілу ресурсів і світового доходу, яка спрямована на розробку і втілення стратегії розвитку держави у глобалізованому світі, досягнення лідерських позицій у міжнародному поділі праці (зокрема в сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами, якщо розглядати геоekonomіку через призму зовнішньоторговельних відносин між країнами).

Геоekonomіка як напрям суспільних наук сформувалася ще в 90-х рр. ХХ ст. як реакція на практичні зміни, що відбулися і були зафіксовані в цілому ряді явищ та організацій. У предметі геоekonomіки можна виділити кілька аспектів, які об'єднують в єдиний комплекс питання економічної теорії, економічної політики, економічної географії, ідеології і політології, національної безпеки, теорії систем управління. Вона також тісно пов'язана з питаннями інтелектуальної і соціальної гегемонії, коли знання стають визначальним фактором.

Слід зазначити, що геоekonomіка є складною соціально-економічною і політичною категорією, яку можна розглядати з багатьох різних точок зору. Понятійно-категоріальний апарат визначення поняття геоekonomіки представлений у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Понятійно-категоріальний апарат визначення “геоекономіки”

Автор визначення	Тлумачення поняття
Е. Люттвак	<i>Геоекономіка</i> – це напрямок соціальних наук, що сформувався на стику світової економіки, політології та геополітики, орієнтований на перемогу в економічному змаганні [1].
К. Жан	<i>Геоекономіка</i> – принцип об'єднання всіх економічних установок і структур будь-якої країни в єдину стратегію, що враховує загальносвітову ситуацію[2].
П. Савона, С. Фіоре, Ф. Бруні Роччаї	<i>Геоекономіка</i> – це дисципліна, що вивчає ті аспекти міжнародної конкуренції, де головними дійовими особами виступають не корпорації, трести або банки, а держави [2].
Ф. Моро-Дефарж	<i>Геоекономіка</i> – наука, яка вивчає взаємодію між homo oeconomicus і простором: вплив просторових чинників на сферу виробництва і розподілу товарів, використання простору для розгортання економічної діяльності [3].
П. Лоро	<i>Геоекономіка</i> у своєму предметному полі аналізує економічні стратегії захисту національної економіки як у цілому, так і окремих її галузей, допомагаючи національним виробникам не тільки в одержанні новітніх технологій, а й в оволодінні конкретними сегментами світового ринку, захоплення контролю над ними для зміцнення національного економічного та соціального потенціалу і, як результат, підвищення своєї міжнародної могутності [4].
Е. Г. Кочетов	<i>Геоекономіка</i> це 1) концептуальні погляди, що відображають інтерпретацію глобального світу через систему економічних атрибутів; 2) винесена за межі національних рамок система економічних атрибутів і економічних відносин, що визначають контур глобального економічного простору, в якому розгортаються світові економічні процеси; 3) симбіоз національних економік і державних інститутів, переплетення національних і наднаціональних економічних і державних структур [5].
В. А. Дергачов	<i>Геоекономіка</i> – це 1) нова геополітика (геополітична економіка) з позицій економічної могутності держави, яка забезпечує досягнення зовнішньополітичних цілей, світового або регіонального «могутності» економічним шляхом. 2) наука про стратегію економічного розвитку в багатовимірному комунікаційному просторі під впливом зовнішніх і внутрішніх викликів, що забезпечує високу якість життя в даному місці і соціальному часі. 3) політика перерозподілу ресурсів і світового доходу, яка робить акцент на домінуючу роль економічних чинників в «захопленні» чужих територій [6].
А. І. Неклеса	<i>Геоекономіка</i> – це просторова локалізація типів економічної діяльності в глобальному контексті і пов'язану з цим феноменом нову формулу світового поділу праці, а також злиття політики і економіки в сфері міжнародних відносин, формування на цій основі системи стратегічних (глобальних) взаємодій [7].

[авторська розробка]

Так, засновником поняття “геоекономіка” слід вважати консультанта Ради з національної безпеки і Державного департаменту США Едварда Люттвака, який у своїй статті “Від геополітики в геоекономіку: логіка конфлікту, граматики торгівлі” виділив геоекономіку як окрему наукову дисципліну. З точки зору Люттвака, рушійною “двигуном” прискореного розвитку комунікаційно-інформаційних технологій та глобалізації є турбокапіталізм. В даному випадку мається на увазі інтенсивний розвиток економік, що приводить до соціальних конфліктів як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Ще одним показником настання ери геоекономіки є виникнення геоекономічних (торговельних, валютних), війн. Однак, завоювання ринків та вдосконалення методів зовнішньої торгівлі Люттвак вважав більш прийнятним, ніж нарощування військового потенціалу. “У такому суперництві, капітал, інвестований у виробництво забезпечений або спрямований державою є еквівалентним вогню зброї. Удосконалення продукції за допомогою субвенцій є еквівалентним бомбі на війні, але геоекономіка не є еквівалентною меркантилізму і економічній війні. Причина появи даної дисципліни це проведення боротьби за економічні інтереси між розвиненими країнами заходу”[1].

Іншої точки зору дотримуються італійські вчені К. Жан, П. Савона, С. Фіоре та Ф. Бруні, маючи на увазі під геоекономікою науку, яка вивчає аспекти міжнародної конкуренції, де головним суб’єктом господарських відносин виступає держава.

Індійські фахівці Жагдіш Шев і Ражендра Сісодія взагалі вважають сучасну геоекономічну структуру не зовсім сприятливою для країн, що розвиваються. За їх словами, розвинені і слаборозвинені країни залежать одна від одної: якщо розвинені держави мають низькі темпи економічного зростання, старіння населення, але мають високий рівень соціальної забезпеченості, то менш розвинені країни мають переважно молоде населення і потребують великий обсяг іноземних інвестицій та запровадження сучасних технологій. На їхню думку, в світовому господарстві між розвиненими

північними країнами відбувається “геоекономічна холодна війна”, замість якої пропонується геоекономічний трьохполярний світ, де третьою стороною виступатимуть такі великі країни, що розвиваються як Індія та Китай [8].

Достатньо влучним, на нашу думку, є визначення геоекономіки французького вченого Паскаля Лоро, який сформував тезу про те, що геоекономіка аналізує економічну стратегію держави, а також комерційних підприємств в рамках політики, спрямованої на захист внутрішньої (національної) економіки. На його думку, однією з основних цілей держави є допомога вітчизняним підприємствам в їх залученні до інноваційних технологій і проникненні на світові ринки збуту. При цьому автор підкреслює важливість проведення геоекономічної політики на мікроекономічному рівні.

Серед російських учень про сутність геоекономіки можна відокремити дві концепції: 1) модель геоекономіки Е. Г. Кочетова як політики і стратегії підвищення конкурентоспроможності держави в новому глобальному контексті; 2) гексагональну конструкцію глобального геоекономічного універсуму А. І. Неклеса.

Отже, Е. Г. Кочетов у своїй моделі розглядає геоекономіку як результат процесу глобалізації. На його думку, геоекономіка є не наукою, а прикладною дисципліною. Він вважає, що у сучасному глобальному просторі задля захисту соціально-економічних інтересів неможливо не враховувати геоекономічний атлас світу. Інший російський вчений має зовсім інший погляд на сутність геоекономіки. Його гексогональна модель заснована на факторі злиття політики з економікою в сучасному світі, і визначальним чинником у світі, на його думку, є ієрархія комплексів економічної діяльності (фінансово-правових технологій, промисловості, виробництва сировини і т.д.), пов'язаних переважно з групою держав, з тим чи іншим географічним регіоном.

На думку українського науковця В. А. Дергачова геоекономіка – це так звана нова геополітика або геополітична економіка, яка забезпечує досягнення зовнішньополітичних цілей, світового або регіонального «могутності»

економічним шляхом [6]. Крім того, він розглядає геоeкономіку ще й як науку, що вивчає геоeкономічні війни (зокрема торговельні), тобто боротьбу за вигідніші позиції у світовій економічній системі без застосування воєнних сил.

Відповідно до цього, механізми функціонування геоeкономіки та її інституціональне оформлення зумовлені такими чинниками [6, с. 419]:

1) модифікація товарного виробництва через глобалізацію виробничо-інвестиційного співробітництва. Товарне виробництво здійснюється на основі технологічних ланцюгів, обмін відбувається на нових (не міжнародних, а між анклавних) стиках розподілу праці товарами у їх новітніх формах (товар-група, товар-об'єкт, товар-програма), а суб'єкти спілкування мають транснаціональну форму;

2) формування у надрах світового господарства інтернаціоналізованих відтворювальних ядер (циклів) - своєрідних двигунів світової господарської системи, які набувають блукаючого характеру. Економічні межі цих циклів (ядер) не співпадають з державно-адміністративними, наповнені іншим змістом: геоeкономіка не залежить ні від політичної системи, ні від владних анклавів. Метою геоeкономіки є відтворення життєвих благ у новому глобальному масштабі. Межі зон впливу циклів (ядер) є рухомими економічними межами, які визначають новий поділ світу. Розуміння, що світ перерозподіляється щодня без застосування військової або політичної сили, дає новий рівень (статус) розуміння системи відносин держав у мережі кордонів, що змінюються. Для збереження суверенітету і налагодження відносин держав з наднаціональними системами національної економіки та господарюючі структури стають ланками різних відтворювальних світових циклів, а національні інтереси закріплюються не на політичних, а на економічних кордонах завдяки діяльності транснаціоналізованих структур, яким держави делегують захист своїх національних інтересів;

3) формування рухомої трансграничної фінансової системи - геофінансів. Фінансова сфера продовжує бути економічним середовищем, що опосередковує функціонування світових конвеєрів - рухомих,

інтернаціоналізованих відтворювальних циклів (ядер). Водночас трансграничні фінансові потоки проявили себе в новій функції як самодостатня система, що розвивається за власними законами. Відбувся відрив фінансової системи від відтворювальних процесів, і зародився прошарок віртуальних фінансів;

4) еволюція національних економік і їх господарюючих суб'єктів у межах відтворювального ланцюга та проходження ними етапів на стадії входження в інтернаціоналізовані відтворювальні ядра (ІВЯ). За геоекономічним підходом до формування національної відтворювальної (геоекономічної) моделі відтворювальної економічної системи (ВЕС), зовнішня торгівля як найважливіша ланка світового ІВЯ впливає на залучення національних економік (або окремих суб'єктів господарювання) до інтернаціоналізованих відтворювальних ланцюгів;

5) боротьба за перерозподіл світового доходу як стратегічний орієнтир. За функціональної економіки на світовій господарській арені мета вищого рангу-це прорив до світового доходу;

6) необхідність існування відтворювальної зовнішньоекономічної моделі ВЕС (геоекономічної). Її важливими ланками є: геоекономічна організаційно-функціональна та управлінська форма ВЕС та відповідний методологічний інструментарій - об'ємно-просторовий (геогенезис);

7) чітка окресленість міжнародних та економічних кордонів, визначеність національних інтересів, контурів стратегічних альянсів, системи інтеграційних рухів, економічних угруповань у просторі, де національна економіка реалізує свої стратегічні цілі, тобто на геоекономічній карті світу;

8) існування великої кількості проблем, які неможливо розв'язати. Лише закономірності функціонування геоекономіки як основи зовнішньоекономічних зв'язків створюють механізм розв'язання таких стратегічних завдань;

9) можливість оминати серйозні стратегічні прорахунки завдяки геоекономічному підходу. Центральною складовою нової

зовнішньоекономічної парадигми є розроблення концепції національної безпеки. Залишаючись у межах торговельно-посередницької доктрини ВЕС, національна економіка зазнає тривалого економічного вимотування. Витрачаючи через внутрішню торгівлю національне багатство (енергоносії, сировину, інтелектуальні, фінансові ресурси) і не будучи ланкою світового відтворювального процесу, у якому використовують ці ресурси, виробляють та реалізують унікальні товари для забезпечення формування світового доходу, який потрапляє до міжнародних фінансових інститутів, національна економіка не бере участі в його перерозподілі.

Таким чином, врахувавши усе вище перелічене можна надати власне визначення поняттю геоekonomіки через призму зовнішньої торгівлі: геоekonomіка – це принцип об'єднання всіх економічних установ і структур, які формують зовнішньоекономічну стратегію національної економіки, метою якої є захист національної зовнішньоторговельної безпеки та зміцнення власних позицій на міжнародній арені завдяки плідній та ефективній співпраці зі соціально-економічно і технологічно розвинутими країнами.

1.2. Теоретичні основи дослідження зовнішньоторговельної безпеки країни як складової економічної безпеки

На сьогоднішній день головною рушійною силою соціально-економічного розвитку країн світу є міжнародна торгівля, що є однією з форм міжнародних економічних відносин і яка охоплює в собі зовнішню торгівлю товарами, послугами та інтелектуальною працею всіх країн світу. Також, міжнародну торгівлю слід вважати історично першою формою міжнародних економічних відносин, завдяки якій і виникло світове господарство як таке.

Згідно з цим, у сучасних умовах посилення диспропорцій та асиметрій, появи торговельних суперечок та протиріч і, нарешті, розвитку світових торговельних війн, необхідним є розгляд та дослідження поняття “зовнішньоторговельна безпека”, його головних ознак і елементів. Виходячи з

цього, слід розуміти, що торговельна війна це одна з форм зовнішньоторговельної політики протекціонізму, що є сукупністю економічних, адміністративних та правових дій спрямованих на захоплення закордонних ринків (наступальна торговельна війна) або попередження торговельної “окупації” економіки (оборонна торговельна війна).

Отже, понятійно-категоріальний апарат визначення “зовнішньоторговельної безпеки” у сучасній науковій літературі не є поширеним та носить досить обмежений характер, табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Понятійно-категоріальний апарат значення “зовнішньоторговельна безпека”

Автор визначення	Тлумачення поняття
С. Пирожков	<i>Зовнішньоторговельна безпека</i> – це спроможність держави протистояти впливу зовнішніх негативних чинників і мінімізувати заподіяні ними збитки, активно використовувати участь у світовому поділі праці для створення сприятливих умов розвитку експортного потенціалу і раціоналізації імпорту, забезпечувати відповідність зовнішньоторговельної діяльності національним економічним інтересам” [1].
В. Баранов	Сутність <i>безпеки зовнішньоторговельної сфери</i> полягає у відповідності результатів міжнародної торгової, фінансової та інвестиційної діяльності національно-державним інтересам держави, тим результатам, які визначені в стратегічних орієнтирах її економічного розвитку на найближчу і більш віддалену перспективу [2, с. 40-41].
Я.Кукелка, М.Матусяк та Я.Яворські	<i>Зовнішньоторговельна безпека</i> - це стан зовнішньоторговельних відносин держави, який дозволяє гарантувати насиченість внутрішнього ринку необхідними товарами без створення загроз національним виробникам та забезпечення належного рівня конкурентоспроможності вітчизняних експортерів на зовнішніх ринках [3].

Враховуючи вищезазначені підходи до ідентифікації поняття зовнішньоторговельної безпеки, можна запропонувати його наступне визначення: це у першу чергу, складова економічної та зовнішньоекономічної безпеки окремої держави, яка забезпечує стійкий і сбалансований національний розвиток, захищає і відповідає національним економічним

інтересам держави у сфері зовнішньої торгівлі товарами та послугами на міждержавному, -мікро та макрорівнях.

Схематичне позиціонування зовнішньоторговельної безпеки як складової економічної безпеки зображено на рис. 1.1.

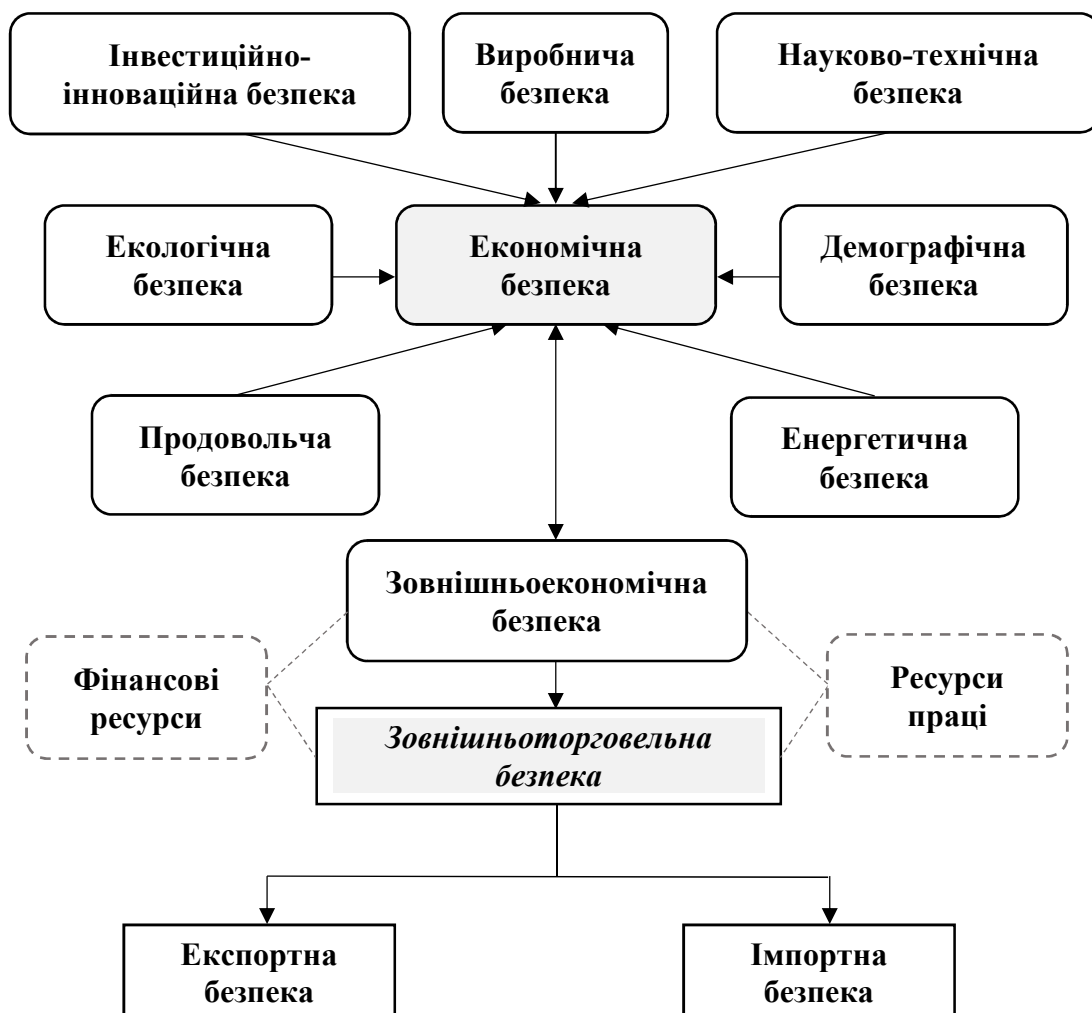

Рис. 1.1. Зовнішньоторговельна безпека як складова економічної безпеки

Зрозуміло, що в умовах зростання інтенсивності міжнародних економічних зв'язків та набуття їх значущості у забезпеченні економічного розвитку держави, де зовнішня торгівля опосередковано забезпечує всі види міжнародної співпраці, постає потреба у формуванні надійної системи захисту держави від негативних зовнішніх впливів та створення умов для розвитку ефективних зовнішньоторговельних відносин при максимальному дотриманні національних економічних інтересів країн.

Це дає змогу стверджувати про необхідність забезпечення найбільш важливих параметрів і елементів системи зовнішньоторговельної безпеки (як підсистеми економічної безпеки країни), яка б гарантувала захищеність держави від зовнішніх впливів в умовах зовнішньоекономічної взаємодії на світовому ринку товарів і послуг.

Згідно з цим, можна відокремити наступні елементи економічної безпеки країн у сфері зовнішньої торгівлі:

- ризики та загрози зовнішньоторговельній безпеці країн;
- національні інтереси держави щодо експортно-імпоротної діяльності;
- модель зовнішньоторговельної безпеки;
- критерії, показники та індикатори оцінки рівня зовнішньоторговельної безпеки;
- заходи щодо досягнення та забезпечення зовнішньоторговельної безпеки;
- зовнішньоекономічна політика регулювання зовнішньоторговельних зв'язків країни;
- методологія державного управління зовнішньоторговельною безпекою тощо.

Окремим параметром, який необхідно врахувати при оцінці стану зовнішньоторговельної безпеки є ризики та загрози у сфері зовнішньої торгівлі, що можна поділити на внутрішні загрози всередині країни та зовнішні.

Зовнішньоторговельні загрози є масштабними та різноманітними. Л. Яремко відзначає, що вони обумовлені двома основними чинниками: обраною моделлю зовнішньоторговельної політики та ступенем заангажованості у світові ринки. Залежно від обраної моделі зовнішньоторговельної політики загрози є мінімальними за умови повного державного контролю за видом діяльності, що зростають в разі запровадження політики протекціонізму і досягають найбільших значень за вільної торгівлі. Другим їх детермінантом виступає обсяг зовнішньоторговельного обороту. У разі його зростання збільшується і масштаб загроз. Різновидами означених загроз є експортна

залежність, деіндустріалізація території, висока експортна залежність, нераціональна структура імпорту, незбалансованість експорту та імпорту та ряд інших [12].

Крім того, серед загроз зовнішньоторговельній безпеці можна виділити:

- низькотехнологічний (сировинний) характер експорту, що може привести до деградації переробної промисловості та залежності країни від зовнішньої кон'юктури;
- недостатній рівень гармонізації вітчизняних стандартів зі світовими, що збільшує ймовірність запровадження нетарифних обмежень;
- відсутність ефективного захисту вітчизняних виробників від іноземних конкурентів;
- слабка інтегрованість у світові товарні ринки, висока концентрація на окремих товарних чи географічних ринках, що, як наслідок, сприятиме надмірній експортній та імпорній залежності держави;
- негативне зовнішньоторговельне сальдо, що може привести до знецінення національної валюти та нарощування зовнішнього боргу;
- нерозвиненість інституційної бази забезпечення зовнішньоторговельної безпеки, що може стати причиною підвищення рівня тіньового бізнесу в державі;
- ведення торговельних війн, що призведе до втрати зовнішніх ринків збуту продукції (країна буде змушена перепрофілювати своє експортне виробництво, що потребує значних витрат) та ін.

Таким чином, наявність взаємозв'язків і взаємовпливів зовнішньоторговельних відносин та елементів зовнішньоторговельної безпеки держави підтверджує важливість розробки ефективної державної політики та запропонування відповідних заходів у цій сфері.

1.3. Методологія оцінки векторів розвитку зовнішньоторговельного співробітництва України та її зовнішньоторговельної безпеки

При правильній постановці мети та виконанні відповідних завдань будь-якого дослідження наукової проблеми необхідним є формування бази дослідження. Адже, на основі запропонованої методології забезпечується комплексне бачення об'єкту та предмету дослідження.

Динамічний розвиток міжнародних економічних відносин зумовлює постійну зміну та вдосконалення методів дослідження міждержавного зовнішньоекономічного співробітництва в контексті дотримання економічної безпеки національних економік. Отже, пропонується застосування наступного методологічного підходу щодо дослідження гео економічних пріоритетів України в контексті забезпечення її зовнішньоторговельної безпеки, рис. 1.2.

Отже, на першому етапі дослідження необхідним є проведення загального огляду стану зовнішньої торгівлі товарами та послугами України, а саме визначення темпів приросту обсягів імпорту і експорту товарів та послуг, аналіз галузевої та географічної експортно-імпоротної структури торгівлі товарами, розрахунок індикаторів структурних зрушень. Також, пропонується здійснення динамічної оцінки обсягів експорту та імпорту товарів та їх темпів приросту за ключовими векторами розвитку зовнішньоторговельної співпраці України: країни ЄС, СНД, Азійського регіону та Ліги арабських держав.

На другому етапі дослідження слід охарактеризувати інтенсивність зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку. Найбільш інформативним для цього показником є індекс інтенсивності торгівлі (Trade Intensity Index), який розраховується за формулою:

$$T_{ij} = \frac{\frac{x_{ij}}{X_i}}{\frac{x_{wi}}{X_w}}, \quad (1.1)$$

де x_{ij} – це обсяги експорту i -ої країни в країну j (у нашому випадку регіон);

X_i – це загальний обсяг експорту країни j ;

x_{wi} – це обсяги світового експорту в країну (регіон) j або імпорту країни (регіону) j ;

X_w – це загальні обсяги світового експорту.

Рис. 1.2 Методологія оцінки геоелекономічних пріоритетів України в контексті забезпечення її зовнішньоторговельної безпеки

Згідно з цим, даний індекс показує, чи є обсяги торгівлі між двома країнами (або країною та регіоном) більше / менше, ніж можна було б очікувати, виходячи з їх місця в світовій торгівлі.

Індекс приймає значення від нуля до нескінченності. Значення індексу більше одиниці (або більше 100%) свідчать про інтенсивність торгівлі між відповідними країнами. Крім того, на даному етапі пропонується виявлення впливу зовнішньоторговельних чинників на індекси інтенсивності торгівлі України за її ключовими напрямками, використовуючи інструментарій кореляційно-регресійного аналізу. Так, за результативну ознаку (Y) буде прийнято індекс інтенсивності торгівлі між Україною та регіоном, а за факторні ознаки – експортна квота, % (X_1), імпортна квота, % (X_2), індекс покриття експортом імпорту (X_3), індекс умов торгівлі (X_4), індекси диверсифікації експорту та імпорту товарів, % (X_5) та (X_6) відповідно. Для характеристики щільності взаємозв'язку між ознаками визначимо коефіцієнти кореляції Пірсона (r_{xy}) та детермінації (R^2). На основі отриманих рівнянь множинної регресії визначимо на скільки відсотків зміниться результативна ознака Y при збільшенні / зменшенні кожної з факторних ознак X на 1%.

На третьому етапі дослідження нами буде здійснена динамічна оцінка стану зовнішньоторговельної безпеки України та її основних партнерів за методом побудови інтегрального індексу, який складається з чотирьох субіндексів. Відповідно до цього, алгоритм динамічної оцінки стану зовнішньоторговельної безпеки країн має наступний вигляд та послідовність:

1 етап: Вибір метода дослідження рівня зовнішньоторговельної безпеки країн.

2 етап: Визначення та розрахунок критеріїв та показників аналізу стану зовнішньоторговельної безпеки.

3 етап: Розбудова інтегрального показника на основі проведених розрахунків.

4 етап: Інтерпретація та пояснення отриманих результатів моделювання.

5 етап: Запропонування заходів щодо оптимізації результатів здійсненого аналізу.

Так, на першому кроці аналізу нами було обрано метод інтегральної індексної оцінки стану зовнішньоторговельної безпеки. Запропонований розрахунок інтегрального індексу з урахуванням оптимальних і порогових значень факторів дає можливість порівняння в одному масштабі динаміки інтегрального індексу з інтегральним пороговим значенням, тобто адекватно ідентифікувати стан зовнішньоторговельної безпеки [13, с. 12-17].

Слід зауважити, що оцінювати масштаби зовнішньоекономічної діяльності тільки за абсолютними показниками такими як експорт, імпорт і зовнішньоторговельний оборот і т.д., буде некоректно. Дана система показників формує чисто механічний підхід до розуміння ролі зовнішньоекономічних зв'язків і бачиться трохи однобічною, оскільки в даному випадку не враховуються сучасні зміни в розвитку міжнародних економічних відносин і окремих передових економік світу, відповідно до яких істотно підвищується визначення ступеня самозабезпеченості розвинених країн з одного боку, а з іншого, залежність від них економік інших держав.

Згідно з цим, для побудови інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки нами було обрано наступні показники стану зовнішньої торгівлі, що згруповані в 4 субіндекси (виходячи зі змістовної характеристики показника): Субіндекс 1 “Структура торгівлі”, Субіндекс 2 “Інтенсивність торгівлі”, Субіндекс 3 “Ефективність торгівлі” та Субіндекс 4 “Торговельні обмеження”. Так, Субіндекс 1 “Структура торгівлі” включає показники диверсифікації експорту та імпорту, частку високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни (%), частку високотехнологічної продукції у загальному обсязі імпорту країни (%) та частку низькотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни (%). До Субіндексу 2 “Інтенсивність торгівлі” відносимо індикатори експорту та імпорту товарів і послуг та індекси концентрації експорту та імпорту товарів. До Субіндексу 3 “Структура торгівлі”, у свою чергу, відносимо експортну та імпорتنу квоти (%), індекс

умов торгівлі та коефіцієнти покриття експортом імпорту товарів та послуг. А до Субіндексу 4 “Торговельні обмеження” відносимо показники частки тарифних обмежень країни у загальному обсязі світових тарифних обмежень (%), середньозважену тарифну ставку імпорту товарів (%) та частку нетарифних обмежень країни у загальному обсязі світових нетарифних обмежень, (%).

Множина індикаторів залежно від економічного змісту поділена на три типи (Додаток А):

- стимулятори, тобто наявний прямий зв'язок між показником-стимулятором для інтегральної оцінки;
- дестимулятори, коли між показником-дестимулятором та інтегральною оцінкою наявний зворотній зв'язок;
- стимулятор/дестимулятор, коли до певного значення показника є стимулятором, а в разі подальшого збільшення перетворюється на дестимулятор складової/субіндексу стану зовнішньоторговельної безпеки.

Виходячи з цього, визначення інтегральної оцінки економічної безпеки здійснюється в такому порядку:

- 1) формування множини (переліку) індикаторів;
- 2) визначення характеристичних значень індикаторів;
- 3) визначення вагових коефіцієнтів;
- 4) нормування індикаторів;
- 5) розрахунок інтегральних індексів за окремими субіндексами та інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки в цілому.

На кроці визначення вагових коефіцієнтів на базі метода експертних оцінок було проведено зважування (привласнення значенням показників) субіндексів та їх складових, що дозволяє диференціювати важливість основних індикаторів в загальній сукупності.

Відповідно до цього, найбільшу вагу у розрахунку інтегрального показника безпеки мають субіндекс “ефективності торгівлі” (вагомий коефіцієнт дорівнює 0,26), серед якого найвагоміші показники це імпортна

квота (коефіцієнт вагомості = 0,215) та коефіцієнт покриття експортом імпорту (вага = 0,206); та субіндекс “торговельних обмежень”, вагомий коефіцієнт якого також дорівнює 0,26, табл. 1.3. Найвагомим показником цього субіндексу слід відзначити частку нетарифних обмежень країни у загальному обсязі світових нетарифних обмежень (%) (вагомий коефіцієнт дорівнює 0,584). Субіндекси структури та інтенсивності мають більш менш однакову вагу – 0,25 та 0,23 відповідно. Найвагомими індикаторами субіндексу “структури торгівлі” є індекс диверсифікації імпорту (вага дорівнює 0,201) та показник частки низькотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни (%), коефіцієнт вагомості якого дорівнює 0,213. Щодо субіндексу “інтенсивності торгівлі”, тут найбільшу вагу мають показник імпорту товарів на душу населення (0,174) та індекс концентрації імпорту товарів і послуг (вага = 0,171), (Додаток Б1-Б2).

Таблиця 1.3

Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексів інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки

Оціночні показники	Субіндекс 1: Структура торгівлі	Субіндекс 2: Інтенсивність торгівлі	Субіндекс 3: Ефективність торгівлі	Субіндекс 4: Торговельні обмеження
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	67	62	70	70
Середня арифметична оцінка показника	4,467	4,133	4,667	4,667
Сума середніх арифметичних показника	17,933			
Коефіцієнт вагомості	0,249	0,230	0,260	0,260
Сума	1			

[авторська розробка]

Наступним кроком при розрахунку інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки є нормування показників.

Нормування – це операція приведення даних до безрозмірного вигляду, до єдиного діапазону, при якому можливе порівняння різних видів даних. У даному випадку, був використаний метод стандартизації (або z-балів). Отже, нормування індикаторів проводилось за формулою:

а) для показників стимуляторів:

$$I_i = \text{НОРМСТРАСП} \frac{x_i - x_{qc}}{\sigma} \quad (1.2)$$

б) для показників де-стимуляторів:

$$I_i = \text{НОРМСТРАСП} \frac{x_{qc} - x_i}{\sigma} \quad (1.3)$$

де, I_i – інтегральний індекс безпеки;

x_i – значення показника i ;

x_{qc} – середнє значення показника i ;

σ - стандартне відхилення.

Завершальним кроком побудови інтегрального індексу безпеки є процес агрегування індикаторів.

Агрегування – це операція об'єднання декількох субіндикаторів для отримання комплексного індикатора, дозволяє оцінити і порівняти об'єкти за сукупністю різних показників. Нами було обрано метод агрегування за сумою показників (лінійна модель). Порівняння отриманих оцінок комплексних показників досліджуваного об'єкта і його конкурентів дозволяє виявити перевагу або відставання об'єкта по відношенню до своїх конкурентів. Гідність даного метода полягає у його простоті та легкості у застосуванні.

На базі алгоритму розрахунків представленого вище побудуємо інтегральний індекс двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки України з її окремою країною-партнером з метою використання отриманих результатів у гравітаційній моделі розвитку ефективності двостороннього зовнішньоторговельного співробітництва між країнами. Це також дає змогу оцінити ступінь безпечності ведення зовнішньої торгівлі України з тією чи іншою країною.

Отже, структура інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки представлена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Структура та коефіцієнти вагомості субіндексів інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки

Оціночні показники	Субіндекс 1: Структура торгівлі України з її партнерами	Субіндекс 2: Інтенсивність торгівлі України з її партнерами	Субіндекс 3: Ефективність торгівлі України з її партнерами	Субіндекс 4: Двосторонні торговельні обмеження
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	60	52	67	74
Середня арифметична оцінка показника	4,000	3,467	4,467	4,933
Сума середніх арифметичних показника	16,867			
Коефіцієнт вагомості	0,237	0,206	0,265	0,292
Сума	1			

[авторська розробка]

Так, найбільшу вагу при побудові зазначеного індексу має субіндекс двосторонніх торговельних обмежень (вага = 0,292) та субіндекс ефективності торгівлі України з її партнерами (вага = 0,265). Найменший вагомий коефіцієнт припадає на субіндикатор інтенсивності торгівлі України з її партнерами – 0,206 .

Кожен із чотирьох субіндексів складається з ряду показників, котрі також мають свій коефіцієнт вагомості. Згідно з цим, субіндекс структури торгівлі включає такі показники як частка вітчизняного експорту високотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі експорту України до країни-партнера (%) із коефіцієнтом вагомості 0,291, частка вітчизняного імпорту високотехнологічної продукції з країни-партнера у загальному обсязі імпорту України з країни-партнера (%) із коефіцієнтом вагомості 0,43, частка

вітчизняного експорту низькотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі експорту України до країни-партнера (%) із коефіцієнтом вагомості 0,278 та частка вітчизняного імпорту низькотехнологічної продукції з країни-партнера у загальному обсязі експорту України з країни-партнера (%) із коефіцієнтом вагомості 0,443. Слід також зазначити, що усі перераховані індикатори є стимуляторами для комплексного інтегрального індексу, окрім частки вітчизняного експорту низькотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі експорту України до країни-партнера. Це пояснюється тим, що надмірне використання сировини на експорт може призвести до виснаження національних природних ресурсів та погіршення стану екологічної безпеки. Тому, зазначений показник доречно віднести до групи стимуляторів-дестимуляторів. Алгоритм розрахунку коефіцієнтів вагомості компонентів субіндексу структури торгівлі представлений у додатку В1.

Субіндекс інтенсивності торгівлі України з її партнерами складається з трьох наступних індикаторів: індексу інтенсивності торгівлі України з країною-партнером (коефіцієнт вагомості дорівнює 0,426), експорту України до країни-партнера на душу населення, дол. (коефіцієнт вагомості дорівнює 0,279) та імпорту України з країни-партнера на душу населення, дол. (коефіцієнт вагомості дорівнює 0,294), додаток В2. Крім того, перші два показника відносяться до стимуляторів розвитку двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки, а останній – до дестимуляторів, бо надмірна інтенсивність імпортової діяльності становить досить серйозну загрозу залежності національної економіки від продукції інших країн.

Субіндекс ефективності торгівлі України з її партнерами, у свою чергу, базується на імпортній квоті торгівлі України з країною-партнером (%) із коефіцієнтом вагомості 0,252, експортній квоті торгівлі України з країною-партнером (%) із коефіцієнтом вагомості 0,237, індексі компліментарності торгівлі із коефіцієнтом вагомості 0,248 та коефіцієнті покриття імпорту експортом торгівлі України товарами з країною-партнером (%) із

коефіцієнтом вагомості 0,263, додаток В2. Перші два показники мають ознаки стимуляторів-дестимуляторів для індикатора двосторонньої торговельної безпеки, у відмінності від останніх двох – стимуляторів. У зв'язку з цим, нами було розраховано порогові (еталонні) значення для показників експортної та імпоротної квот торгівлі України з країною-партнером. Отже, якщо значення цих показників перевищує їх порогову позначку, то ці показники можна вважати дестимулятором. Еталонні значення для експортної квоти торгівлі України з окремою країною були розраховані як співвідношення експорту України до відповідної країни-партнера та 30% ВВП України. Тобто, експорт з України до її країни-партнера не має займати в структурі національного ВВП більш ніж 30% (за умови торгівлі України тільки з однією країною). Так як вважається, що найбільша частка експорту у ВВП країни не повинна перевищувати 30%. Алгоритм розрахунку еталонних значень для імпоротної квоти є аналогічним.

Найвагоміший субіндекс “Двосторонні торговельні обмеження” формується лише з двох показників: частки торговельних обмежень застосованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною (%) та частки торговельних обмежень застосованих країною-партнером проти України у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих країною-партнером (%) із коефіцієнтами вагомості 0,514 та 0,486 відповідно, додаток В3. Перший з двох показників слід віднести до групи індикаторів стимуляторів-дестимуляторів, а останній – дестимуляторів. Це пояснюється тим, що надмірне використання тарифних та нетарифних обмежень може завдати шкоди торговельним відносинам між країнами та знизити рівень ефективності їх зовнішньоторговельної співпраці. Відповідно до цього, доречним є розбудова механізму визначення порогових значень застосування Україною торговельних обмежень проти країни-партнера, рис. 1.3. Так, для виявлення порогового значення застосування торговельних обмежень проти іншої країни

необхідно звернутися до значення коефіцієнту покриття експортом імпорту (0-1).

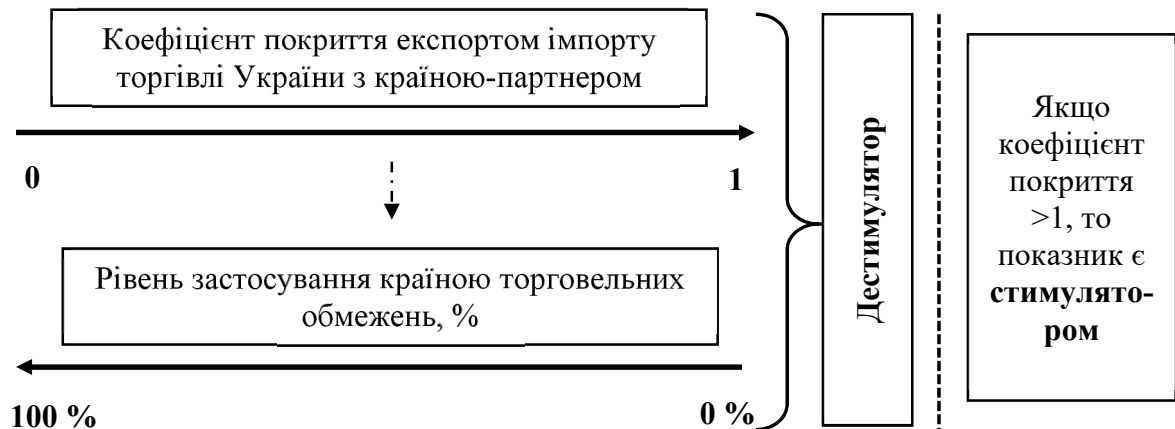

Рис. 1.3 Механізм виявлення порогового значення рівня застосування торговельних обмежень

Якщо значення коефіцієнту покриття експортом імпорту більше 1 (тобто сальдо торговельного балансу між Україною та її країною-партнером є позитивним), то індикатор частки торговельних обмежень імплементованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною є стимулятором. А якщо значення коефіцієнту покриття варіюється між 0 та 1, то зазначений показник може бути дестимулятором та розраховується наступним чином:

$$TO = (1 - K_{п.}) * 100 \quad (1.4)$$

де TO – це порогове значення рівня застосування торговельних обмежень у %;

$K_{п.}$ – це коефіцієнту покриття експортом імпорту між Україною та її країною партнером.

Отже, чим більшим є значення коефіцієнту покриття, тим меншим є порогове значення рівня застосування торговельних обмежень Україною проти її країни-партнера. Виходячи з цього, при перевищенні значення частки торговельних обмежень імплементованих Україною проти країни-партнера її порогової позначки цей показник стає дестимулятором.

На четвертому етапі дослідження доцільним є проведення аналізу ефективності зовнішньоторговельних відносин між Україною та її партнерами

з використанням інструментарію гравітаційної моделі Яна Тінбергена.

Основним прикладним завданням гравітаційної моделі є виявлення оптимального вектору зовнішньоекономічної політики, теоретична основа якої витікає з Ньютонівського закону всесвітнього тяжіння: торгівля між двома країнами залежить від розмірів їх економік і відстані між країнами. Якщо спочатку гравітаційна модель представляла собою лише стійку емпіричну залежність, що описує торговельні потоки, без яких-небудь теоретичних обґрунтувань, то в подальшому вона отримала відповідні теоретичні основи [14,15,16].

Вперше ці моделі були запропоновані в роботах Я. Тінбергена та Ліннемана, які проводячи статистичне дослідження основних факторів, що обумовлюють обсяги торгівлі між двома країнами, виявили найбільш суттєві з них, а саме ВВП країни-експортера, ВВП країни-імпортера та відстань між експортером та імпортером, які були включені до відповідної економіко-математичної моделі [17, 18]. Рівняння гравітаційної моделі Я. Тінбергена має такі форми (1.5 – степенева форма, 1.6 – логарифмічна форма):

$$X_{ij} = a_0 * (Y_i)^{a_1} * Y_j^{a_2} * D_{ij}^{a_3} + \varepsilon \quad (1.5)$$

$$\ln X_{ij} = \ln a_0 + a_1 \ln Y_i + a_2 Y_j + a_3 D_{ij} + \ln \varepsilon \quad (1.6)$$

де, X_{ij} – вартість торговельного потоку із країни i в країну (об'єднання країн) j ;

Y_i та Y_j – показники, що характеризують номінальні ВВП відповідних країн;

D_{ij} – фізична віддаленість економічних центрів країн i та j ;

ε - випадкова помилка.

Слід підкреслити, що гравітаційна модель дозволяє не тільки аналізувати ефекти від вже існуючих угод про вільну торгівлю, а й давати оцінки ефектів від угод, що планується укласти, ґрунтуючись на ретроспективної інформації та існуючих закономірностях. Серед економетричних методів гравітаційні моделі виступають основним інструментом моделювання торгових потоків [19].

Для врахування безпеки та рівня лояльності зовнішньоторговельної взаємодії між країнами нами пропонується додання двох компонент у рівняння гравітаційної моделі Я. Тінбергена, а саме: інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки та наявності підписання у країн угоди про режим найбільшого сприяння. Згідно з цим, рівняння гравітаційної моделі матиме вид:

$$\ln X_{ij} = \ln a_0 + a_1 \ln Y_i + a_2 Y_j + a_3 D_{ij} + a_4 S_{ij} + a_5 R_{ij} \quad (1.7)$$

де, X_{ij} – двосторонній товарообіг України з країнами-партнерами,

Y_i – валовий внутрішній продукт України,

Y_j – сумарний валовий внутрішній продукт країн-партнерів,

D_{ij} – відстань від Києва до столиць країн-партнерів,

S_{ij} – інтегральний індекс двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки,

R_{ij} – наявність підписання у країн угоди про режим найбільшого сприяння.

На п'ятому етапі дослідження важливим є розрахунок індексу компліментарності торгівлі України з її країнам-партнерами, що є основним методом визначення взаємодоповняльності економік, що обчислюється за формулою:

$$TCI_j = 100 - \sum \frac{m_{ik} - x_{ij}}{2}, \quad (1.8)$$

де m_{ik} – це частка товару i в загальному імпорті країни k ;

x_{ij} – частка експорту i – го товару країни j .

Крім того, для більш глибокого аналізу рівня конкурентоспроможності продукції України на зарубіжних товарних ринках був запропонований розрахунок індексів виявленої порівняльної переваги (revealed comparative advantage index (RCA)) та RCD - індекс спеціалізації імпорту.

Індекс RCA дорівнює співвідношенню між часткою продукту в загальному експорті країни і часткою того самого продукту у світовій торгівлі. Цей індекс розраховується, щоб визначити, чи має країна конкурентні

переваги щодо певного товару. Якщо $RCA > 1$, робиться висновок про те, що країна є більш експортно-орієнтованою за даним товаром і має щодо нього конкурентні переваги [20]:

$$RCA = \frac{\frac{X_i^k}{X_i}}{\frac{M_w^k}{M_w}}, \quad (1.9)$$

де X_i^k – експорт країни i товару k ;

X_i – загальний експорт країни i ;

M_w^k – світовий імпорт товару k ;

M_w – загальний світовий імпорт.

Аналогічно індекс спеціалізації імпорту RCD дорівнює співвідношенню частки певного товару в загальному обсязі імпорту країни і відповідної його частки у світовій торгівлі:

$$RCD = \frac{\frac{M_j^k}{M_j}}{\frac{M_w^k}{M_w}} \quad (1.10)$$

де M_j^k – імпорт країни j товарів k ;

M_j – загальний імпорт країни j ;

M_w^k – світовий імпорт товару k ;

M_w – загальний світовий імпорт.

Якщо індекс $RCD > 2$ – висока спеціалізація імпорту; $RCD < 0,75$ – спеціалізація імпорту відсутня; $0,75 < RCD < 2$ – непевна сфера або відсутня яскраво виражена перевага чи несприятлива позиція [20].

З метою виявлення основних напрямів оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку в контексті забезпечення торговельної безпеки проведемо кореляційно-регресійний аналіз впливу інтенсивності зовнішньоторговельної співпраці України за її ключовими векторами розвитку зовнішньої торгівлі на її зовнішньоторговельну безпеку. Алгоритм здійснення зазначеного аналізу є

ідентичним до аналізу, зазначеного на другому етапі дослідження. У результаті буде отримано 4 моделі, коефіцієнти еластичності яких відобразатимуть відсоток зміни рівня зовнішньоторговельної безпеки України від збільшення або зменшення рівня інтенсивності торговельної співпраці національної економіки з кожним регіоном та країнами у цьому регіоні на 1%.

Для виявлення проблем національної зовнішньоторговельної безпеки та подальших перспектив покращення її стану у дослідженні також був використаний інструментарій SWOT-аналізу. Це дає можливість дати системну оцінку сильним та слабким сторонам процесу дослідження, а також дає змогу виявити основні можливості та загрози, задля визначення чинників покращення ефективності зовнішньоторговельної діяльності.

SWOT – початкові літери слів Strengths (Сильні сторони), Weaknesses (Слабкі сторони), Opportunities (Можливості), Threats (Загрози). У 1963 р. в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики професор К. Ендрюс вперше публічно озвучив акронім SWOT. Цей акронім був представлений візуально у вигляді матриці SWOT. Спочатку SWOT-аналіз був заснований на озвучуванні і структуризації знань про поточну ситуацію і тенденції, пізніше став використовуватися в ширшому значенні – для конструювання стратегій [21].

Методика проведення SWOT-аналізу передбачає здійснення декількох етапів[22]:

I. Визначення власних сильних і слабких сторін підприємства. Перший етап дозволяє визначити, які сильні сторони і недоліки підприємства. Для цього необхідно: скласти перелік параметрів, по якому оцінюватиметься підприємство; по кожному параметру визначити, що є сильною стороною підприємства, а що – слабкою; зі всього переліку вибрати найбільш важливі сильні і слабкі сторони підприємства.

II. Визначення ринкових можливостей і загроз. Проводимо оцінку ринку. Цей етап дозволяє оцінити ситуацію за межами молокопереробного

підприємства, і дозволяє визначити які є можливості, а також, яких загроз слід остерігатися.

III. Зіставлення сильних і слабких сторін підприємства з можливостями і погрозами ринку. Для зіставлення можливостей підприємства умовам ринку і узагальнення результатів SWOT-аналізу застосовується матриця SWOT.

Матриця SWOT-аналіз має наступний вид (табл. 1.5):

Таблиця 1.5

Матриця SWOT-аналіз

Матриця SWOT	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
Можливості (O)	Стратегії SO	Стратегії WO
Загрози (T)	Стратегії ST	Стратегії WT

Таким чином, завершальним етапом дослідження є пропозиція подальших перспектив розвитку та рекомендацій щодо покращення стану зовнішньоторговельних відносин України зі зазначеними регіонами в контексті підвищення її зовнішньоторговельної безпеки.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Отже, у результаті дослідження теоретико-методологічних засад геоekonomічних пріоритетів країни в контексті забезпечення зовнішньоторговельної безпеки було проведено понятійно-категоріальний аналіз дефініції геоekonomіки та відокремлено чинники, що відображують механізми функціонування геоekonomіки та її інституціональне оформлення. Крім того, з огляду на поширення диспропорцій та асиметрій та появи торговельних суперечок нами було запропоновано визначення зовнішньоторговельної безпеки як складової економічної безпеки країни.

Слід зазначити, для проведення дослідження було також розроблено власний методологічний підхід щодо оцінки геоekonomічних пріоритетів України в контексті забезпечення її зовнішньоторговельної безпеки, який базується на п'ятих етапах: загальний огляд зовнішньоторговельних відносин України у динаміці, характеристика рівня інтенсивності розвитку ключових векторів зовнішньоторговельного співробітництва України, інтегральна оцінка рівня зовнішньоторговельної безпеки України та її партнерів і рівня зовнішньоторговельної безпеки України з її окремими партнерами, аналіз гравітаційної моделі розвитку ефективності векторної торговельної співпраці України, оцінка компліментарності торгівлі України з її країнами-партнерами.

Також, для виявлення ключових напрямів оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку в умовах збереження торговельної безпеки проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу інтенсивності зовнішньоторговельної співпраці України за її ключовими векторами розвитку зовнішньої торгівлі на її зовнішньоторговельну безпеку. А для виявлення проблем національної зовнішньоторговельної безпеки та подальших перспектив покращення її стану у дослідженні був використаний інструментарій SWOT-аналізу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. Характеристика інтенсивності розвитку ключових векторів зовнішньоторговельного співробітництва України

Перед здійсненням оцінки рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з її ключовими партнерами, необхідним є проведення загального огляду щодо стану зовнішньоторговельної діяльності держави. Отже, розглядаючи динаміку експорту та імпорту товарів слід зауважити, що за період 2005-2019 рр. спостерігається превалювання обсягів імпорту над експортом, про що свідчить негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу. Крім того, у 2009 р. та 2014 р. відбулося різке падіння обсягів як експорту так й імпорту товарів: у 1,7 разів експорту та 1,9 разів імпорту і у 1,2 рази експорту та 1,4 рази імпорту відповідно, рис. 2.1.

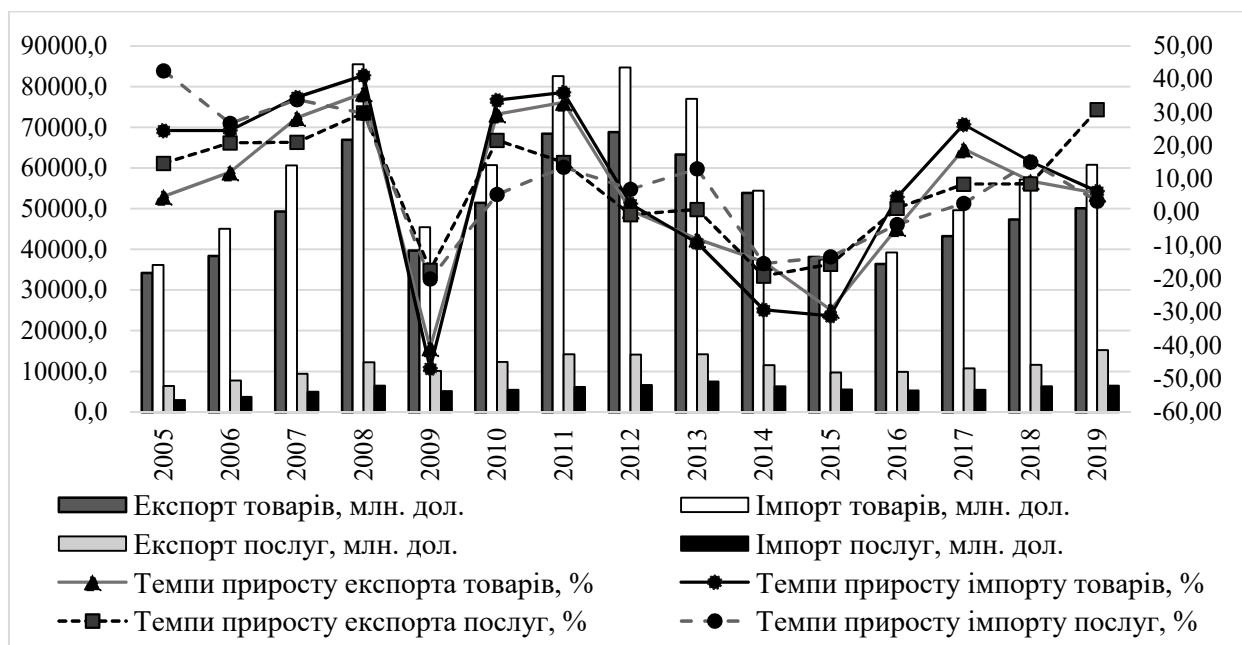

Рис. 2.1 Динаміка обсягів експорту та імпорту товарів та послуг України (ліва шкала, млн. дол.) та темпи їх приросту (права шкала, %) за 2005-2019 рр.

У першому випадку це відбулося через світову фінансову кризу, а у другому – через воєнний конфлікт та сході України та несприятливу політичну ситуацію.

Динаміка обсягів експорту та імпорту послуг характеризується позитивним сальдо зовнішньоторговельного балансу протягом аналізованого періоду, що означає перевищування обсягів експорту послуг над їх імпортом. Разом з цим, у наслідок світової кризи 2008 р. можна спостерігати зменшення обсягів як імпорту, так й експорту на 17,3% і майже 20% відповідно. Така ж сама тенденція простежується у 2014 р., коли обсяги експорту та імпорту впали у порівнянні з 2013 р. на 19 % та 15% відповідно. Причиною цього як й у торгівлі з товарами були військові дії на сході України та нестабільний політичний стан уряду.

Аналіз товарної структури експорту у 2019 р. показує, що Україна експортує такі товарні групи як зернові культури – 19,2%, чорні метали – 17,5%, жири та олії тваринного і рослинного походження – 9,5%, руду, шлак і золу – 7,2%, готові харчові продукти – 6,4%, електричні машини – 5,5% та інше, рис.2.2.

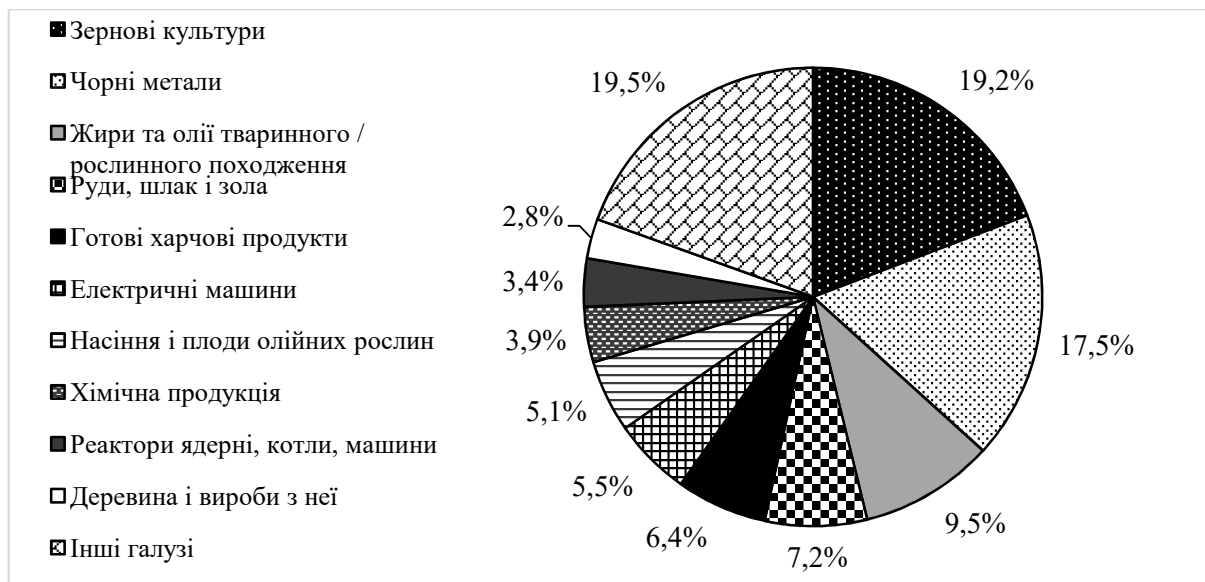

Рис.2.2 Галузева структура експорту товарів України у 2019 р., %

Для оцінки ступеня зміни товарної структури експорту за 2005-2019 роки доречним був розрахунок лінійного коефіцієнта інтенсивності структурних зрушень (Додаток Д1). Отже, врахувавши дані 2005 та 2019 років

було виявлено, що лінійний коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень дорівнює 6 в.п.; це означає, що проаналізована товарна структура експорту протягом 15 років змінилася на 6 в.п. Крім того, для оцінки ступеня суттєвості отриманих змін можна розрахувати коефіцієнт структурних зрушень Гатьєва, який дорівнює 0,5. Так як $K_{\tau} \geq 0$, то зміни в досліджуваній структурі є статистично значущими (Додаток Д1).

Таким чином, за аналізований період значно збільшилась частка таких товарних позицій як зернові культури (на 15,2%), жири та олії тваринного і рослинного походження (на 7,8%), руди, шлак і зола (на 4,2%), готові харчові продукти (на 2,6%), електричні машини (на 2,8%), насіння і плоди олійних рослин (на 4,7%) та деревина і вироби з неї (на 1,24%). У свою чергу, можна спостерігати зменшення частки обсягів експорту за чорними металами (на 16%), продукцією хімічної промисловості (на 4,8%) та реакторами ядерними, котлами і машинами (на 2,2%).

Щодо аналізу галузевої структури імпорту, у 2019 р. найбільшу частку ввезення товарів в Україну склали наступні товарні групи: мінеральні палива, нафта та продукти її перегонки (20%), хімічна продукція (12,3%), реактори ядерні, котли і машини (11%), електричні машини (10,9%), засоби наземного транспорту, крім залізничного (9,5%), недорогоцінні метали та вироби з них (6%), полімерні матеріали та пластмаси (5,9%), готові харчові продукти (4,3%), текстильні матеріали та вироби з них (3,9%), продукти рослинного походження (3%) та інше, рис 2.3.

Для оцінки ступеня зміни товарної структури імпорту за 2005-2019 роки також доречно було розрахувати лінійний коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень. Отже, врахувавши дані 2005 та 2019 років було виявлено, що лінійний коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень дорівнює 3,3 в. п.; це означає, що проаналізована товарна структура експорту протягом 15 років змінилася на 3,3 в. п (Додаток Д2). Для оцінки ступеня суттєвості отриманих змін був розрахований коефіцієнт структурних зрушень

Гатьєва, який дорівнює 0,4. Так як $K\tau \geq 0$, зміни в досліджуваній структурі є статистично значущими (Додаток Д2).

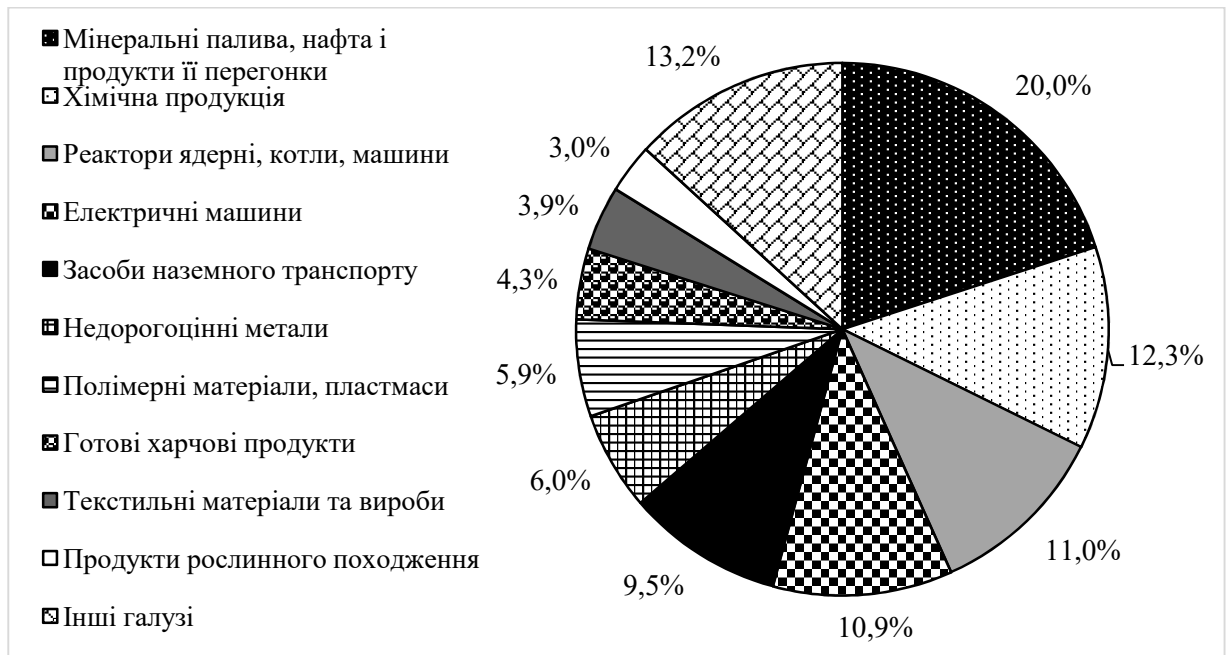

Рис.2.3 Галузева структура імпорту товарів України у 2019 р., %

Згідно з цим, за аналізований період значно збільшилась частка таких товарних позицій як реактори ядерні, котли і машини (на 8,3%), електричні машини (на 5,3%), продукти хімічної промисловості (на 3,7%) та продукти рослинного походження (на 1,6%). Проте, за цей час значне зменшилась частка імпорту мінерального палива, нафти та продуктів її перегонки (на 9,5%) та засобів наземного транспорту, крім залізничного (на 1,14%). Інші зміни, що відбулися в галузевій структурі імпорту не є значними.

Розглядаючи географічну структуру експорту товарів з України в країни світу, було визначено ключових країн-партнерів, за якими у 2019 р. спостерігалась найвища концентрація вітчизняної продукції: Китай (7,2%), Польща (6,6%), Російська Федерація (6,5%), Туреччина (5,2%), Італія (4,8%), Німеччина (4,76%), Єгипет (4,5%), Індія (4%) та інші країни.

Для оцінки ступеня зміни географічної структури експорту товарів з України до вищезазначених країн за 2005-2019 роки доречним було розрахувати лінійний коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень. Отже, врахувавши дані 2005 та 2019 років виявили, що лінійний коефіцієнт

інтенсивності структурних зрушень дорівнює 2,6 в. п.; це означає, що проаналізована географічна структура експорту товарів протягом 15 років змінилася на 2,6 в.п (Додаток Ж1). Для оцінки ступеня суттєвості отриманих змін можна розрахувати коефіцієнт структурних зрушень Гатьєва, що дорівнює 0,3. Так як $K_{\tau} \geq 0,01$ то зміни в досліджуваній структурі можна вважати статистично значущими (Додаток Ж1).

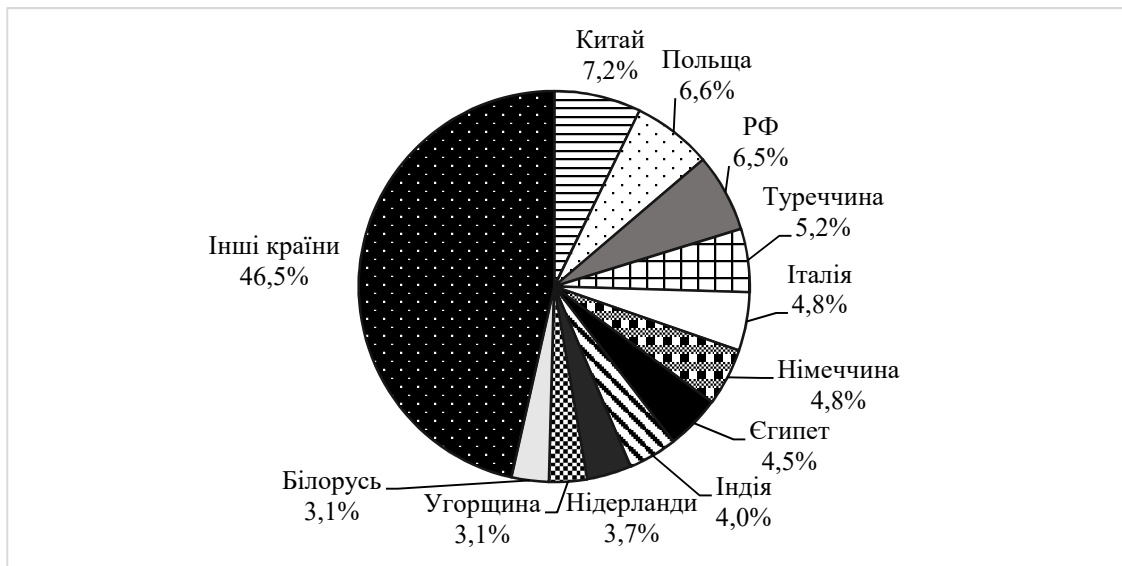

Рис.2.4 Географічна структура експорту товарів України у 2019 р., %

Так, частка експорту вітчизняних товарів збільшилась до Китаю (на 5,1%), Польщі (на 3,65%), Єгипту (на 2,2%), Індії (на 1,9%) та Нідерландів (на 2,2%). Однак, на відміну від цих країн, значно у 2019 р. скоротився експорт до Російської Федерації (на 15,4%), та США (на 1%). Інші зміни в географічній структурі експорту товарів не були суттєвими.

Щодо географічної структури імпорту товарів, у 2019 р. найбільші частки імпортованої продукції у національну економіку спостерігались з Китаю (15,1%), Російської Федерації (11,5%), Німеччини (9,8%), Польщі (6,75%), Білорусі (6,2%), США (5,4%), Туреччини (3,9%), Італії (3,4%) та ін., рис. 2.5.

Для оцінки ступеня зміни географічної структури імпорту товарів за 2005-2019 рр. був також розрахований лінійний коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень, додаток Ж2. Відповідно до цього, лінійний коефіцієнт інтенсивності структурних зрушень дорівнює 3,74 в. п.; це означає, що

географічна структура імпорту товарів протягом 15 років змінилася на 3,74 в.

п.

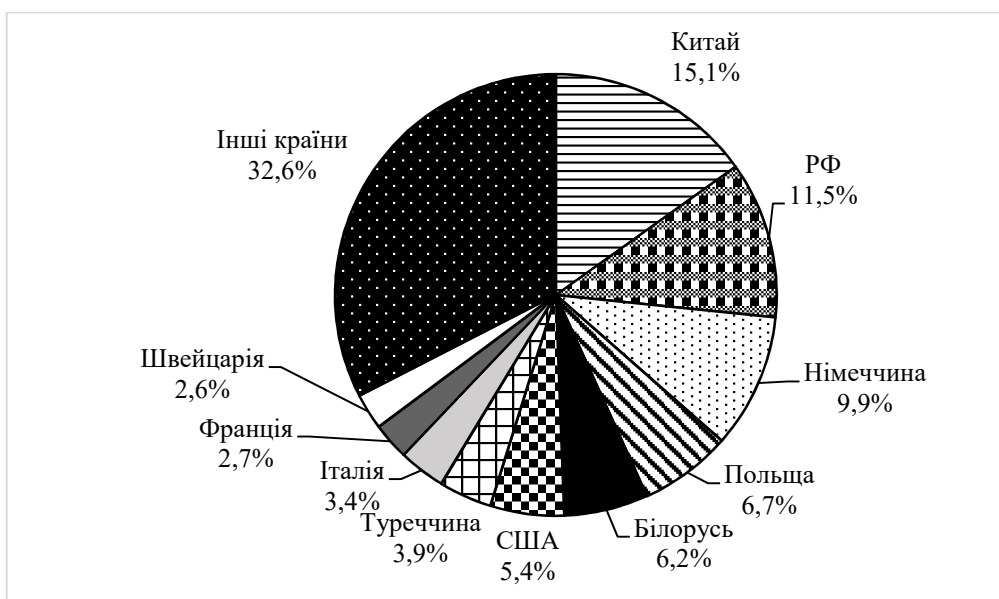

Рис.2.5 Географічна структура імпорту товарів України у 2019 р., %

Для оцінки ступеня суттєвості отриманих змін був розрахований коефіцієнт структурних зрушень Гатьєва, що дорівнює 0,45. Так як $K_t \geq 0,01$ то зміни в досліджуваній структурі можна вважати статистично значущими (Додаток Ж2). Так, частка імпорту зарубіжних товарів збільшилась з Китаю (на 10,1%), Польщі (на 2,9%), Білорусі (на 3,6%), США (3,44%), Швейцарії (на 1,9%) та Туреччини (на 2,2%). Однак, водночас з цим частка імпортованих товарів скоротилась з Російської Федерації (на 24%); це пов'язано зі впровадженням Україною торговельних обмежень на російські товари.

Нарешті, для аналізу інтенсивності зовнішньоторговельної активності України було взято наступні вектори зовнішньоторговельної співпраці: ЄС (40,7%), країни Азійського регіону (25,9%), СНД (16,8%) та Лігу арабських держав (6,6%).

Отже, нами було розраховано індекс інтенсивності за зазначеними векторами співробітництва за 15 років, табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка інтенсивності зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку (2005-2019 рр.)

Роки	Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС	Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами СНД	Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами Азійського регіону	Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами Арабської Ліги
2005	0,76	18,57	0,75	4,00
2006	0,81	17,09	0,63	3,58
2007	0,72	16,62	0,63	2,79
2008	0,71	13,88	0,69	3,12
2009	0,64	15,4	0,91	3,36
2010	0,73	16,2	0,68	2,90
2011	0,77	15,8	0,64	2,83
2012	0,79	14,6	0,61	3,25
2013	0,85	13,6	0,64	2,71
2014	0,99	12,1	0,74	3,20
2015	1,08	11,7	0,94	3,16
2016	1,13	9,6	0,90	3,14
2017	1,24	8,4	0,78	3,33
2018	1,29	7,9	0,73	3,27
2019	1,42	8,5	0,84	3,21

[авторська розробка]

Так, найбільший рівень інтенсивності співпраці України можна спостерігати з країнами СНД, незважаючи на спадну тенденцію (індекс інтенсивності знизився на 218,5 % або у 2,2 рази, у порівнянні з 2005 р.). Друге місце за рівнем інтенсивності торгівлі займають зовнішньоторговельні відносини України з країнами Арабського світу – у 2019 р. значення ТІ дорівнювало 3,21 або 321 %, що у 2,6 рази менше за значення цього ж показника у співробітності України з країнами СНД (у 2019 ТІ = 8,5). Найменші ж значення індексу інтенсивності зовнішньої торгівлі України спостерігаються з країнами Азійського регіону та ЄС. Лише у період з 2015 - 2019 рр. значення індексу торговельного співробітництва України з країнами ЄС дорівнював більше 1, що свідчить про наявність інтенсивності торгівлі між країнами. Щодо вітчизняного співробітництва з азійськими країнами, протягом усього аналізованого періоду значення ТІ дорівнювало менше 1, що

означає відсутність інтенсивності торгівлі між країнами. Однак, якщо розглядати співпрацю України з окремими країнами Азійського блоку, можна стверджувати про високий рівень інтенсивності торгівлі. Так, наприклад, у 2019 р. індекс інтенсивності торгівлі України з Туреччиною та Індією дорівнював 4,9 (або 490%) і 1,7 (або 170 %) відповідно.

Серед країн ЄС найбільший рівень інтенсивності торгівлі з Україною можна спостерігати за такими країнами як Польща (у 2019 р. значення індексу інтенсивності дорівнювало 4,2 (або 420%) та Угорщина (значення ІТ дорівнювало 5,71 або 571%). Найбільші значення індексу інтенсивності торгівлі України з країнами блоку СНД за 2019 р. набули з Молдовою (38,65 або 3865%), РФ (6,04 або 604%) та Білоруссю (16,2 або 1620%). Щодо інтенсивності торговельної співпраці України з Арабською Лігою, то найбільшу торговельну активність у 2019 р. можна спостерігати за Єгиптом (12,3 або 1230%) та Алжиром (ІТ = 2,15 або 215%), (Додаток 31-32).

Крім того, пропонується виявлення впливу зовнішньоторговельних чинників на індекси інтенсивності торгівлі України за її ключовими напрямками, використовуючи інструментарій кореляційно-регресійного аналізу. Так, за результативну ознаку (Y) буде прийнято індекс інтенсивності торгівлі між Україною та регіоном, а за факторні ознаки – експортна квота, % ($X1$), імпортна квота, % ($X2$), індекс покриття експортом імпорту ($X3$), індекс умов торгівлі ($X4$), індекси диверсифікації експорту та імпорту товарів, % ($X5$) та ($X6$) відповідно. Для характеристики щільності взаємозв'язку між ознаками визначимо коефіцієнти кореляції Пірсона (r_{xy}) та детермінації (R^2). На основі проведеного аналізу отримуємо 4 моделі, табл.2.2.

Таблиця 2.2

Результати кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку рівня інтенсивності торгівлі України і країнами ЄС, СНД, Азії та Арабської Ліги за різними показниками (на основі динаміки змін за 2005-2019 рр.)

Регіон	Рівняння регресії	Коефіцієнт кореляції Пірсона	Коефіцієнт детермінації
--------	-------------------	------------------------------	-------------------------

1. Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС	$Y = 1299,9 + 37,6X1 - 29,4X2 - 15,4X3 - 1,2X4 + 3,44X5 - 3X6$	0,99	0,98
2. Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами СНД	$Y = -184,1 - 6,4X1 + 5,2X2 + 2,8X3 + 0,1X4 - 0,6X5 - 0,1X6$	0,97	0,94
3. Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами Азійського регіону	$Y = -1,63 - 0,1X1 + 0,05X2 + 0,04X3 - 0,004X4 - 0,001X5 + 0,001X6$	0,8	0,7
4. Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами Арабської Ліги	$Y = -48,1 - 1,6X1 + 1,3X2 + 0,7X3 - 0,02X4 - 0,02X5 - 0,1X6$	0,87	0,76

[авторська розробка]

Таким чином, за результатами першої моделі множинної регресії (інтенсивність торгівлі України з ЄС) можна зробити наступні висновки:

➤ 98% усіх змін індексу інтенсивності торгівлі викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 2% - іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації більше 0,8; то можна зробити припущення, що модель є адекватною;

➤ коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,99, що говорить майже про функціональний зв'язок між вказаними чинниками та індексом інтенсивності торгівлі між країнами; при збільшенні експортної квоти на 1% рівень інтенсивності торгівлі України з

➤ ЄС збільшиться на 37,6%; при зростанні імпоротної квоти на 1% інтенсивність торгівлі знизиться на 29,4%; при збільшенні індексу покриття експортом імпорту на 1% індекс інтенсивності впаде на 15,4%; при збільшенні індексу умов торгівлі на 1% рівень інтенсивності торгівлі знизиться на 1,2%; при збільшенні індексу диверсифікації експорту і імпорту товарів на 1%, то відбудеться зростання індексу інтенсивності торгівлі на 3,44% та його зниження на 3% відповідно.

Результати другої моделі регресії (інтенсивність торгівлі з країнами СНД) представлені нижче:

- 94% усіх змін індексу інтенсивності торгівлі викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 6% – іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації більше 0,8; то можна зробити припущення про високу адекватність даної моделі;
- коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,97, що свідчить про достатньо високий зв'язок між вказаними чинниками та індексом інтенсивності торгівлі;
- при збільшенні експортної квоти на 1% рівень інтенсивності торгівлі України з СНД зменшиться на 6,4%; при зростанні імпоротної квоти на 1% інтенсивність торгівлі зросте на 5,2%; при збільшенні індексу покриття експортом імпорту та індексу умов торгівлі на 1% індекс інтенсивності збільшиться на 0,1% та на 0,6% відповідно; при збільшенні індексу диверсифікації експорту і імпорту товарів на 1 %, то відбудеться зниження індексу інтенсивності торгівлі на 0,6% та на 0,1% відповідно.

Отже, за результатами таблиці 2 можна зробити такі висновки про інтенсивність торгівлі України з країнами Азійського регіону (третя модель регресії):

- 70% усіх змін індексу інтенсивності торгівлі викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 30% – іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації нижче 0,8; то можна зробити припущення, що модель є низько-адекватною;
- коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,8, що говорить про високий зв'язок між факторними та результативною ознакою;
- при збільшенні експортної та імпоротної квоти на 1% рівень інтенсивності торгівлі України з азійськими країнами зменшиться на 0,1% та зросте на 0,05% відповідно; при збільшенні індексу покриття експортом імпорту на 1% індекс інтенсивності збільшиться на 0,04%; при збільшенні індексу умов торгівлі на 1% рівень інтенсивності торгівлі знизиться на 0,004%;

при збільшенні індексу диверсифікації експорту та імпорту товарів на 1 %, то відбудеться однакове відповідне падіння та зростання індексу інтенсивності торгівлі на 0,001%.

Аналізуючи рівень інтенсивності співпраці вітчизняної економіки з країнами Арабської Ліги (четверта модель регресії), слід відзначити наступне:

- 76% усіх змін індексу інтенсивності торгівлі викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 24% - іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації майже дорівнює 0,8; то можна зробити припущення про середню адекватність моделі;

- коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,87, що говорить про високий зв'язок між факторними (X_1 - X_6) та результативною ознакою (Y);

- при збільшенні експортної та імпоротної квоти на 1% рівень інтенсивності торгівлі України з країнами Арабської Ліги впаде на 1,6% та зросте на 1,3% відповідно; при збільшенні індексу покриття експортом імпорту на 1% індекс інтенсивності збільшиться на 0,7%; при збільшенні індексу умов торгівлі на 1% рівень інтенсивності торгівлі знизиться на 0,02%; при збільшенні індексу диверсифікації експорту та імпорту товарів на 1 %, то відбудеться падіння рівня інтенсивності торгівлі на 0,02% та 0,1% відповідно.

Отже, у сфері зовнішньої торгівлі найбільш інтенсивно Україна співпрацює з країнами СНД (особливо Росією) та Арабської Ліги. Трохи меншу інтенсивність торгівлі вітчизняної економіки можна спостерігати з країнами ЄС, а з країнами Азійського регіону вона майже зовсім відсутня.

2.2. Інтегральна оцінка рівня зовнішньоторговельної безпеки України

Для оцінки рівня зовнішньоторговельної безпеки України, було проведено виборку країн за показником частки окремої країни світу у зовнішньоторговельному обороті України (далі ЗТО), що є досить інформативним показником щодо виявлення її ключових зовнішньоторговельних партнерів. У результаті було відібрано 35 країн, що

мають найбільше значення за цим показником та становлять загалом близько 86,42% від загальних обсягів ЗТО національної економіки (Додаток К).

Отже, після агрегування усіх індикаторів зовнішньої торгівлі в субіндекси, нами було побудовано інтегральний індекс зовнішньоторговельної безпеки (ІЗБ) за 2010-2019 рр. Так, за рейтингом 2019 р. лідерами за індикатором ІЗБ були Німеччина (82,5%), США (82,35%), Франція (76,85%), Угорщина (76,2%), Китай (74,83%), Велика Британія (73,6%) та Нідерланди (72,3%). До групи з індексом торговельної безпеки вище середнього потрапили Польща (майже 66%), Швейцарія (64,8%), Японія (64,4%), Іспанія (63,4%), Словаччина (62,3%) та ще чотири країни. Серед країн із середнім рівнем зовнішньоторговельної безпеки слід виділити Індію (53,8%), Литву (52,8%), Грецію (52,5%), РФ (51,8%), ОАЕ (48,2%) та ще три країни. До групи країн за показником ІЗБ нижче середнього у 2018 р. відносимо Індонезію (44,8%), Україну (43,51%), Єгипет (43,4%), Саудівську Аравію та Алжир (по 40,77%). Серед аутсайдерів за рівнем торговельної безпеки слід виділити Азербайджан (38,3%), Ірак (36,8%) та Молдову (36,46%), (Додаток Н, Л, П1-П4).

Надаючи інтегральну оцінку зовнішньоторговельній безпеці України необхідно зазначити, що протягом 2010-2019 рр. динаміка показника ІЗБ не мала чіткої тенденції. Згідно з цим, з 2010-2013 відбулося зменшення рівня вітчизняної торговельної безпеки на 1%, ймовірно унаслідок світової фінансової кризи 2008 р. Така ж сама тенденція простежувалась протягом 2014-2018 рр., коли рівень ІЗБ впав зі 41% до 38% і лише у 2019 р. стрімко збільшився і становив 43,5%, табл. 2.3. Такі результати зумовлені позитивною динамікою субіндексів структури торгівлі, ефективності торгівлі та торговельних обмежень. Відповідно до цього, у 2019 р. можна спостерігати зростання субіндикатора структури торгівлі на 3% у порівнянні з 2015 р. (32 місце у рейтингу) за рахунок зниження індексу диверсифікації імпорту (у порівнянні з 2015 р. цей показник знизився на 12,8%), який у структурі субіндексу має достатньо високу вагу та є дестимулятором, та збільшення

частки високотехнологічного імпорту у загальному обсязі імпорту країни (у 2019 р. цей показник зріс на 28,5%, порівнюючи з 2010 р.), (Додаток Н).

Таблиця 2.3

**Динаміка інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки
України та його субіндексів за 2010-2019 рр.**

Складові ІЗБ / Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Індекс зовнішньоторговельної безпеки	0,42	0,40	0,41	0,42	0,41	0,39	0,38	0,39	0,38	0,44
Місце в рейтингу (із 36 країн)	29	31	31	29	31	32	32	33	34	30
Субіндекс 1: Структура торгівлі	0,44	0,44	0,45	0,49	0,44	0,38	0,37	0,39	0,38	0,41
Місце в рейтингу (із 36 країн)	31	31	31	30	31	34	33	33	33	32
Субіндекс 2: Інтенсивність торгівлі	0,48	0,49	0,48	0,51	0,53	0,52	0,49	0,54	0,53	0,53
Місце в рейтингу (із 36 країн)	26	25	25	21	20	20	22	16	18	18
Субіндекс 3: Ефективність торгівлі	0,47	0,44	0,44	0,44	0,42	0,43	0,40	0,36	0,36	0,47
Місце в рейтингу (із 36 країн)	9	11	10	10	12	12	15	21	24	7
Субіндекс 4: Торговельні обмеження	0,31	0,24	0,28	0,26	0,27	0,25	0,27	0,28	0,27	0,34
Місце в рейтингу (із 36 країн)	23	28	29	30	27	29	30	31	31	29

Аналізуючи стан субіндексу ефективності торгівлі необхідно зауважити, що у 2019 р. цей субіндикатор має найбільше значення з усіх чотирьох субіндексів (0,47; 7 місце у рейтингу). Отже, динаміка рівня ефективності торгівлі України за останні роки має чітку тенденцію до зростання: у 2019 р. значення субіндексу збільшилось на 5% у порівнянні з 2014 р. та на 11% у порівнянні з 2017 р. і становило 47% (7 місце у рейтингу). Це пов'язано зі спадною динамікою коефіцієнтів покриття експортом імпорту товарів і послуг

та встановленням показника експортної квоти у 2019 р. в межах норми (0%–38,2%), рис. 2.6.

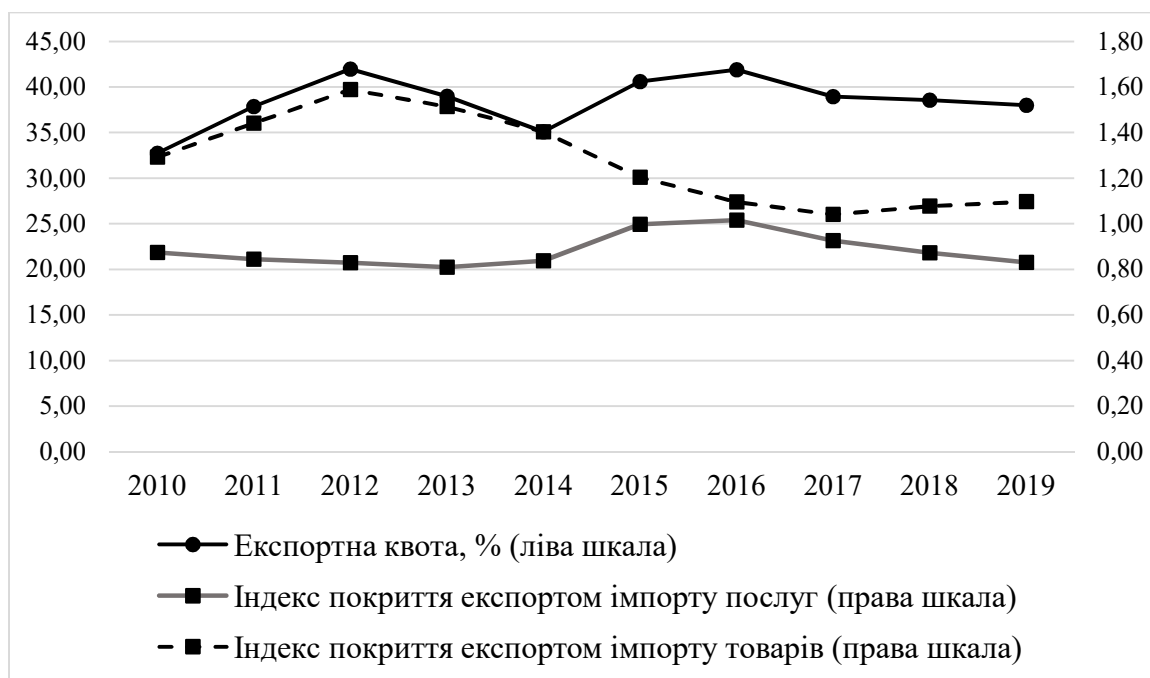

Рис. 2.6 Динаміка ключових показників субіндексу ефективності торгівлі України за 2010-2019 рр.

Відповідно до графіку, показник експортної квоти перевищував нормоване значення протягом 2012-2018 рр., що стверджує про надмірну торговельну відкритість національної економіки та залежність від експорту продукції. Лише у 2019 р. це значення знаходилося у межах норми ($38 < 38,2$). Крім того, покращення стану ефективності ведення зовнішньої України пояснюється падінням у 2019 р. індексу покриття експортом імпорту товарів на 14,7% (порівнюючи з 2012 р.) та індексу покриття експортом імпорту послуг на 17% (у порівнянні з 2015 р.). Усі три індикатори мали високу вагу у структурі субіндексу ефективності торгівлі.

Розглядаючи динаміку показників субіндексу торговельних обмежень, слід зазначити, що протягом усього аналізованого періоду Україною застосовувались переважно нетарифні обмеження, частка яких характеризується більш менш позитивною динамікою, що сприяло покращенню стану зовнішньоторговельної безпеки держави. Так, у 2019 р.

частка нетарифних обмежень країни у загальному обсязі світових нетарифних обмежень зросла на 21,1% (у порівнянні з 2015 р.) і склала 2,1%, (Додаток М).

Окремої уваги потребує оцінка індексу інтенсивності торгівлі України як складової інтегрального ІЗБ. Загалом, динаміка цього субіндикатору протягом 2010-2019 рр. має тенденцію до зростання: значення індексу зросло на 10,4% (порівнюючи з 2010 р.). Такі результати можна пояснити наступним:

➤ позитивною динамікою показників імпорту товарів та послуг на душу населення, які є стимуляторами для інтегрального ІЗБ. Так, у 2019 р. обсяги імпорту товарів на душу населення зросли на 54,4% (у порівнянні з 2016 р.), а обсяги імпорту послуг на душу населення збільшились на 28,5% (також у порівнянні з 2016 р.), рис. 2.7;

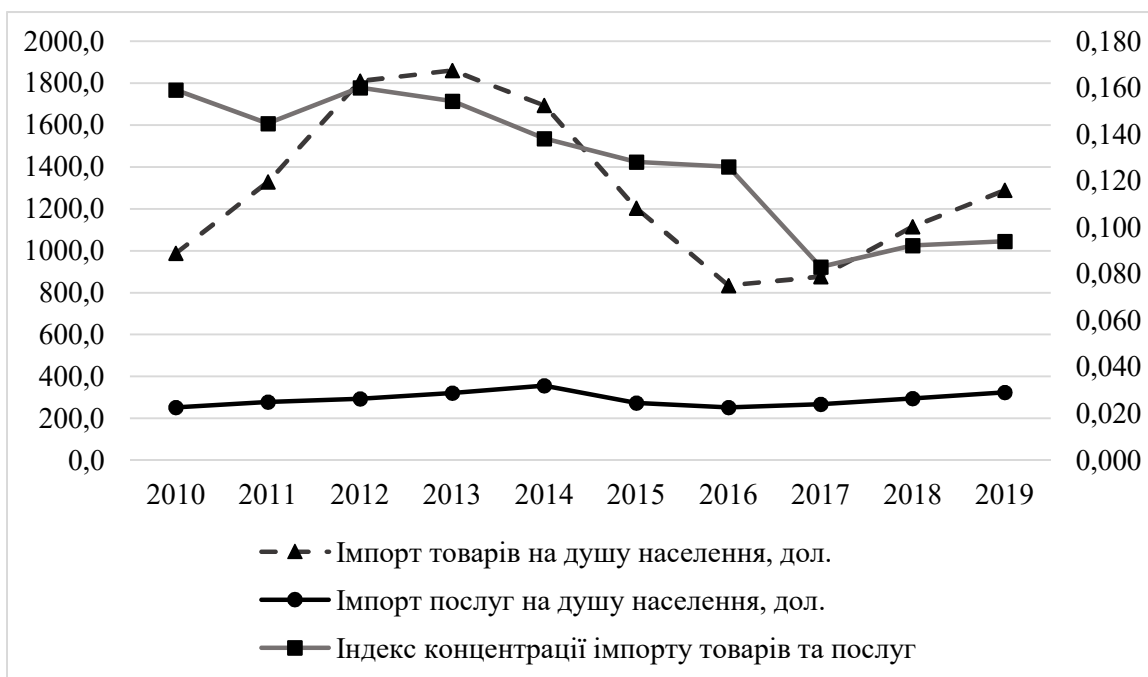

Рис. 2.7 Динаміка ключових показників субіндексу інтенсивності торгівлі України за 2010-2019 рр.

➤ спадною тенденцією в динаміці індексу концентрації імпорту товарів та послуг, що можна характеризувати як поліпшення стану зовнішньоторговельної безпеки України (цей показник є дестимулятором для ІЗБ). Відповідно до цього, індекс концентрації імпорту товарів та послуг у 2019 р. зменшився на 5,6% (порівнюючи з 2010 р.) та становив 0,09 в.п.

Отже, на основі проведеного аналізу слід відзначити, що Україна відноситься до групи країн із рівнем зовнішньоторговельної безпеки нижче середнього, випереджаючи зі своїх країн-сусідів лише Молдову (ІЗБ = 36,5%). У той час як Польща, Словаччина та Румунія відносяться до рівня зовнішньоторговельної безпеки вище середнього, а Росія та Білорусь до середнього рівня торговельної безпеки. Це свідчить про необхідність впровадження заходів щодо покращення стану національної безпеки у сфері зовнішньої торгівлі.

З метою дослідження ступеню безпеки торгівлі України з її основними країнами-партнерами пропонується побудова та розрахунок вже інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки. Так, після агрегування усіх індикаторів зовнішньої торгівлі в субіндекси, нами було побудовано інтегральний індекс двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки (ІДЗБ) за 2010-2019 рр., який складається з чотирьох субіндексів.

Відповідно до цього, за субіндексом структури торгівлі України з її партнерами найбільш безпечними торговельними країнами-партнерами у 2019 р. були Швейцарія (0,99 в.п.), Великобританія (0,97 в. п.), Чехія (0,91 в. п.), Німеччина (0,86 п. в.) та Угорщина (0,85 в. п.), рис. 2.8.

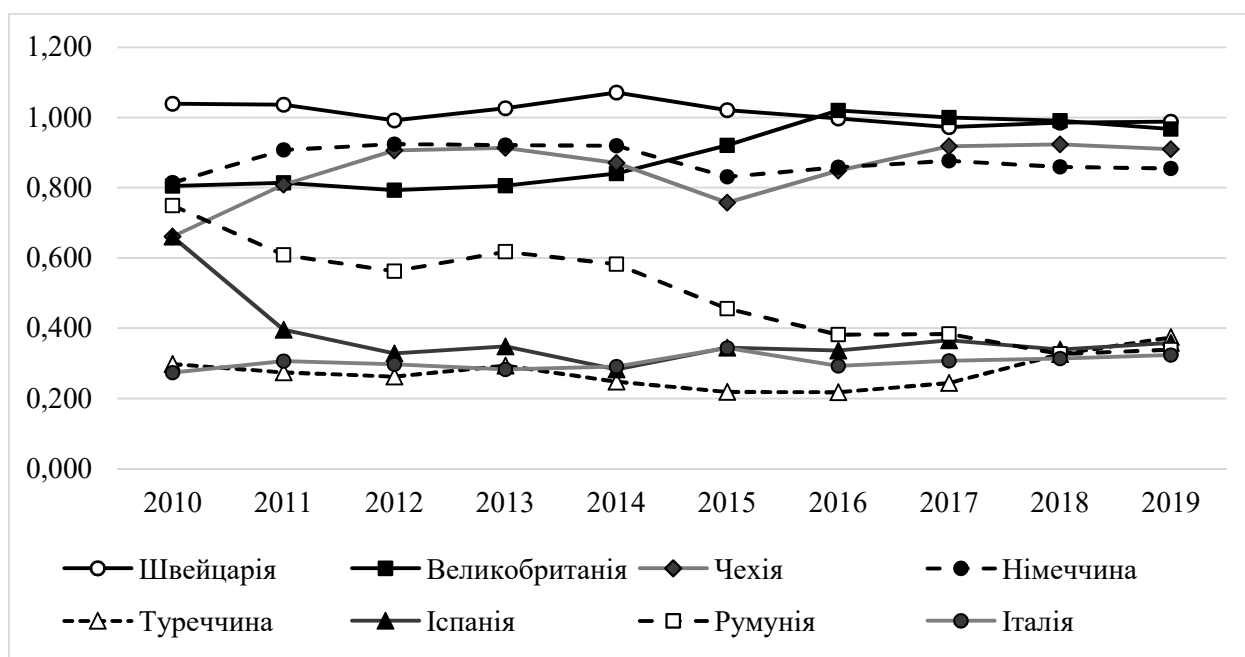

Рис. 2.8 Динаміка субіндексу структури торгівлі України з її найбільш та найменш безпечними партнерами (2010-2019 рр.)

Водночас серед найменш безпечних країн у торгівлі з Україною можна відокремити Італію (0,32 в. п.), Румунію (0,34 в. п.), Іспанію (0,36 в. п.), Туреччину (0,37 в. п.) та Південну Корею (0,39 в. п.).

Згідно з графіком динаміка субіндексу структури торгівлі України з її країнами-партнерами за 2010-2019 рр. не має чіткої тенденції, окрім Румунії та Іспанії. Так, у 2019 р. значення субіндексу структури торгівлі з Румунією та Іспанією знизилось на 121,1% (або у 2,2 рази) та на 84,4% (або у 1,8 разів) відповідно. Це пояснюється різким падінням частки вітчизняного експорту високотехнологічної продукції до Румунії та Іспанії у загальному обсязі експорту України у 2,6 разів відповідно, що має позитивний вплив на інтегральний індекс безпеки та є стимулятором. Більш того, за весь аналізований період спостерігається зростання частки вітчизняного імпорту низькотехнологічної продукції з Румунії та Іспанії у загальному обсязі імпорту України на 6,4% та 5,4% відповідно, що є дестимулятором стану зовнішньоторговельної безпеки (додаток Р1,Р4). У торгівлі України з іншими країнами суттєвих змін у динаміці за зазначеним субіндикатором не спостерігалось.

Дані щодо динаміки субіндексу структури торгівлі України з іншими країнами та його складових представлено у додатках Р1-Р4, Х1.

За субіндексом інтенсивності торгівлі України з її країнами-партнерами у 2019 р. лідируючі позиції займали Єгипет (0,82 в. п.), Молдова (0,72 в. п.), Азербайджан (0,65 в. п.) та Білорусь (0,61 в. п.). Серед аутсайдерів за зазначеним субіндексом можна виділити США (0,36 в. п.), Францію (0,36 в. п.), Швейцарію (0,37 в. п.) та Південну Корею (0,4 в. п.).

Щодо динамічної оцінки субіндексу інтенсивності торгівлі України з найбільш та найменш безпечними країнами, зазначимо, рис. 2.9:

➤ тенденцію до зростання безпеки за субіндикатором інтенсивності торгівлі можна спостерігати лише за Єгиптом: у 2019 р. рівень інтенсивності торгівлі з Україною збільшився на 0,21 в. п. або у 1,3 рази (у порівнянні з 2010 р.). Такі позитивні зміни зумовлені зростанням індексу інтенсивності торгівлі

у 1,6 разів та обсягу експорту на душу населення, який у 2019 р. збільшився на 22,4 дол. або у 1,7 разів, порівнюючи з 2010 р.;

➤ тенденція до спаду рівня безпеки за субіндексом інтенсивності торгівлі з Україною спостерігається за такими країнами як Франція та США: значення субіндексу інтенсивності торгівлі знизилось у 2019 р. на 0,04 в. п. та 0,05 відповідно, що ще більше погіршило стан безпеки за зазначеним індикатором. Це можна пояснити зростанням динаміки обсягів імпорту на душу населення (у Франції на 8,1 дол., а у США на 24 дол.), що для інтегрального показника є дестимулятором та має деструктивний вплив.

➤ динаміка субіндексу інтенсивності торгівлі з Україною з іншими країнами-партнерами не має чіткої тенденції.

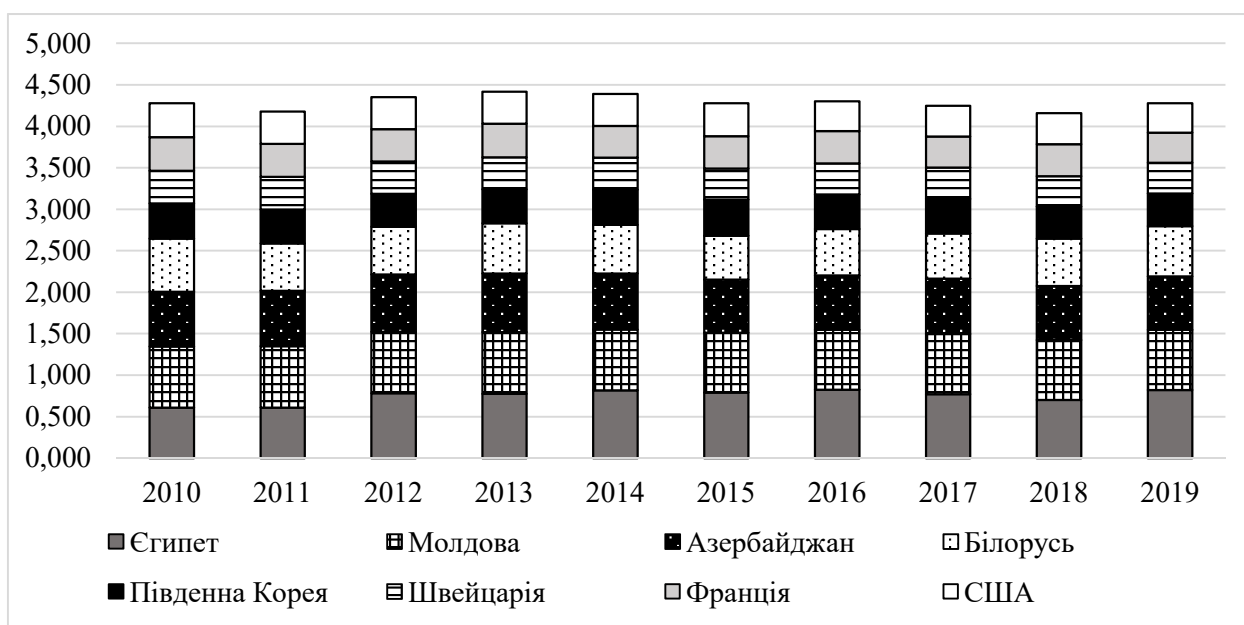

Рис. 2.9 Динаміка субіндексу інтенсивності торгівлі України з її найбільш та найменш безпечними партнерами (2010-2019 рр.)

Більш детальна інформація щодо динаміки субіндексу інтенсивності торгівлі України з іншими країнами та його складових надано у додатках С1-С3, Х2.

Аналізуючи дані щодо субіндексу ефективності торгівлі України з її країнами партнерами найбільші значення припадають на Польщу (0,72 в. п.), РФ (0,7 в. п.), Китай (0,67 в. п.) та Білорусь (0,66 в. п.). Найнижчі позиції за цим субіндексом займають Великобританія (0,31 в. п.), ОАЕ (0,3 в. п.),

Південна Корея (0,28 в. п.) та Швейцарія (0,23 в. п.). Результати щодо динаміки оцінки субіндексу ефективності торгівлі України з найбільш та найменш безпечними країнами є наступними (рис. 2.10):

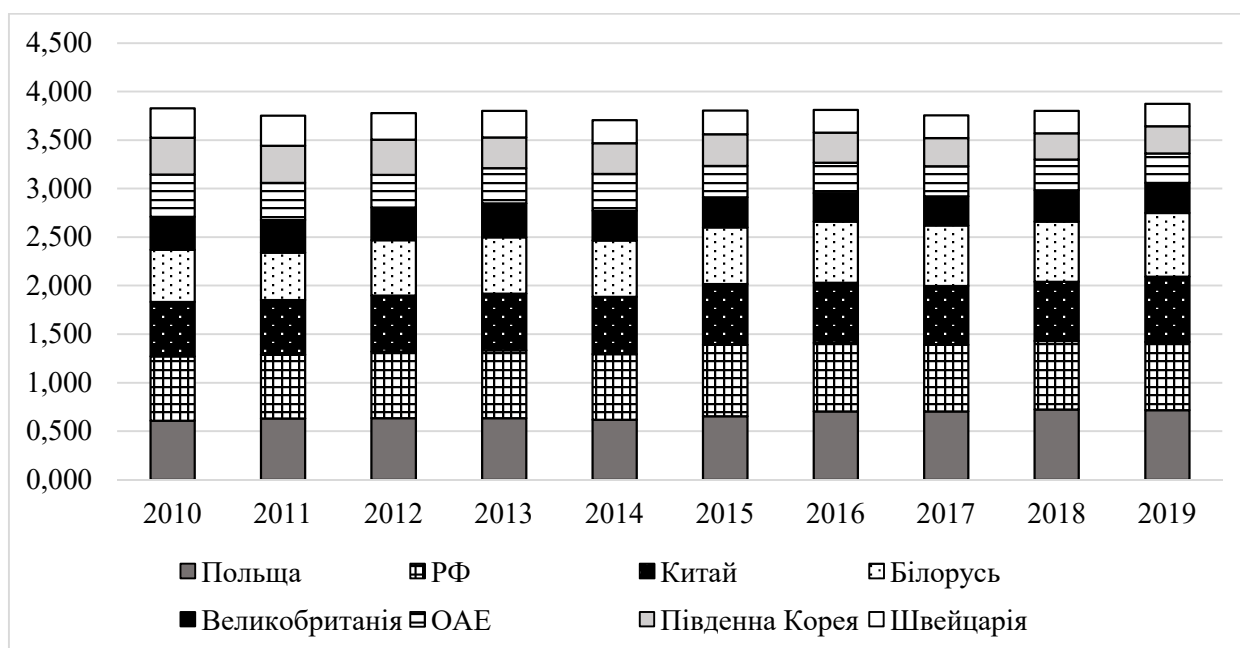

Рис.2.10 Динаміка субіндексу ефективності торгівлі України з її найбільш та найменш безпечними партнерами (2010-2019 рр.)

➤ за весь аналізований період (2010-2019 рр.) відбувалось стрімке зростання значення субіндексу ефективності торгівлі України з лідируючими країнами-партнерами, а саме: Польщею, РФ, Китаєм та Білоруссю. Так, у зазначених країнах значення субіндикатора збільшилось на 0,11 в. п., 0,1 в. п., 0,112 в. п. та 0,12 в. п. відповідно. Причиною цього у торгівлі з Китаєм та Польщею є стрімке зростання за 2010-2019 рр. значень імпоротної та експортної квоти, що за даними порогових значень (додаток У1-У2) є стимуляторами і мають позитивний вплив на інтегральний індекс двосторонньої безпеки, а також коефіцієнту покриття імпорту експортом. Водночас зростання субіндексу ефективності торгівлі з Білоруссю можна пояснити лише збільшенням значення імпоротної квоти на 0,8 в. п. (у порівнянні з 2010 р.).

➤ разом з тим, динаміку падіння цього ж субіндикатора можна спостерігати у торгівлі України з країнами, які мали найнижчі значення протягом 2010-2019 рр.: Великобританією, ОАЕ, Південною Кореєю та Швейцарією. Згідно з цим, значення субіндексу ефективності торгівлі у 2019

р. знизилось на 0,03 а. п., 0,13 в. п., 0,1 в. п. та 0,07 в. п. відповідно. Поясненням цього слід вважати стрімке падіння значення індексу компліментарності торгівлі України з Великобританією на 18%, з ОАЕ на 20,4%, з Південною Кореєю на 18% та з Швейцарією на 22,6%.

Дані щодо динаміки субіндексу ефективності торгівлі та його складових представлено у додатку Т1-Т4, ХЗ.

Нарешті перейдемо до оцінки найбільш вагомого субіндикатору в структурі інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки України – субіндексу двосторонніх торговельних обмежень. Так, лідерами за цим показником слід вважати такі країни як Молдова (0,78 в. п.), Литва (0,72 в. п.), Алжир та Азербайджан (по 0,57 в. п.). Найнижчі ж значення цього субіндексу можна спостерігати у торгівлі з Ізраїлем (0,2 в. п.), США (0,18 в. п.), Китаєм (0,14 в. п.) та Білоруссю (0,12 в. п.).

Розглядаючи динаміку субіндексу двосторонніх торговельних обмежень слід зауважити наступне:

➤ протягом аналізованого періоду (2010-2019 рр.) відбулося зростання субіндикатора торговельних обмежень між Україною та переважно країнами-лідерами за цим показником: з Молдовою на 0,34 в. п., з Литвою на 0,28 в. п., з Алжиром на 0,13 в. п. та з Азербайджаном на 0,04 в. п., рис. 2.11. У випадку з Молдовою причиною цього є збільшення частки торговельних обмежень імплементованих Україною проти Молдови у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною на 2,4% (порівнюючи з 2010 р.), що є стимулятором для інтегрального індексу безпеки торгівлі так як перевищення порогового значення за цим показником не було виявлено, табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Порогові значення для частки торговельних обмежень застосованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною, %

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Австрія	С	С	65,94	65,85	51,54	28,83	36,83	38,24	С	С
Азербайджан	61,06	38,46	С	С	С	С	С	С	С	С
Білорусь	26,59	51,20	58,50	51,14	56,15	62,22	65,51	63,83	65,67	58,25
Бельгія	44,88	38,30	58,90	55,68	25,01	24,60	44,30	32,64	12,04	6,77
Болгарія	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Китай	61,11	54,32	58,62	58,30	31,78	С	40,93	53,58	62,48	34,66
Чехія	С	С	38,18	33,11	С	С	13,36	20,64	21,37	26,14
Єгипет	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Франція	31,93	36,97	48,42	33,92	31,40	4,44	21,10	39,47	28,54	44,46
Німеччина	65,68	65,11	75,47	71,31	55,07	44,99	52,13	50,54	42,51	41,06
Греція	С	С	С	21,39	24,02	15,59	17,98	С	9,29	11,56
Угорщина	54,70	39,66	31,50	36,43	18,40	19,39	20,73	5,38	19,73	24,75
Індія	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Індонезія	4,88	С	С	33,33	36,57	42,54	С	С	С	С
Ірак	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Ізраїль	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Італія	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Японія	55,99	74,29	14,81	18,23	С	С	С	С	С	С
Казахстан	С	34,83	С	С	34,44	35,09	57,92	67,25	66,03	62,55
Південна Корея	С	28,33	34,07	29,40	С	С	С	С	С	С
Литва	69,05	66,58	75,60	73,85	73,23	68,96	67,02	68,00	71,66	70,25
Молдова	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Нідерланди	54,18	43,08	48,38	30,79	С	С	С	С	С	С
Польща	53,62	40,48	51,72	61,17	45,66	48,57	47,51	49,96	42,47	45,19
Румунія	С	2,94	39,96	52,72	25,85	С	С	С	С	С
РФ	С	С	С	0,86	11,87	28,16	36,25	39,51	52,89	38,59
Саудівська Аравія	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Словаччина	С	С	4,35	С	С	С	0,31	С	С	10,59
Іспанія	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Швейцарія	87,06	89,85	78,06	81,01	55,15	57,88	57,30	44,25	62,28	65,78
Туреччина	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
ОАЕ	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
Великобританія	42,86	49,72	53,44	32,33	С	13,28	29,78	5,15	1,23	С
США	16,22	28,49	27,25	43,64	21,51	С	43,41	39,94	42,66	42,27

Згідно з даними у таблиці 2.4 стимуляторами (С) слід вважати такі значення для індикатора частки торговельних обмежень застосованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною, коефіцієнт покриття імпорту експорту яких повинен дорівнювати або перебільшувати 1. Для інших значень-дестимуляторів, де

коефіцієнт покриття експортом імпорту був менший за 1 було розраховано відповідно до запропонованої методики порогові (еталонні) значення, тобто максимальні значення рівня застосування Україною торговельних (тарифних та нетарифних) обмежень проти країни-партнера. У разі перевищення еталонного значення зазначеного показника торговельні обмеження слід вважати шкідливими як для зовнішньоторговельної безпеки так і для співробітництва між країнами в цілому. Так, наприклад, у 2010-2011 рр. коефіцієнт покриття експортом імпорту торгівлі між Україною та Азербайджаном був менший за 1, що свідчить про необхідність розрахунку порогового значення для частки торговельних обмежень, які реалізуються Україною саме за ці роки. А так як значення цього показника за обидва роки не перевищували свого еталонного значення (61,1% у 2010 р. та 38,46% у 2011 р.), то при нормуванні для інтегрального індексу двосторонньої безпеки ці значення є стимуляторами.

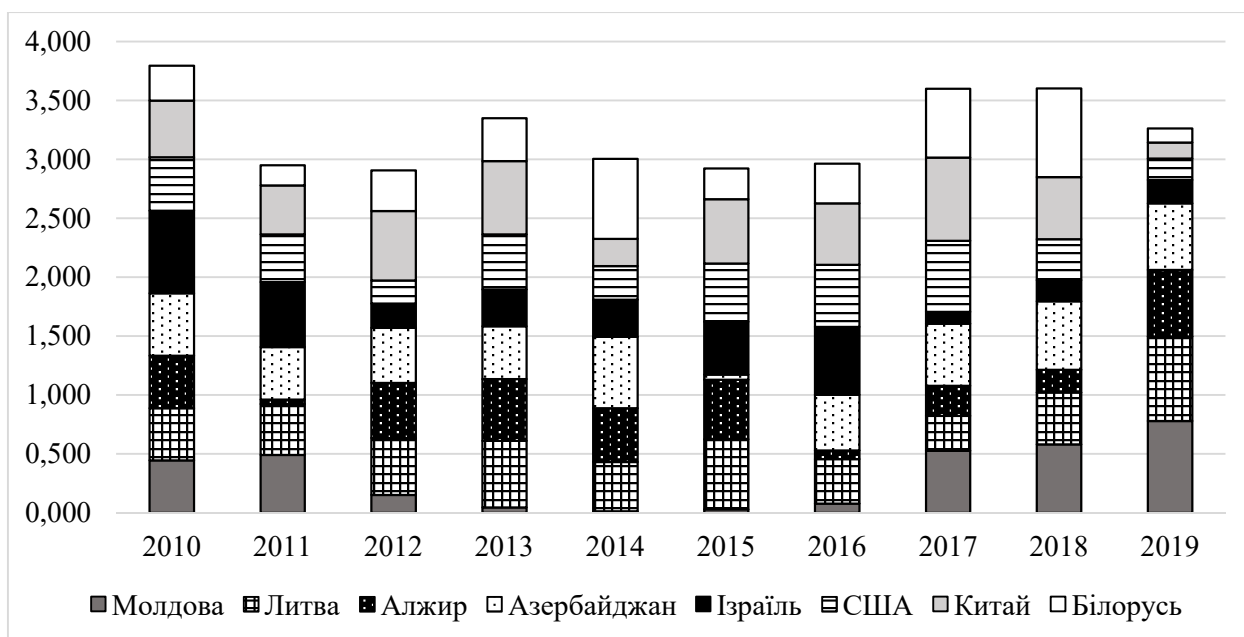

Рис. 2.11 Динаміка субіндексу двосторонніх торговельних обмежень у торгівлі України з її найбільш та найменш безпечними партнерами (2010-2019 рр.)

Таким чином, у випадку торгівлі України з Алжиром, Азербайджаном та Литвою причиною позитивної динаміки субіндексу торговельних обмежень за 2010-2019 рр. є зниження частки торговельних обмежень імплементованих

країною-партнером проти України у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих країною-партнером, що є дестимулятором для інтегрального індикатора.

спадну динаміку можна спостерігати за країнами, які протягом усього періоду (2010-2019 рр.) були аутсайдерами за субіндексом двосторонніх торговельних обмежень: Ізраїлем, США, Китаєм та Білоруссю. Так, у 2019 р. значення субіндексу торговельних обмежень знизилось на 0,5 в. п., 0,28 в. п., 0,35 в. п. та 0,18 в. п. відповідно. У випадку торгівлі з Китаєм це сталося за рахунок перевищення еталонного значення частки торговельних обмежень застосованих Україною проти Китаю у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною у 2019 р. на 15,34%. При торгівлі України з США, Ізраїлем та Білоруссю така спадна динаміка субіндексу пояснюється збільшенням частки торговельних обмежень імплементованих країною-партнером проти України у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих країною-партнером на 9,3 в. п., 25 в. п. та 4,6 в. п. відповідно.

Інформацію щодо динаміки субіндексу двосторонніх торговельних обмежень та його складових надано у додатках Ф1-Ф2, Х4.

Отже, після агрегування усіх індикаторів зовнішньої торгівлі в субіндекси, нами було побудовано інтегральний індекс двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки (ІДЗБ) України з її партнерами за 2010-2019 рр. Так, за рейтингом 2019 р. до групи з високим рівнем безпеки торгівлі з Україною можна віднести Молдову (69%), Литву (60,2%), Німеччину (60,1%) та РФ (59,6%), табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Групування країн за інтегральним індексом двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки України з її партнерами за 2010-2019 рр.

Група	Інтервал	Кількість країн у групі	Країна	Значення (ІДЗБ)
<i>Високий рівень</i>	(58,8 - 69)	4	Молдова	68,9
			Литва	60,2

			Німеччина	60,1
			РФ	59,6
<i>Вище середнього</i>	(50,7 - 58,7)	16	Чехія	58,5
			Азербайджан	57,6
			Нідерланди	57,3
			Угорщина	55,9
			Ірак	55,7
			Болгарія	55,0
			Швейцарія	53,6
			Індія	53,5
			Алжир	52,7
			Польща	52,6
			Великобританія	52,3
			Єгипет	52,1
			Бельгія	51,8
			Білорусь	51,3
			Австрія	51,0
			Саудівська Аравія	50,9
<i>Середній рівень</i>	(44,6 - 50,6)	10	Греція	49,4
			Казахстан	48,1
			ОАЕ	47,6
			Італія	47,3
			Іспанія	46,9
			Франція	46,8
			Туреччина	46,4
			Індонезія	45,8
			Словаччина	45,6
Японія	45,6			
<i>Нижче середнього</i>	(40,5 - 44,5)	3	Китай	43,8
			США	43,0
			Південна Корея	41,4
<i>Низький рівень</i>	(38,4 - 40,4)	2	Ізраїль	40,4
			Румунія	38,4

За весь аналізований період 2010-2019 рр. тенденцію до зростання в даній групі мали Молдова та Литва – інтегральний індекс збільшився майже на 17% та на 12,2% відповідно (у порівнянні з 2010 р.). Лише між Україною та Німеччиною ступінь безпечності ведення торгівлі характеризувався спадною динамікою – ІДЗБ знизився на 3,7% за рахунок зменшення субіндексу двосторонніх торговельних обмежень на 0,3 в. п., додаток III.

До групи країн-партнерів України із рівнем торговельної безпеки вище середнього у 2019 р. слід віднести Чехію (58,5%), Азербайджан (57,6%), Нідерланди (57,3%), Угорщину (55,9%), Ірак (55,7%), Болгарію (55%), Швейцарію (53,6%), Індію (53,5%), Алжир (52,7%), Польщу (52,6%) та ще 6 країн (табл. 2.5). Позитивною динамікою двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки у зазначеній групі характеризуються майже усі країни-партнери України, окрім Болгарії, Швейцарії, Алжиру, Бельгії та Австрії, де рівень інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки з Україною знизився на 1,9%, 2,8%, 5%, 10,8% та 9,4% відповідно. Це пояснюється переважно падінням субіндексів ефективності торгівлі та двосторонніх торговельних обмежень у торгівлі України з Болгарією, Швейцарією, Бельгією та Австрією. У випадку з Алжиром це сталося за рахунок зниження значення субіндексу структури торгівлі на 0,32 в. п.

Середнім рівнем безпечності ведення зовнішньої торгівлі з Україною характеризуються такі країни як Греція (49,4%), Казахстан (48,1%), ОАЕ (47,6%), Італія (47,3%), Іспанія (46,9%), Франція (46,8%), Туреччина (46,4%), Індонезія (45,8%), Словаччина (45,6%) та Японія (45,6%). Спадну динаміку за цим індикатором можна спостерігати у торгівлі з Іспанією (інтегральний індекс зменшився на 5,3 в. п.), Францією (інтегральний індекс зменшився на 5 в. п.), Словаччиною (інтегральний індекс зменшився на 3,7 в. п.) та Японією (інтегральний індекс зменшився на 5,8 в. п.). У випадку торгівлі України з Францією та Словаччиною такі зміни відбулися за рахунок зниження субіндексу двосторонніх торговельних обмежень, а у випадку ведення торгівлі з Японією та Іспанією це можна пояснити зниженням субіндексу структури торгівлі (а саме обсягів вітчизняного експорту високотехнологічної продукції).

До групи країн з низьким рівнем та нижче середнього безпечності ведення торгівлі слід віднести Китай (43,8%), США (43%), Південну Корею (41,4%), Ізраїль (40,4%) та Румунію (38,4%).

Усі країни даних груп характеризуються спадною динамікою інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки з Україною. Так, рівень безпечності ведення зовнішньої торгівлі з Китаєм знизився на 3,6%, з Південною Кореєю – на 6,4%, зі США – на 3,4%, з Ізраїлем – на 19,2 в. п., з Румунією – на 16,1 в. п. через зниження ефективності застосування Україною торговельних обмежень (з Китаєм та Південною Кореєю) та підвищенням частки застосування торговельних обмежень проти України (у випадку торгівлі з Ізраїлем, США та Румунією).

Таким чином, до країн-партнерів України з високим рівнем безпечності ведення торгівлі можна віднести 4 країни, до середнього та вище середнього – 16, но нижче середнього – 3, а до низького лише 2 країни.

2.3. Аналіз гравітаційної моделі розвитку ефективності векторної зовнішньоторговельної співпраці України

Для виявлення рівня ефективності ведення двосторонньої торгівлі України з її ключовими країнами-партнерами за кожним вектором розвитку торговельного співробітництва з урахуванням компоненти зовнішньоторговельної безпеки скористаємось гравітаційною моделлю Яна Тінбергена. У результаті було побудовано 4 гравітаційні моделі, рівняння та параметри яких представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Параметри гравітаційних моделей за векторами зовнішньоторговельної співпраці України

Вектор зовнішньоторговельного співробітництва України	Рівняння гравітаційної моделі	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції Пірсона
ЄС	$Y = 5,71 * X_i^{0,57} * X_j^{0,38} * D_{ij}^{-1,27} * S_{ij}^{0,42} * R_{ij}^0$	0,91	0,95
СНД	$Y = -4,63 * X_i^{0,84} * X_j^{0,72} * D_{ij}^{-0,79} * S_{ij}^{0,45} * R_{ij}^0$	0,89	0,94

Азійський регіон	$Y = -4,86 * X_i^{0,48} * X_j^{0,86} * D_{ij}^{-0,91} * S_{ij}^{1,43} * R_{ij}^{1,41}$	0,96	0,98
ЛАД	$Y = 4,23 * X_i^{0,002} * X_j^{1,24} * D_{ij}^{-1,54} * S_{ij}^{1,85} * R_{ij}^{0,5}$	0,6	0,75

Отже, економічна інтерпретація моделі за вектором співпраці Україна-ЄС дозволяє констатувати, що при збільшенні ВВП України на 1% двосторонній товарообіг між Україною та країнами ЄС збільшиться на 0,57%, при зростанні сумарного ВВП європейських країн на 1% двосторонній товарообіг між Україною та ЄС також збільшиться на 0,38%. У разі збільшення відстані між країнами ЄС та Україною, тобто зростанні транспортних витрат на 1% відбудеться скорочення обсягів двосторонньої торгівлі між країнами, а при покращенні стану двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки у торгівлі України з країнами Єврозони на 1% двосторонній товарообіг між країнами зросте на 0,42%. Параметр підписання між країнами угоди про надання режиму найбільшого сприяння у рівнянні гравітаційної моделі не має впливу на обсяг двостороннього товарообігу між Україною та ЄС, адже з усіма країнами цього регіону з 2017 р. діє угода про зону вільної торгівлі.

Статистичні характеристики розрахованої моделі свідчать про її достатньо високу точність. Так, очевидною є наявність тісного зв'язку між факторами моделей та показником двосторонньої торгівлі країн (коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,95). Коефіцієнт детермінації свідчить, що двосторонній товарообіг України та країн ЄС на 91% пояснюється динамікою ВВП країн (розмірами економіки), економічною відстанню між країнами та рівнем двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки.

Аналізуючи другу модель за вектором торговельного співробітництва України та країн СНД слід затвердити, що збільшення ВВП України та сумарного ВВП ключових країн-партнерів СНД на 1% двосторонній товарообіг між країнами збільшиться на 0,84% та 0,72% відповідно. Однак, при зростанні витрат на транспортування на 1% обсяги взаємної торгівлі між Україною та країнами СНД знизяться на 0,79%, а зростання рівня двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки на 1% зумовить збільшення

двостороннього товарообігу на 0,45%. Як і у випадку з країнами ЄС параметр підписання між країнами угоди про надання режиму найбільшого сприяння у рівнянні гравітаційної моделі не має впливу на обсяг двостороннього товарообігу між Україною та СНД.

Крім того, гравітаційна модель торговельного співробітництва України з СНД має також високу точність та є адекватною. Коефіцієнт кореляції Пірсона свідчить про наявність тісного зв'язку між факторами моделі та результативним показником (0,94). А коефіцієнт детермінації свідчить, що двосторонній товарообіг України та країн ЄС на 89% пояснюється динамікою ВВП країн (розмірами економіки), економічною відстанню між країнами та рівнем двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки.

Результати третьої моделі за вектором торговельного співробітництва України та країн Азії дають змогу стверджувати, що зростання обсягів ВВП України та сумарного ВВП на 1% виражається у збільшенні двостороннього товарообігу між країнами на 0,48% та 0,86% відповідно. Також, при зростанні транспортних витрат на 1% за рахунок збільшення відстані між країнами призведе до зменшення обсягів взаємної торгівлі на 0,91%. Крім того, покращення стану двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки на 1% та пролонгація угоди про надання режиму найбільшого сприяння між країнами збільшить обсяги двостороннього товарообігу на 1,43% та 1,41% відповідно.

Зауважимо, що статистичні характеристики зазначеної моделі відповідають високій точності та адекватності. Коефіцієнт детермінації показує, що обсяги двостороннього товарообігу між Україною та країнами Азії на 98% пояснюються динамікою змін ВВП країн (розмірами економіки), економічною відстанню між країнами, рівнем двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки та наявністю угоди про надання режиму найбільшого сприяння між зазначеними країнами. А коефіцієнт кореляції Пірсона (0,96) свідчить про достатньо тісний зв'язок між обсягами взаємної торгівлі та факторними ознаками гравітаційної моделі.

Економічна інтерпретація четвертої моделі за вектором співробітництва України з країнами Ліги арабських держав (ЛАД) дає змогу констатувати, що при зростанні таких факторів моделі як обсяги ВВП України, сумарний обсяг ВВП країн Азії та рівня двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки на 1% обсяги взаємної торгівлі збільшаться на 0,002%, 1,24% та 1,85% відповідно. Разом з тим, збільшення витрат на транспортування на 1% виражається у зменшенні обсягів двостороннього товарообігу між країнами, а пролонгація угоди про надання режиму найбільшого сприяння збільшить обсяги взаємної торгівлі на 0,5%.

Слід зазначити високу точність та наявність адекватності у статистичних характеристик моделі Україна-ЛАД. Так, коефіцієнт кореляції Пірсона, що дорівнює 0,75 свідчить про наявність сильного зв'язку між факторами моделі та результативним показником взаємної торгівлі. А коефіцієнт детермінації дає змогу затвердити, що обсяги двостороннього товарообігу між Україною та країнами ЛАД на 60% пояснюються динамікою змін ВВП країн (розмірами економіки), економічною відстанню між країнами, рівнем двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки та наявністю угоди про надання режиму найбільшого сприяння між зазначеними країнами.

Більш детальна інформація щодо вихідних даних гравітаційних моделей надано у додатках Щ1-Щ4.

Оцінка ефективності зовнішньоторговельної співпраці може здійснюватися шляхом порівняння фактичних обсягів двосторонньої торгівлі України з країнами одного з чотирьох векторів торговельного співробітництва (Y фактичний) та теоретичних обсягів (Y теоретичний), розрахованих за рівнянням гравітаційної моделі (додаток Ю1-Ю3). Це дасть змогу визначити доречність підвищення інтенсивності торгівлі з тим чи іншим партнером України. Якщо фактичні обсяги взаємної торгівлі перевищують теоретичні, то зовнішньоторговельну діяльність можна вважати ефективною. В іншому випадку, коли теоретичні обсяги торгівлі могли б бути більшими за фактичні, зовнішньоторговельну діяльність слід вважати неефективною.

Згідно з цим, серед країн ЄС за останні п'ять років ефективною торговельною взаємодією України слід вважати з такими країнами як Угорщина та Італія. У середньому фактичні обсяги товарообігу перевищили теоретичні за 2015-2019 рр. на 340,03 млн. дол. та 598,23 млн. дол. відповідно, рис. 2.12.

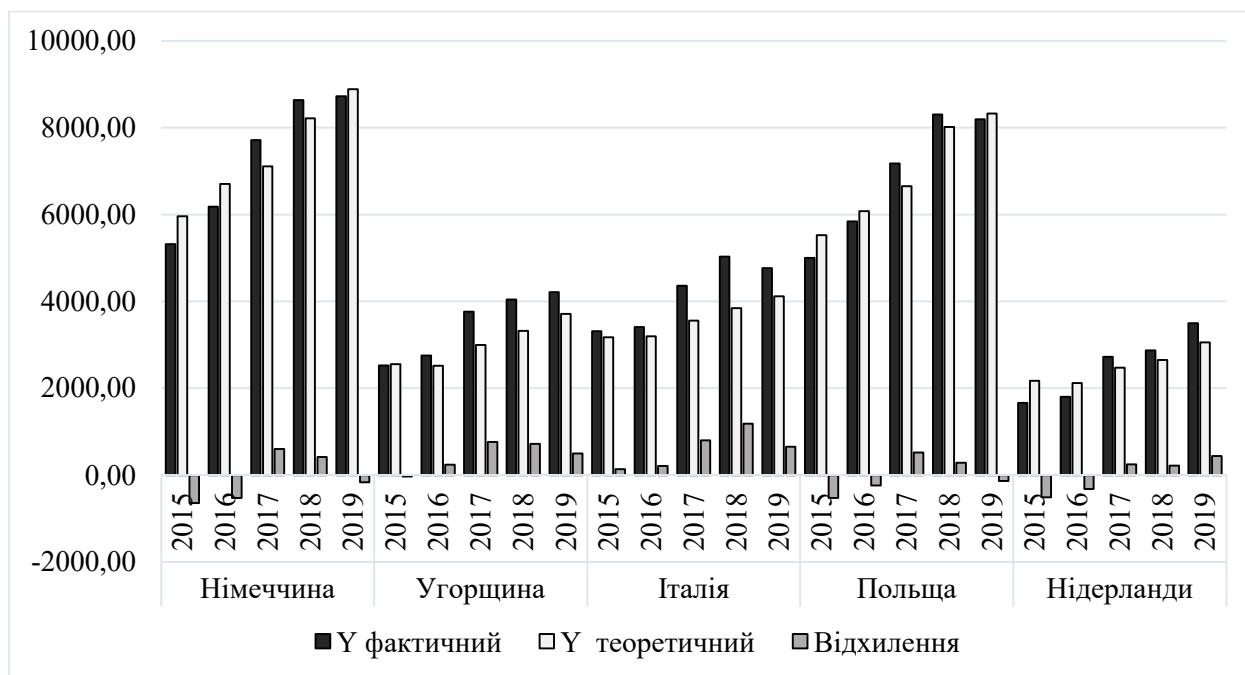

Рис. 2.12 Динаміка різниці фактичних і теоретичних обсягів двостороннього товарообігу між Україною та країнами ЄС за 2015-2019 рр.

Польща та Німеччина також характеризуються додатними значеннями відхилень за 2017-2018 рр., а у 2015-2016 рр. та 2019 р. теоретичні обсяги значно перевищили фактичні: у торгівлі з Польщею на 525,5 млн. дол., 233,9 млн. дол., та 137,7 млн. дол. відповідно; у торгівлі з Німеччиною – на 645,7 млн. дол., 523,3 млн. дол. та 160,6 млн. дол. Водночас Нідерланди характеризувалися неефективною торгівлею з Україною лише у 2015-2016 рр. – значення відхилення дорівнювало 511,1 млн. дол. та 315,7 млн. дол. відповідно.

У співробітництві України з країнами СНД найбільш ефективною торгівлею за 2015-2019 рр. характеризується Білорусь. Так, за останні 5 років значення відхилень торгівлі було додатним та у середньому зіставило 1693,94

млн. дол. Однак, торгівля з такими країнами як РФ та Молдова у період 2015-2019 рр. була повністю неефективною та у середньому значення відхилень дорівнювали -6591,6 млн. дол. та -240,9 млн. дол., табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка різниці фактичних і теоретичних обсягів двостороннього товарообігу між Україною та країнами СНД за 2015-2019 рр.

Країна	Роки	У фактичний	У теоретичний	Відхилення
РФ	2015	12309,14	14092,59	-1783,45
	2016	10896,51	13381,78	-2485,27
	2017	13409,87	17612,06	-4202,19
	2018	14006,58	22101,49	-8094,91
	2019	10684,08	27076,31	-16392,23
Молдова	2015	479,33	510,98	-31,64
	2016	463,06	544,94	-81,88
	2017	669,65	801,10	-131,44
	2018	753,89	1028,58	-274,69
	2019	674,21	1359,49	-685,27
Білорусь	2015	3461,19	2265,56	1195,63
	2016	3810,63	2121,99	1688,64
	2017	4568,84	2863,31	1705,52
	2018	5456,06	3601,20	1854,86
	2019	5743,18	3718,13	2025,05
Азербайджан	2015	313,05	599,05	-286,00
	2016	318,29	537,30	-219,01
	2017	813,21	679,91	133,30
	2018	835,17	877,68	-42,51
	2019	799,90	1029,72	-229,83
Каззахстан	2015	1935,49	1229,24	706,25
	2016	1294,66	986,65	308,01
	2017	1510,92	1342,51	168,41
	2018	1420,79	1693,09	-272,30
	2019	1323,21	1782,05	-458,84

Слід зазначити, що торговельне співробітництво України з Азербайджаном за аналізований період також характеризується переважно від'ємними значеннями відхилень, окрім 2017 р., коли фактичні обсяги товарообігу перевищили теоретичні на 133,3 млн.дол. (торгівля була

ефективною). Водночас, торгівля України з Казахстаном за 2015-2017 рр. була достатньо ефективною та лише за останні два роки можна спостерігати від'ємні значення відхилень взаємного товарообігу: у 2018 р. – -272,3 млн. дол. та у 2019 р. – -458,84 млн.дол.

Аналізуючи зовнішньоторговельну співпрацю України з країнами Азії, зазначимо, що за 2015-2019 рр. ефективна торгівля спостерігалась лише з Японією: середня значення відхилення дорівнює 183 млн. дол. Разом з тим, від'ємні значення відхилень за 2015-2019 рр. спостерігаються у двосторонній торгівлі з Індією – середнє значення дорівнює -573,3 млн. дол. У торгівлі України з Туреччиною лише у 2019 р. можна спостерігати неефективну торгівлю – теоретичні обсяги взаємної торгівлі перевищили фактичні на 250,6 млн. дол. Така ж сама тенденція стосується торгівлі України з Китаєм: у 2019 р. та 2016 р. можна спостерігати від'ємні значення відхилень – -2311,66 млн. дол. та - 267,42 млн. дол. Неефективна торгівля ж України з Індонезією була лише у 2015 р. та 2017 р., коли теоретичні обсяги товарообігу перевищили фактичні на 136,5 млн. дол. та 28,8 млн. дол., рис. 2.13.

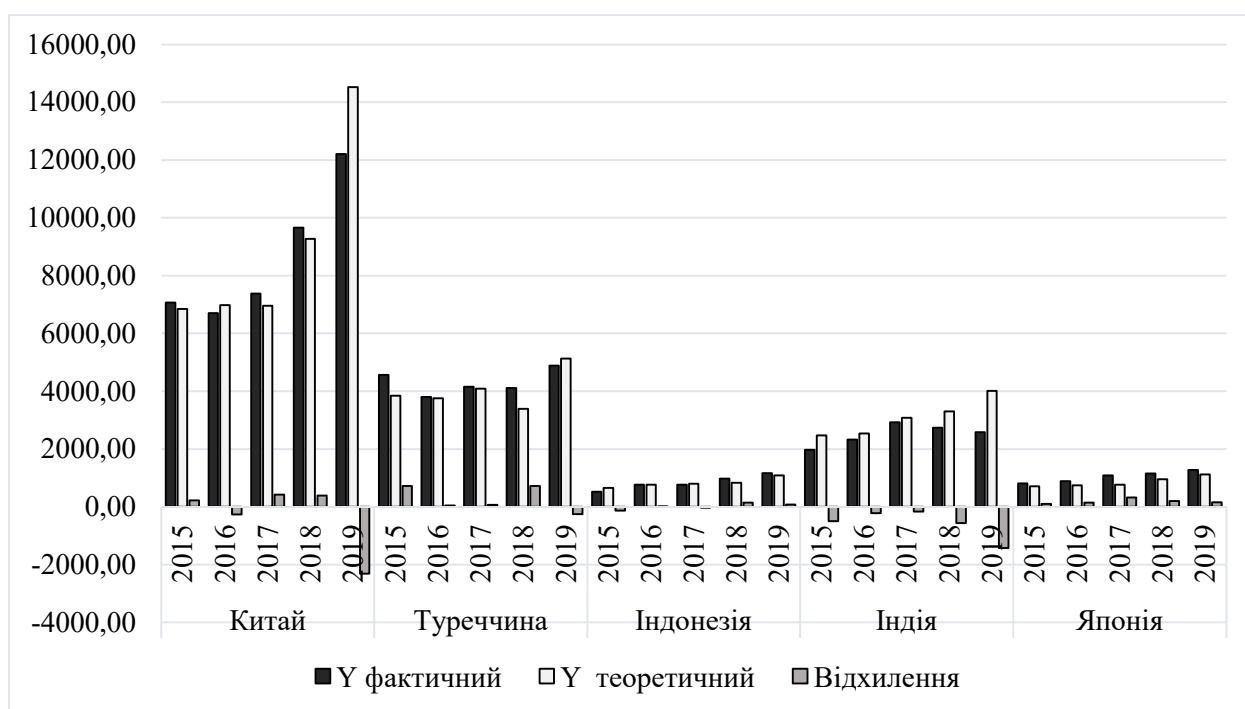

Рис. 2.13 Динаміка різниці фактичних і теоретичних обсягів двостороннього товарообігу між Україною та країнами Азії за 2015-2019 рр.

Оцінюючи зовнішньоторговельну співпрацю України з країнами ЛАД, слід зауважити, що за весь аналізований період 2015-2019 рр. ефективну торгівлю можна спостерігати лише з Єгиптом: середнє значення відхилення дорівнює 495,1 млн. дол. Водночас, повністю неефективною торгівлею за останні 5 років можна назвати торгівлю України з Саудівською Аравією – середнє значення відхилення дорівнює -446,55 млн. дол., рис. 2.14.

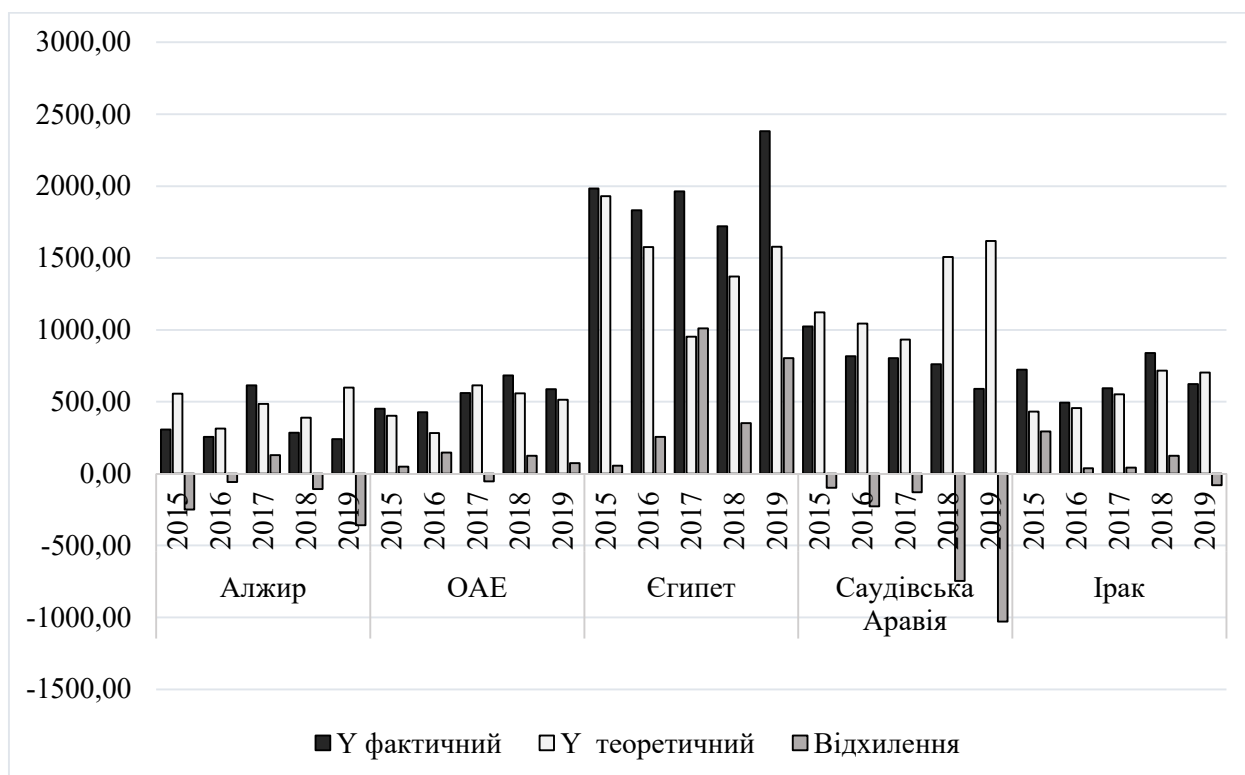

Рис. 2.14 Динаміка різниці фактичних і теоретичних обсягів двостороннього товарообігу між Україною та країнами Азії за 2015-2019 рр.

Разом з цим, у торгівлі України з Алжиром простежується така ж сама тенденція за винятком 2017 р., коли фактичні обсяги взаємної торгівлі перевищили теоретичні на 127,8 млн. дол. У торгівлі України з Іраком та ОАЕ неефективною слід вважати торгівлю лише у 2019 р. та 2017 р. відповідно, коли фактичні обсяги товарообігу були менші за теоретичні на 80,8 млн. дол. та 53,8 млн. дол.

Таким чином, найбільш ефективною за 2015-2019 рр. слід вважати торгівлю України з Білоруссю, Італією, Японією та Єгиптом.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Підбиваючи підсумок необхідно зазначити, що у 2019 р. лідерами експорту товарів з України були Китай, РФ та Польща, а імпорту – РФ, Китай та Німеччина. Крім того, у структурі експорту України превалювали такі товарні групи як зернові, чорні метали та жири і олії тваринного та рослинного походження. Водночас, найбільшу частку ввезення товарів в Україну склали мінеральні палива, нафта та продукти її перегонки та хімічна продукція. Проведений аналіз інтенсивності торгівлі України свідчить про найбільш інтенсивну співпрацю України з країнами СНД (особливо з Росією) та країнами Арабської Ліги. Трохи меншу інтенсивність торгівлі вітчизняної економіки можна спостерігати з країнами ЄС, а з країнами Азійського регіону вона майже відсутня.

Також, була проведена інтегральна оцінка зовнішньоторговельної безпеки України та її ключових країн-партнерів за останні 10 років. Так, за результатами оцінки Україна відноситься до групи країн із рівнем зовнішньоторговельної безпеки нижче середнього, випереджаючи зі своїх країн-сусідів лише Молдову. Крім цього, для визначення ступеню безпечності ведення торгівлі України з її основними партнерами нами було розраховано інтегральний індекс вже двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки. Аналіз показав, що найбільший рівень безпеки спостерігається у торгівлі України з Молдовою, Литвою, Німеччиною та Росією, а розробки шляхів покращення рівня безпеки торговельних відносин з Україною потребують Румунія, Ізраїль, Південна Корея, США та Китай.

На останньому кроці був проведений аналіз гравітаційної моделі зовнішньоторговельного співробітництва за 4 векторами: ЄС, Азії, СНД та ЛАД з додаванням параметру двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки. Згідно з цим, найбільший позитивний вплив безпеки на двосторонній товарообіг спостерігається за країнами Арабської Ліги.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Характеристика конкурентних переваг України на зарубіжних товарних ринках

Частковим поясненням отриманих результатів моделювання зовнішньоторговельних відносин України з її ключовими партнерами на основі гравітаційної моделі є рівень компліментарності економічних систем досліджуваних країн. Крім того, складові індексу компліментарності торгівлі (ТСІ) достатньо точно описують конкурентні переваги України в експортно-імпортній діяльності.

Отже, найбільший рівень торговельної взаємодоповнюваності за весь період часу (2010-2019 рр.) можна спостерігати між Україною та країнами Арабської Ліги (у 2019 р. індекс компліментарності дорівнював 52,7%), рис. 3.1.

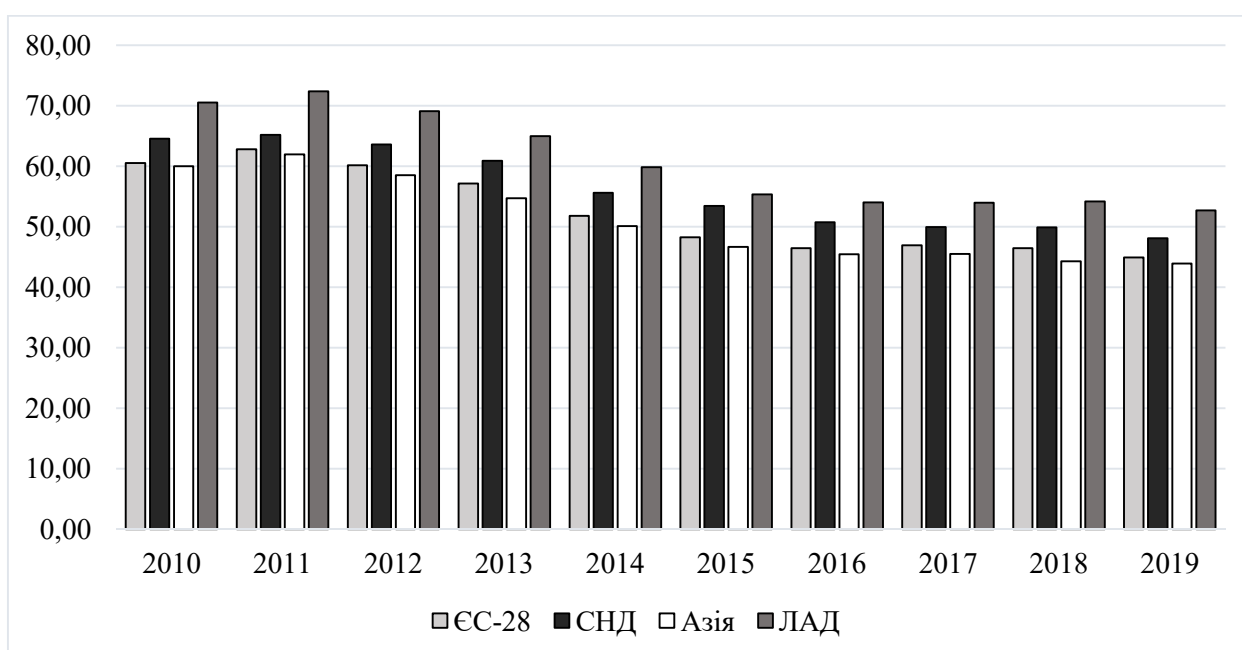

Рис. 3.1 Динаміка індексу компліментарності України за ключовими векторами зовнішньоторговельного співробітництва за 2010-2019 рр.

Так, лідируючі позиції у групі ЛАД протягом 10 років займали такі країни як Ірак (у 2019 р. ТСІ дорівнює 63,1%), Єгипет (у 2019 р. ТСІ дорівнює 59,3%) та Алжир (у 2019 р. ТСІ дорівнює 57,4%). Динаміка цього індикатора за 2010-2019 рр. у групі країн ЛАД має чітку тенденцію до зниження: сумарне значення ТСІ у 2019 р. знизилось на 17,85% або у 1,34 рази у порівнянні з 2010 р.

Така ж сама тенденція простежується у динаміці рівня торговельної компліментарності України з країнами ЄС, СНД та Азії. Згідно з цим, у 2019 р. відбулося падіння зазначеного показника на 15,6%, 16,4% та 16,1% відповідно. Серед країн ЄС найбільші значення цього індикатора можна спостерігати у торгівлі з Польщею (у 2019 р. ТСІ дорівнює 48%) та Італією у 2019 р. ТСІ дорівнює 48,3%). Серед країн СНД лідерами за індексом торговельної взаємодоповнюваності економік слід вважати Молдову (у 2019 р. ТСІ дорівнює 52,6%) та Казахстан (у 2019 р. ТСІ дорівнює 50,2%). Серед країн Азійського регіону лідируючі позиції за рівнем торговельної компліментарності з Україною мають такі країни як Індонезія та Туреччина – у 2019 р. значення ТСІ дорівнювало 50,6% та 48,9% відповідно.

Надалі доречним є проведення оцінки рівня конкурентних переваг України в експортно-імпорتنій діяльності, використовуючи динаміку індексів спеціалізації експорту (RCA) та імпорту (RCD) за основними товарними групами, табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка індексів спеціалізації експорту (RCA) та імпорту (RCD) за 2013-2019 рр.

Товарні групи	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	RCA	RCD	RCA	RCD	RCA	RCD	RCA	RCD	RCA	RCD	RCA	RCD	RCA	RCD
Їжа та живі тварини	2,88	1,35	3,21	1,33	3,78	1,00	3,89	0,99	3,79	0,89	3,96	0,96	4,00	0,98

Напої та тютюнові вироби	1,41	1,74	1,37	2,10	1,65	2,01	1,49	2,06	1,51	1,81	1,58	1,90	1,41	1,86
Сирі матеріали, неїстівні, крім палива	2,96	0,66	3,28	0,77	3,76	0,96	3,62	0,93	3,65	0,82	3,45	0,72	3,76	0,74
Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	0,26	1,60	0,23	1,73	0,11	2,60	0,13	2,10	0,16	2,07	0,14	1,80	0,14	1,65
Тваринні і рослинні олії, жири і віск	9,96	0,87	13,1	1,01	15,8	0,84	19	1,03	17,3	0,88	17,9	0,88	17,6	0,83
Хімічні та пов'язані з ними продукти	0,58	1,31	0,47	1,48	0,42	1,52	0,32	1,58	0,30	1,46	0,31	1,34	0,30	1,41
Вироблені товари	2,66	1,15	2,60	1,15	2,29	1,09	2,23	1,20	2,23	1,13	2,37	1,14	2,44	1,26
Машини та транспортне обладнання	0,49	0,72	0,39	0,61	0,33	0,58	0,30	0,73	0,30	0,76	0,31	0,80	36,5	0,83
Різні виготовлені вироби	0,35	0,60	0,36	0,55	0,34	0,45	0,35	0,50	0,37	0,48	0,39	0,53	0,35	0,57
Товари та операції	0,82	0,27	0,47	0,29	0,62	0,18	1,08	0,12	1,30	0,18	0,11	0,26	0,01	0,01

Згідно з цим, у 2019 р. Україна мала конкурентні переваги в експорті ($RCA > 1$) у таких групах товарів, як «тваринні і рослинні олії, жири та віск» ($RCA=17,6$), «їжа та живі тварини», до якої відносять м'ясо, молочні продукти та яйця птахів, зернові, фрукти та овочі, рибу, цукор, чай, кава та спеції та корми для тварин ($RCA=4$); «сирі матеріали, неїстівні, окрім палива» ($RCA=3,8$), «вироблені товари», до яких відносять шкіряні вироби, гумове виробництво, паперові вироби, текстильну пряжу та супутні матеріали, вироби з металу, залізо та сталь ($RCA=2,44$) та «напої і тютюнові вироби» ($RCA=1,4$). Торгівля України іншими товарними групами характеризується низьким рівнем конкурентних переваг та потребує запровадження відповідних заходів.

За усіма товарними групами можна спостерігати позитивну динаміку рівня експортних конкурентних переваг, за виключенням торгівлі хімічними та пов'язаними з ними продуктами, виробленими товарами, мінеральними паливами, мастильними та супутніми матеріалами. Так, індекс спеціалізації експорту у 2019 р. знизився на 0,28 в. п., 0,22 в. п. та 0,12 в. п. у порівнянні з 2013 р. відповідно. Разом з тим, стрімке зростання зазначеного індексу можна спостерігати за такими товарними групами як «машини та транспортне обладнання» (значення RCA зросло на 36 в. п.) та «тваринні і рослинні олії, жири та віск» (значення RCA зросло на 7,6 в. п.).

Імпорتنу залежність у зовнішній торгівлі для України становлять наступні групи товарів (табл. 3.2):

Таблиця 3.2

Класифікація товарів за індексом спеціалізації імпорту України

Індекс	Товари
RCD \geq 2 (висока спеціалізація імпорту)	“напої та тютюнові вироби”; “мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали” (вугілля, кокс, брикети, нафта та нафтопродукти, газ природний та вироблений, електричний струм).
0,75 < RCD < 2 (помірна спеціалізація імпорту)	“їжа та живі тварини”(м'ясо, живі тварини, молочні продукти та яйця птахів, овочі та фрукти, риба, зернові, цукор та мед, кава, чай та спецій, корми для тварин), “тваринні і рослинні олії, жири та віск”, “хімічні продукти”(органічні та неорганічні хімікати, матеріали для фарбування, лікарські та фармацевтичні продукти, ефірні олії, добрива, пластики та хімічні матеріали та вироби), “машини та транспортне обладнання” (спеціалізована техніка, металообробне обладнання, машини та комплектуючі, офісні машини, апарати телекомунікації та звукозапису, електричні машини та прилади, дорожні транспортні засоби), “вироблені товари”(шкіряні вироби, виробництво гуми, коркові та дерев'яні вироби (окрім меблів), виробництво паперу, текстильна пряжа, виробництво неметалевих матеріалів, залізо і сталь, кольорові метали та вироби з металу).
RCD < 0,75 (низька спеціалізація імпорту)	“сирі матеріали, неїстівні, окрім палива”, “різні виготовлені вироби” (збірні будівлі, опалювальні та освітлювальні прилади, меблі та їх частини, туристичні товари, сумки, одяг та аксесуари, взуття, професійні та наукові інструменти,

	фотоапарати та оптичні вироби), інші товари та операції.
--	--

Отже, тенденцію до зростання індексу імпортової спеціалізації за 6 років Україна мала у торгівлі майже усіма товарними групами, крім різних виготовлених виробів, тваринних і рослинних олій, жирів та воску, їжі і живих тварин та товарів і операцій. Так, значення індексу у 2019 р. впало на 0,03 в. п., 0,04 в. п., 0,4 в. п. та 0,26 в. п. відповідно.

Наступним кроком для виявлення конкурентних переваг національних товаровиробників на зарубіжних ринках за 4-ма векторами розвитку співробітництва України розрахуємо індексів спеціалізації експорту (RCA) та імпорту (RCD), додаток Я1-Я4. Відповідно до цього, можна зробити наступні висновки щодо конкурентної переваги України в експорті (табл. 3.3):

➤ за вектором співробітництва Україна-ЄС високий рівень конкурентних переваг, де $RCA > 1$ можна спостерігати за такими товарними групами як тваринні та рослинні олії, жири та віск із значенням RCA 17,8 в. п. (особливо у торгівлі з Угорщиною та Німеччиною – RCA дорівнює 39,7 в. п. та 29,2 в. п. відповідно); їжа та живі тварини із значенням RCA = 3,4 в. п. (особливо у торгівлі з Угорщиною та Німеччиною – RCA дорівнює 5,4 в. п. та 4,2 в. п. відповідно); сирі матеріали, неїстівні, окрім палива зі значенням RCA = 5,4 в. п. (особливо у торгівлі з Угорщиною та Польщею – RCA дорівнює 8,5 в. п. та 5,6 в. п. відповідно); вироблені товари зі значенням RCA = 2,3 в. п. (особливо у торгівлі з Нідерландами та Німеччиною – RCA дорівнює 3 в. п. та 2,4 в. п. відповідно) та напої та тютюнові вироби зі значенням RCA = 1,24 в. п. (особливо у торгівлі з Угорщиною та Німеччиною – RCA дорівнює 2,1 в. п. та 1,6 в. п. відповідно);

➤ за вектором співробітництва України з країнами СНД високі конкурентні переваги, де $RCA > 1$ можна спостерігати за такими товарними групами як тваринні та рослинні олії, жири та віск із значенням RCA 17,8 в. п. (особливо у торгівлі з Молдовою та Казахстаном – RCA дорівнює 48,7 в. п. та 26,7 в. п. відповідно); їжа та живі тварини із значенням RCA = 2,8 в. п.

(особливо у торгівлі з Казахстаном та РФ – RCA дорівнює 3,3 в. п. та 2,8 в. п. відповідно); сирі матеріали, неїстівні, окрім палива зі значенням RCA = 4,6 в. п. (особливо у торгівлі з Казахстаном та Азербайджаном – RCA дорівнює 6,6 в. п. та 6,4 в. п. відповідно) та вироблені товари зі значенням RCA = 2 в. п. (особливо у торгівлі з РФ та Азербайджаном – RCA дорівнює 2,3 в. п. та 1,9 в. п. відповідно);

Таблиця 3.3

Класифікація товарів за індексом спеціалізації експорту України за 4 векторами зовнішньоторговельного співробітництва

Рівень/Країна	ЄС	СНД	Азія	ЛАД
Високий рівень конкурентних переваг (RCA > 1)	Тваринні та рослинні олії, жири та віск; їжа та живі тварини; сирі матеріали, неїстівні, окрім палива; вироблені товари; напої та тютюнові вироби	Тваринні та рослинні олії, жири та віск; їжа та живі тварини; сирі матеріали, неїстівні, окрім палива; вироблені товари;	Тваринні і рослинні олії, жири і віск; їжа та живі тварини; сирі матеріали, неїстівні, окрім палива; вироблені товари; напої та тютюнові вироби	Тваринні і рослинні олії, жири і віск; їжа та живі тварини; сирі матеріали, неїстівні, окрім палива; вироблені товари; напої та тютюнові вироби
Низький рівень конкурентних переваг (RCA < 1)	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали; хімічні продукти; машини та транспортне обладнання; різні виготовлені вироби; товари та операції	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали; хімічні продукти; машини та транспортне обладнання; різні виготовлені вироби; напої та тютюнові вироби; товари та операції	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали; хімічні продукти; машини та транспортне обладнання; різні виготовлені вироби; товари та операції	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали; хімічні продукти; машини та транспортне обладнання; різні виготовлені вироби; товари та операції

➤ за вектором співпраці Україна-Азія високий рівень конкурентних переваг, де $RCA > 1$ можна спостерігати за такими товарними групами як тваринні та рослинні олії, жири та віск із значенням RCA 15,4 в. п. (особливо у торгівлі з Індонезією та Японією – RCA дорівнює 41,6 в. п. та 36,8 в. п. відповідно); їжа та живі тварини із значенням $RCA = 5,2$ в. п. (особливо у торгівлі з Індією та Китаєм – RCA дорівнює 16,1 в. п. та 7 в. п. відповідно); сирі матеріали, неїстівні, окрім палива зі значенням $RCA = 2,1$ в. п. (особливо у торгівлі з Індією та Індонезією – RCA дорівнює 3,6 в. п. та 3,4 в. п. відповідно); вироблені товари зі значенням $RCA = 2,8$ в. п. (особливо у торгівлі з Китаєм та Японією – RCA дорівнює 3,7 в. п. та 3,3 в. п. відповідно) та напої та тютюнові вироби зі значенням $RCA = 2,1$ в. п. (особливо у торгівлі з Індією та Китаєм – RCA дорівнює 9,8 в. п. та 2,5 в. п. відповідно);

➤ за вектором співробітництва України з країнами ЛАД високі конкурентні переваги, де $RCA > 1$ можна спостерігати за такими товарними групами як тваринні та рослинні олії, жири та віск із значенням RCA 12,4 в. п. (особливо у торгівлі з ОАЕ та Саудівською Аравією – RCA дорівнює 37,8 в. п. та 16,2 в. п. відповідно); їжа та живі тварини із значенням $RCA = 2,1$ в. п. (особливо у торгівлі з ОАЕ та Єгиптом – RCA дорівнює 4,3 в. п. та 1,8 в. п. відповідно); сирі матеріали, неїстівні, окрім палива зі значенням $RCA = 5,4$ в. п. (особливо у торгівлі з Іраком та Алжиром – RCA дорівнює 20 в. п. та 8,1 в. п. відповідно); вироблені товари зі значенням $RCA = 1,8$ в. п. (особливо у торгівлі з ОАЕ та Саудівською Аравією – RCA дорівнює 2 в. п. та 1,9 в. п. відповідно) та напої та тютюнові вироби зі значенням $RCA = 1,1$ в. п. (особливо у торгівлі з ОАЕ та Єгиптом – RCA дорівнює 4,3 в. п. та 1,9 в. п. відповідно).

Високу імпорتنу залежність у зовнішній торгівлі для України за основними векторами співпраці становлять наступні групи товарів (табл. 3.4):

➤ мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали у торгівлі з країнами ЄС із значенням RCD 2 в. п., СНД із значенням RCD 3,9 в. п. та ЛАД із значенням RCD 2,6 в. п., зокрема з Росією (RCD дорівнює 16,2 в. п.),

Саудівською Аравією (RCD дорівнює 8,1 в. п.), Алжиром (RCD дорівнює 7,6 в. п.), Іраком (RCD дорівнює 5,8 в. п.), Казахстаном (RCD дорівнює 5,4 в. п.), Азербайджаном (RCD дорівнює 3,6 в. п.) та Угорщиною (RCD дорівнює 2,5 в. п.).

Таблиця 3.4

Класифікація товарів за індексом спеціалізації імпорту України за 4 векторами зовнішньоторговельного співробітництва

Рівень/Країна	ЄС	СНД	Азія	ЛАД
RCD \geq 2 (висока спеціалізація імпорту)	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	Напої та тютюнові вироби	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали
0,75 < RCD < 2 (помірна спеціалізація імпорту)	Їжа та живі тварини; тваринні і рослинні олії та жири; хімічні продукти; вироблені товари; напої та тютюнові вироби; машини та транспортне обладнання; сирі матеріали, неїстівні, крім палива	Тваринні і рослинні олії та жири; хімічні продукти; вироблені товари; машини та транспортне обладнання; сирі матеріали, неїстівні, крім палива; напої та тютюнові вироби	Їжа та живі тварини; хімічні продукти; вироблені товари; машини та транспортне обладнання; мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали; різні виготовлені вироби	Напої та тютюнові вироби; мінеральні палива, неїстівні, окрім палива; хімічні продукти; вироблені товари; машини та транспортне обладнання; сирі матеріали, неїстівні, крім палива
RCD < 0,75 (низька спеціалізація імпорту)	Різні виготовлені вироби; товари та операції	Різні виготовлені вироби; їжа та живі тварини; товари та операції	Товари та операції; тваринні і рослинні олії, жири та віск; сирі матеріали, неїстівні, крім палива	Їжа та живі тварини; різні виготовлені вироби; тваринні і рослинні олії, жири та віск; товари та операції

➤ напої та тютюнові вироби у торгівлі з країнами Азійського регіону із значенням індексу спеціалізації імпорту 2,8 в. п., зокрема з Індією (RCD дорівнює 12,9 в. п.) та Китаєм (RCD дорівнює 3,3 в. п.).

Найменшу імпорتنу залежність у зовнішній торгівлі України з її партнерами становлять такі товарні групи як різні виготовлені вироби (особливо у торгівлі з країнами ЄС, СНД та ЛАД), їжа та живі тварини (особливо у торгівлі з СНД та країнами Арабської Ліги), тваринні і рослинні олії, жири та віск (у торгівлі з країнами Азії та ЛАД), сирі матеріали, неїстівні (лише у торгівлі з Азійським регіоном) та інші товари і операції (у торгівлі з країнами ЄС, СНД, Азії та Арабської Ліги).

3.2. Напрями оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за її ключовими векторами розвитку

Для визначення залежності інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки (результативної ознаки Y) від рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з її ключовими партнерами (факторних ознак X_1 - X_5) був проведений багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз за період 2010-2019 рр. В якості факторних ознак були відібрані вектори зовнішньоторговельного співробітництва України з чотирма регіонами світу (ЄС, СНД, Азійський регіон та Арабська Ліга) та найбільші країни-партнери за кожним вектором розвитку. У результаті було отримано чотири моделі за кожним вектором розвитку зовнішньоторговельної співпраці України, які відображують ступінь їх впливу на стан зовнішньоторговельної безпеки.

Отже, за результатами першої моделі (Україна-ЄС) можна зробити наступні висновки, табл. 3.5.

1) 80% усіх змін індексу зовнішньоторговельної безпеки викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 20% - іншими

неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації дорівнює 0,8; то можна зробити припущення, що модель є адекватною.

2) Коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,9, що говорить про високий зв'язок між факторними (X1-X5) та результативною ознакою (Y).

Таблиця 3.5

Результати кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку рівня інтенсивності торгівлі України з країнами ЄС та індексом зовнішньоторговельної безпеки (на основі динаміки змін за 2010-2019 рр.)

Параметр	Рівняння регресії	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції Пірсона	Коефіцієнт еластичності E
Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС (X1)	$Y = 42,9 + 0,52X1 - 0,2X2 + 0,01X3 - 0,11X4 - 0,04X5$	0,8	0,9	1,21
Індекс інтенсивності торгівлі з Німеччиною (X2)				-8,76
Індекс інтенсивності торгівлі з Польщею (X3)				0,07
Індекс інтенсивності торгівлі з Італією (X4)				-0,59
Індекс інтенсивності торгівлі з Угорщиною (X5)				-0,42

3) При збільшенні загального індексу інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС на 1%, рівень її торговельної безпеки також зросте на 1,21%.

4) У разі підвищення зовнішньоторговельної активності України з Німеччиною на 1%, її стан зовнішньоторговельної безпеки (ЗБ) погіршиться

на 8,7%; при збільшенні рівня інтенсивності торгівлі національної економіки з Польщею на 1%, рівень ЗБ збільшиться на 0,1%; при зростанні інтенсивності торговельних відносин України з Італією та Угорщиною на 1% рівень її торговельної безпеки знизиться на 0,6% та 0,42% відповідно.

Розглядаючи деталі другої моделі (Україна – СНД) можна зазначити наступне, табл. 3.6:

Таблиця 3.6

Результати кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку рівня інтенсивності торгівлі України з країнами СНД та індексом зовнішньоторговельної безпеки (на основі динаміки змін за 2010-2019 рр.)

Параметр	Рівняння регресії	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції Пірсона	Коефіцієнт еластичності E
Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами СНД (X1)	$Y = 54,4 - 0,12X1 + 0,1X2 + 0,3X3 - 0,01X4 + 0,03X5$	0,8	0,89	-3,77
Індекс інтенсивності торгівлі з Росією (X2)				2,33
Індекс інтенсивності торгівлі з Білоруссю (X3)				0,95
Індекс інтенсивності торгівлі з Молдовою (X4)				-0,58
Індекс інтенсивності торгівлі з Казахстаном (X5)				0,72

1) 80% усіх змін індексу зовнішньоторговельної безпеки викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 20% – іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації дорівнює 0,8; то можна зробити припущення про адекватність даної моделі;

2) коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,89, що говорить про достатньо високий ступінь зв'язку між факторними та результативною ознакою;

3) у разі зростання загального індексу інтенсивності торгівлі України з країнами СНД, її рівень зовнішньоторговельної безпеки знизиться на 3,8%;

4) при збільшенні торговельної активності України з Росією на 1%, відбудеться покращення стану її зовнішньоторговельної безпеки (далі ЗБ) на 2,3%; у разі зростання рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі з Білоруссю на 1%, індекс торговельної безпеки України також збільшиться на 0,95%; при збільшенні інтенсивності торговельної співпраці України з Молдовою на 1%, стан ЗБ національної економіки погіршиться на 0,6%; у разі посилення інтенсивності зовнішньоторговельного співробітництва України з Казахстаном на 1%, її рівень ЗБ зросте на 0,72%.

Аналізуючи результати третьої моделі (Україна – Азійський регіон), слід зазначити таке, табл. 3.7:

1) 84% усіх змін індексу зовнішньоторговельної безпеки викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 16% – іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт детермінації більше 0,80; то можна зробити припущення про високу адекватність даної моделі;

Таблиця 3.7

Результати кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку рівня інтенсивності торгівлі України з країнами Азійського регіону та індексом зовнішньоторговельної безпеки (на основі динаміки змін за 2010-2019 рр.)

Параметр	Рівняння регресії	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції Пірсона	Коефіцієнт еластичності E
Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами Азії (X1)	$Y = 61,2 + 0,8X1 - 0,02X2 - 0,1X3 - 0,16X4 - 0,1X5$	0,84	0,92	1,44
Індекс інтенсивності торгівлі з Китаєм (X2)				-0,12

Індекс інтенсивності торгівлі з Туреччиною (X3)				-1,19
Індекс інтенсивності торгівлі з Індією (X4)				-0,68
Індекс інтенсивності торгівлі з Японією (X5)				-0,06

2) коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,92, що свідчить про достатньо високий ступінь зв'язку між факторними та результативною ознакою;

3) при зростанні рівня інтенсивності торгівлі України з країнами Азійського регіону на 1%, стан її зовнішньоторговельної безпеки покращиться на 1,44%;

4) у разі збільшення індикатора інтенсивності торговельних відносин України з Китаєм, Туреччиною, Індією та Японією на 1%, рівень її зовнішньоторговельної безпеки впаде на 0,1%, 0,2%, 0,7% та 0,06% відповідно.

Нарешті, надаючи оцінку результатам четвертої моделі (Україна – Арабська Ліга), можна зробити такі висновки, табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Результати кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язку рівня інтенсивності торгівлі України з країнами Арабської Ліги та індексом зовнішньоторговельної безпеки (на основі динаміки змін за 2010-2019 рр.)

Параметр	Рівняння регресії	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції Пірсона	Коефіцієнт еластичності E
----------	-------------------	-------------------------	------------------------------	---------------------------

Індекс інтенсивності зовнішньої торгівлі України з країнами Арабської Ліги (X1)	$Y = 36,6 + 0,04X1 - 0,004X2 - 0,02X3 + 0,02X4 - 0,01X5$	0,7	0,75	0,33
Індекс інтенсивності торгівлі з Єгиптом (X2)				-0,10
Індекс інтенсивності торгівлі з Саудівською Аравією (X3)				-0,11
Індекс інтенсивності торгівлі з ОАЕ (X4)				0,03
Індекс інтенсивності торгівлі з Алжиром (X5)				-0,05

1) 70% усіх змін індексу зовнішньоторговельної безпеки викликане впливом на нього усіх зазначених вище факторів, а решта 30% – іншими неврахованими чинниками. Так як коефіцієнт множинної детермінації нижче 0,80; то можна зробити припущення про низьку адекватність даної моделі.

2) коефіцієнт кореляції Пірсона дорівнює 0,75, що свідчить про високий ступінь зв'язку між факторними та результативною ознакою.

3) зі збільшення інтенсивності торговельної активності України з країнами Арабської Ліги на 1%, рівень її ЗБ зросте на 0,33%. При зростанні рівня інтенсивності торгівлі України з Єгиптом та Саудівською Аравією на 1%, стан її зовнішньоторговельної безпеки знизиться однаково на 0,1%; збільшення індексу інтенсивності торговельної співпраці України з ОАЕ на 1%, рівень її ЗБ також зросте на 0,03%; у разі нарощування інтенсивності торговельних відносин України з Алжиром на 1%, індекс її ЗБ впаде на 0,05%.

Таким чином, серед представлених кореляційно-регресійних моделей до

найбільш адекватних можна віднести першу, другу та третю, у той час як критерії четвертої моделі вказують на низький ступінь її відповідності фактичним даним. У зв'язку з цим, при розробці напрямів оптимізації зовнішньоторговельних відносин України будуть використані результати лише перших трьох моделей.

Результати побудованих моделей багатофакторного кореляційно-регресійного аналізу дозволяють оптимізувати напрями зовнішньоторговельного співробітництва України в контексті забезпечення її зовнішньоторговельної безпеки. Згідно з цим, рекомендується посилення інтенсивності торговельної співпраці національної економіки з країнами ЄС в цілому, окрім Німеччини, Італії та Угорщини (інтенсивність торгівлі України з перерахованими країнами знаходиться на високому рівні, а ще більше її посилення може негативно вплинути на стан національної зовнішньоторговельної безпеки).

У зв'язку з цим, пропонується запровадження наступних заходів щодо поліпшення зовнішньоторговельної співпраці України з країнами ЄС:

- проведення демонополізації вітчизняних ринків та галузей господарювання;
- упровадження міжнародних стандартів і технічних вимог/гармонізації українського законодавства з європейським, що значно підвищить рівень якості вироблених вітчизняних товарів;
- запровадження системи добровільного страхування експортних кредитів на випадок зростання втрат від амплітудних коливань валютного курсу; неплатоспроможності покупця через форс-мажорні обставини; відмови іноземного покупця від продукції;
- заснування в Україні сільськогосподарської товарної біржі, де великі та середні підприємства та організації зможуть збувати вітчизняну продукцію і нівелювати цінові ризики;

- підтримка галузей національного господарства, які виробляють високотехнологічну та інноваційну продукцію та послуги шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату;
- створення умов для залучення європейських інституцій і комерційних структур для спільної участі в міжнародних технологічно авангардних проектах (ракетно-космічне виробництво, літако-, суднобудування, енергетичне устаткування, впровадження біотехнологій);
- посилення двосторонньої співпраці в енергетичній галузі, яка має особливо велике стратегічне значення для України;
- залучення іноземних контрагентів до модернізації та розбудови інфраструктури, налагодження оптимальних логістичних систем та ін.

Крім того, рекомендується поглиблення інтенсивності зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами Азійського регіону, який є одним з найперспективніших напрямків торговельної співпраці. Так, можна визначити такі завдання для уряду України в контексті азійського вектору розвитку:

- залучення інвестицій з азійських країн до АПК та промислового секторів, зокрема Китаю, що має значні валютні резерви та може виступати як джерело з надання фінансової допомоги та експортер капіталу в національну економіку;
- створення сприятливого правового поля для здійснення ефективної зовнішньоекономічної діяльності України;
- плідна участь України в створенні зони вільної торгівлі з провідними країнами Азії та проєкті “Шовковий шлях”;
- надавання кредитування зовнішньоторговельної діяльності на пільгових умовах;
- співробітництво у сфері туризму, соціальних та освітніх послуг;
- участь України в науково-технологічному обміні задля підвищення рівня виробництва високотехнологічних товарів та якісного надання послуг.

Також, як вже зазначалось, серйозні перспективи для України відкриває її участь у проєкті Великий Шовковий Шлях, що дає можливість прокладання транспортних коридорів між Азійським регіоном та Європою. Цьому сприяє вигідне гео економічне розташування України та її розгалужена мережа залізних доріг разом із наявністю великих чорноморських портів. Однак, на даний час національна транспортна система є недостатньо інтегрованою з транс'європейською та азійською транспортною системою, тому зберігається тенденція до втрати вантажопотоків за маршрутом Азія – Європа.

Щодо зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами СНД, то потреба у стимулюванні інтенсивності зовнішньої торгівлі з цим блоком країн відсутня (за результатами регресійного аналізу). Проте, рекомендованим є посилення торговельного співробітництва з його окремими країнами, зокрема Росією, Білоруссю та Казахстаном. Відповідно до цього, можна виділити наступні заходи покращення торговельних відносин із зазначеними країнами:

- удосконалення урядом національної митної політики;
- зміцнення співпраці в авіабудівній та космічній галузі, що є однією з перспективних галузей але, не достатньо розвиненою;
- державне стимулювання розвитку підприємництва в галузі (за рахунок полегшення доступу до фінансів);
- вжиття заходів щодо детінізації виробництва та збуту продукції;
- активне запровадження заходів стосовно “екологізації” національного виробництва продукції, тощо.

Висновки щодо поглиблення або зменшення інтенсивності зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами Арабської Ліги наразі не можливо зробити через неточність критеріїв побудовані кореляційно-регресійної моделі. Інакше кажучи, характер інтенсивності торговельних українсько-арабських відносин потребує подальшого більш детального дослідження.

Таким чином, виконання національним урядом запропонованих дій сприятиме ефективному розвитку зовнішньоторговельної співпраці України

за її ключовими векторами розвитку.

3.3. Шляхи покращення стану зовнішньоторговельної безпеки національної економіки

Забезпечення зовнішньоекономічної безпеки, як і її складової – зовнішньоторговельної безпеки, є важливим чинником та передумовою розвитку будь-якої національної економіки. В умовах сучасної глобалізації зазначена проблема лише актуалізується та загострюється, оскільки мова йде про новий, вищий рівень інтернаціоналізації економічних процесів, на якому практично нівелюється значення кордону при русі товарів та послуг. Згідно з цим, одним із першочергових питань уряду на сьогодні є виявлення шляхів покращення стану національної зовнішньоторговельної безпеки.

Крім того, можна відокремити цілу низку негативних чинників, які сприяють погіршенню стану зовнішньоторговельної безпеки України, а саме:

- превалювання у структурах національного експорту та імпорту частки низькотехнологічної продукції;
- несприятлива кон'юнктура ключових для України світових сировинних ринків, що загрожує втратою експортних позицій національних виробників;
- посилення дискримінаційних заходів щодо вітчизняних експортерів, як на ринках країн Митного союзу, так і внаслідок поширення протекціонізму на ринках азійських країн;
- збереження надмірного рівня імпортозалежності внутрішнього товарного ринку внаслідок згортання інвестиційного та споживчого попиту на продукцію вітчизняних виробників;
- розкручування інфляційної спіралі, що зумовить подальше підвищення тарифів природних монополій та девальвацію гривні;
- низька доступність фінансових ресурсів для оновлення основних фондів.

У зв'язку з цим, доречним є визначення етапів забезпечення національної зовнішньоторговельної безпеки, рис. 3.2.

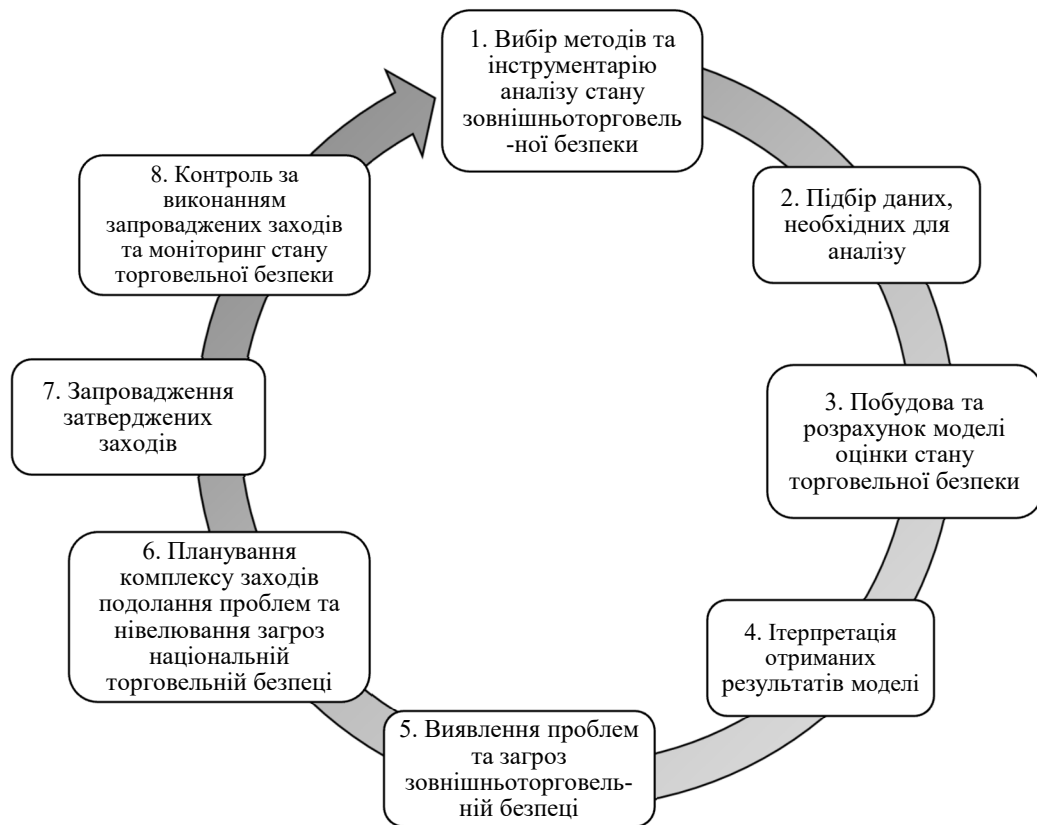

Рис. 3.2 Етапи забезпечення національної зовнішньоторговельної безпеки

Відповідно до рис. 3.2 можна виділити 8 етапів забезпечення зовнішньоторговельної безпеки національної економіки:

1. Вибір методів та інструментарію аналізу стану зовнішньоторговельної безпеки (оцінка динаміки показників зовнішньої торгівлі, рівня інтенсивності взаємодії національної економіки та її ключових торговельних партнерів, побудова інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки, застосування гравітаційної моделі, проведення кореляційно-регресійного аналізу та ін.).

2. Підбір даних, які необхідні для здійснення аналізу стану зовнішньоторговельної безпеки (вибір та побудова системи показників, їх розрахунок та приведення до порівнянного виразу).

3. Побудова та розрахунок моделі оцінки стану зовнішньоторговельної безпеки.

4. Інтерпретація отриманих результатів аналізу моделі (обґрунтування причинно-наслідкових зв'язків між індикаторами (факторами) моделі, пояснення тих чи інших явищ).

5. Виявлення проблем та загроз національній зовнішньоторговельній безпеці.

6. Планування комплексу заходів подолання проблем та нівелювання загроз національній зовнішньоторговельній безпеці шляхом використання сильних сторін та можливостей у торговельному співробітництві з країнами-партнерами.

7. Запровадження та здійснення контролю за виконанням затверджених заходів.

8. Проведення моніторингу стану зовнішньоторговельної безпеки національної економіки (повторний аналіз рівня зовнішньоторговельної безпеки дозволить зробити висновки щодо ефективності чи неефективності запроваджених заходів).

Отже, для виявлення заходів зміцнення стану зовнішньоторговельної безпеки України доцільним є проведення SWOT-аналізу її сильних і слабких сторін, а також можливостей та загроз, табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Результати SWOT-аналізу стану зовнішньоторговельної безпеки України

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
1. Створення передумов для реалізації експортного потенціалу традиційних та нових секторів економіки. 2. Високі адаптивні можливості національного виробництва до зростання зовнішнього попиту. 3. Наявність розвинутого внутрішнього ринку, що слугує, з одного боку, фактором підтримки експортоорієнтованих виробництв, з іншого – є мотиватором запровадження нових (із перспективою виходу на зовнішні ринки) інвестиційних проектів.	1. Низька ефективність уряду, екологічна нестійкість. 2. Бізнес-середовище не розвинене на належному рівні. 3. Проблеми, пов'язані зі сплатою податків. 4. Відсутність чітко визначеної торговельної політики та експортної стратегії. 5. Логістичні обмеження та застаріла транспортна інфраструктура. 6. Високі витрати бізнесу на зовнішньоекономічну діяльність, пов'язані

<p>4. Переважно стабільні умови функціонування фінансових ринків, що дає можливість коротко- та середньострокового планування зовнішньоекономічної діяльності.</p> <p>5. Наявність потужного природно-ресурсного потенціалу.</p> <p>6. Наявність високотехнологічних підприємств, які б зміцнили зовнішньоекономічні позиції України (суднобудування, космічна галузь, приладомашинобудування тощо).</p> <p>7. Розвинене транспортне сполучення.</p>	<p>з нетарифним заходами регулювання торгівлі, зокрема витрати на підтвердження походження товару, отримання дозволів, ліцензування.</p> <p>7. Недостатній рівень інвестування в модернізацію експортоорієнтованих виробництв та гостра нестача новітніх технологій.</p> <p>8. Низька диверсифікованість експорту України, домінування сировинної продукції.</p>
Можливості (О)	Загрози (Т)
<p>1. Поглиблення структурних реформ, які в середньостроковій перспективі створюватимуть умови для подолання обмежувачів розвитку підприємництва, зокрема експортоорієнтованого сектору</p> <p>2. Налагодження зовнішньоторговельних зв'язків за перспективними напрямками розвитку.</p> <p>3. Демоніполізація зовнішньоекономічної діяльності через здешевлення процедур експорту та імпорту продукції.</p> <p>4. Запровадження програм підтримки експортоорієнтованих секторів, які близькі до посилення гальмування економіки розвинутих країн світу.</p> <p>5. Матеріально-технічне переоснащення та модернізація суб'єктів господарювання.</p> <p>6. Ненасиченість світового попиту на сільгосппродукцію та харчові продукти, що є основними статтями національного експорту.</p> <p>7. Покращення логістичних систем та інфраструктурного забезпечення зовнішньої торгівлі.</p>	<p>1. Важкий доступ до зовнішнього фінансування.</p> <p>2. Дестабілізація на енергетичних ринках, зростання цін на енергоносії (що критично впливає на цінову конкурентоспроможність експортної пропозиції України на ринках металів, хімічної продукції).</p> <p>3. Несприятливі погодні умови тощо, що зумовлюють падіння сільськогосподарського виробництва, різкі коливання цінової кон'юнктури, посилення протекціоністських заходів тощо.</p> <p>4. Надмірний експорт товарів може привести до виснаження природних ресурсів.</p> <p>5. Валютні ризики, які пов'язані з нестабільністю валютного курсу гривні.</p> <p>6. Зростання рівня трансакційних витрат.</p>

Згідно з цим, для уникнення загроз та нівелювання слабких сторін зовнішньоторговельної безпеки України необхідним є реалізація цілого комплексу заходів, як на державному та і на місцевому рівні:

➤ розвиток належної інституційної інфраструктури з підтримки національних експортерів на приватному, регіональному та державному

рівнях шляхом ефективної участі у дво- і багатосторонніх переговорах з економічних і торгових питань, а також налагодженій роботі торговельних чи економічних місій або представництв при посольствах;

- удосконалення митного законодавства та впровадження ефективної системи контролю за його дотриманням;

- формування державних програм підтримки кредитування і страхування суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють експортну діяльність і мають високий потенціал зростання міжнародної конкурентоспроможності;

- реформування системи технічного регулювання та стандартизації продукції, що має на увазі поліпшення норм безпеки харчових продуктів;

- створення маркетингових і сервісних мереж підтримки національних виробників, насамперед малих і середніх підприємств в сфері міжнародної торгівлі товарами та послугами;

- введення нетарифного регулювання імпорту з метою обмежити доступ на національний ринок конкуруючої продукції за демпінговими цінами;

- сприяння в диверсифікації географічної структури енергетичного імпорту з метою підвищення рівня безпеки внутрішнього ринку і забезпечення стабільності функціонування основних експортоорієнтованих енергоємних галузей;

- стимулювання виробництва та експорту високотехнологічної продукції, а також державна підтримка пріоритетних областей експортної діяльності;

- формування комплексної інформаційної системи у сфері зовнішньої економічної діяльності та державного моніторингу за здійсненням експортно-імпортних операцій;

- удосконалення методології визначення митної вартості товарів та ін.

Таким чином, запровадження перелічених заходів сприятиме покращенню стану зовнішньоторговельної безпеки національної економіки та економічної безпеки в цілому.

ВИСНОВКИ ДО ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ

Таким чином слід зазначити що, для визначення конкурентних переваг вітчизняних товаровиробників на товарних ринках ключових партнерів України нами були розраховані індекси спеціалізації експорту та імпорту, які є складовими індексу компліментарності (взаємодоповнюваності) торгівлі. Згідно з цим, було виявлено спадну динаміку рівня торговельної компліментарності України з країнами ЄС, СНД, ЛАД та Азії.

Наступним кроком було виявлено товарні групи у торгівлі якими Україна має найвищі експортні конкурентні переваги: тваринні та рослинні олії, жири та віск; їжа та живі тварини; сирі матеріали, неїстівні, окрім палива; вироблені товари; напої та тютюнові вироби. Водночас, серед товарних груп, що становлять високу імпорту залежність України у зовнішній торгівлі можна виділити товари та операції; тваринні і рослинні олії, жири та віск; сирі матеріали, неїстівні (лише у торгівлі з Азійським регіоном) та різні виготовлені вироби.

Для аналізу впливу рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з її ключовими партнерами на стан її зовнішньоторговельної безпеки був проведений багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз. За результатами проведеного дослідження було рекомендовано посилення інтенсивності торговельної співпраці національної економіки з країнами ЄС та Азійського регіону. Подальше поглиблення зовнішньоторговельних відносин з країнами СНД не є бажаним, за виключенням Росії, Білорусі та Казахстану.

Таким чином, за допомогою інструментарію SWOT-аналізу було визначено сильні і слабкі сторони національної зовнішньоторговельної безпеки, її загрози та можливості. У результаті цього був запропонований комплекс заходів щодо покращення стану зовнішньоторговельної безпеки України в умовах її торговельної багатовекторності, що сприятиме зовнішньоекономічному розвитку держави в цілому.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумок необхідно зазначити, що дослідження гео економічних пріоритетів України в контексті забезпечення її зовнішньоторговельної безпеки проводилось у три етапи:

1) Розробка теоретико-методологічних засад дослідження гео економічних пріоритетів країни в контексті забезпечення зовнішньоторговельної безпеки, на основі чого:

➤ обґрунтували сутність та ключові ознаки розвитку гео економіки через призму зовнішньоторговельного співробітництва. Відповідно до цього, зауважимо, що гео економіка – це принцип об'єднання всіх економічних установ і структур, які формують зовнішньоекономічну стратегію національної економіки, метою якої є захист національної зовнішньоторговельної безпеки та зміцнення власних позицій на міжнародній арені завдяки плідній та ефективній співпраці зі соціально-економічно і технологічно розвинутими країнами;

➤ дослідили теоретичні аспекти зовнішньоторговельної безпеки держави як складової зовнішньоекономічної безпеки. Тобто відокремили ознаки та елементи торговельної безпеки, які дають змогу віднести її як складову зовнішньоекономічної безпеки;

➤ розробили власну методологію та аналітичну модель оцінювання інтенсивності векторів розвитку зовнішньоторговельної співпраці України стану її зовнішньоторговельної безпеки. У результаті дана модель складається з 5 етапів: загального огляду зовнішньоторговельних відносин України у динаміці, характеристики рівня інтенсивності розвитку ключових векторів зовнішньоторговельного співробітництва України, інтегральної оцінки рівня зовнішньоторговельної безпеки України та її партнерів і рівня двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки України з її окремими партнерами, аналізу гравітаційної моделі розвитку ефективності векторної торговельної співпраці

України та оцінки компліментарності та конкурентних переваг України у торгівлі з її країнами-партнерами. Крім того, для виявлення порогового значення застосування торговельних обмежень однієї країни проти іншої було розроблено механізм виявлення порогового (еталонного) значення рівня застосування торговельних (тарифних та нетарифних) обмежень.

2) У ході здійснення комплексного аналізу стану зовнішньоторговельної безпеки України в умовах розвитку зовнішньоторговельного співробітництва було:

➤ охарактеризовано динаміку інтенсивності розвитку ключових векторів зовнішньоторговельного співробітництва України та оцінено вплив на неї відповідних чинників. Згідно з цим, було виявлено найбільший рівень інтенсивності торговельної співпраці України з країнами СНД (особливо з Росією) та Арабською Лігою. У той час як інтенсивність торгівлі національної економіки з країнами Азійського регіону майже відсутня;

➤ надано інтегральну оцінку зовнішньоторговельній безпеці України та її країн-партнерів. У результаті Україну було віднесено до групи країн із рівнем торговельної безпеки нижче середнього, а значення індексу зовнішньоторговельної безпеки у 2019 р. дорівнювало 44%. Для виявлення ступеню безпечності ведення зовнішньої торгівлі України з її партнерами нами був побудований та розрахований інтегральний індекс вже двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки. Так аналіз показав, що найбільш безпечними країнами для України в торгівлі у 2019 р. були Молдова, Німеччина, Литва та Росія, найменш безпечними – Румунія, Ізраїль, Південна Корея, США та Китай;

➤ проаналізовано ефективність векторної зовнішньоторговельної співпраці України, враховуючи компоненту її зовнішньоторговельної безпеки з кожною країною-партнером з використанням інструментів гравітаційної моделі. Згідно з цим, найбільший позитивний вплив безпеки на двосторонній товарообіг можна спостерігати за країнами Арабської Ліги. Крім цього, на базі фактичних даних результативної та факторних ознак рівнянь гравітаційних

моделей були розраховані теоретичні обсяги взаємної торгівлі між Україною та країнами ЄС, СНД, Азії та Арабської Ліги. Так, найбільш ефективною за 2015-2019 рр. слід вважати торгівлю України з Білоруссю, Італією, Японією та Єгиптом, фактичні обсяги двостороннього товарообігу значною мірою перевищували теоретичні. До найменш ефективних країн у торгівлі з Україною слід віднести Саудівську Аравію, Індію, РФ та Молдову.

3) Для виявлення перспектив розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України в контексті підвищення рівня її зовнішньоторговельної безпеки було:

➤ охарактеризовано конкурентні переваги України на товарних ринках країн ЄС, СНД, ЛАД та Азії за допомогою індексів спеціалізації експорту та імпорту, що є складовими показниками індексу торговельної компліментарності. У результаті виявлено спадну динаміку рівня торговельної компліментарності України за 4-ма її торговельними векторами: ЄС, СНД, ЛАД та Азії. Слід також зазначити, що протягом усього аналізованого періоду (2010-2019 рр.) найбільший рівень торговельної взаємодоповнюваності економік припадає на країни Арабської Ліги, що свідчить про достатньо перспективну взаємну торговельну співпрацю у майбутньому. Крім того, найвищі експортні конкурентні переваги Україна має у торгівлі тваринними та рослинними оліями, жирами та воском; їжею та живими тваринами; сирими матеріалами, неїстівними, окрім палива; виробленими товарами та напоями і тютюновими виробами. А найбільшу імпортну залежність для України становлять товари, що відносяться до мінеральних палив, мастильних та супутніх матеріалів (вугілля, кокс, брикети, нафта та нафтопродукти, газ природний та вироблений, електричний струм);

➤ визначено напрями оптимізації зовнішньоторговельного співробітництва України за ключовими векторами розвитку з урахуванням стану її зовнішньоторговельної безпеки. Для цього був застосований багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз впливу рівня інтенсивності торгівлі України на стан її зовнішньоторговельної безпеки. За результатами проведеного дослідження був рекомендований подальший розвиток

інтенсивності торговельної співпраці України з країнами ЄС та Азії. Подальше поглиблення зовнішньоторговельних відносин з країнами СНД не є бажаним, за виключенням Росії, Білорусі та Казахстану;

➤ виявлено шляхи покращення стану зовнішньоторговельної безпеки України за допомогою інструментарію SWOT-аналізу. Так, були визначені сильні та слабкі сторони, можливості та загрози національної зовнішньоторговельної безпеки. Це дало змогу запропонувати відповідні заходи щодо підвищення її рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Edward Luttwak (1999). *Turbo capitalism: winners and losers in the global economy* (pp. 31-36). New York: Harper and Collins Publishers.
2. Жан К., П. Савона (1997). *Геоeкономіка*. Москва: Ad Marginem.
3. Моро-Дефарж Ф. (2020). *Геополітика та геоeкономіка*. Вилучено з: http://www.democracy.ru/library/misk/introduction_in_geopolitics/.
4. Lorot P. (1997). De la Geopolitique a la geoeconomic. *Revue francaise de geoeconomic: Mars*, (1), P. 29.
5. Кочетов Е. Г. (2006). *Геоeкономіка: освоєння світового економічного простору*. Москва: Норма.
6. Дергачов В. А. (2002). *Геоeкономіка (підр. для вузів)*. Київ: ВИРА-Р.
7. Неклесса А. І. (2002). *Геоeкономічна система світоустрою*. Москва: Глобальне співтовариство: Картографія постсучасного світу.
8. Jagdish N. Shet, Rajendra S. Sisodia, Tectonic Shift (2006). *The geoeconomic realignment of globalizing markets*: Response Books, a division of Sage Publication. New Delhi: Thousand Oaks.
9. Пирожков С.І. *Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України*. Київ: НІПМБ, 2003. 42 с.
10. Баранов В. Д. *Економічна безпека зовнішньоторговельної сфери Росії в умовах глобалізації економіки (теоретико-методологічний підхід)*. дис. на здоб. учен. ступеня д.е.н.: 08.00.05.; 08.00.14. Москва 458 с.
11. Jacek Kukiełka Marek Matusiak Jarosław Jaworski. *Bezpieczny obrót gospodarczy czyli jak ograniczyć ryzyko handlowe w transakcjach krajowych i eksportowych poradnik dla przedsiębiorców wydanie drugie*. Warszawa. 2008. 327 с.
12. Яремко Л.А. (2012). *Дотримання екологічної безпеки при здійсненні зовнішньоторговельної діяльності. Актуальні проблеми міжнародних*

відносин, (111), (Частина II). Вилучено з:
<http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/319/290>.

13. Разумей М. М. (2014). Особливості реалізації адміністративно-політичного механізму державного управління зовнішньоторговельною безпекою України. *Демократичне врядування*, (Вип. 14).

14. Клименко М.О., Фещенко В.П., Вознюк Н.М. (2010). Основи та методологія наукових досліджень. Київ. Аграрна освіта, 351 с.

15. Кремень В.М., Кремень О.І. Фінансова статистика. Вилучено з:
https://pidruchniki.com/1806020362671/statistika/statistichni_metodi_analizu_vik_onannya_strukturi_derzhavnogo_byudzhetu.

16. Yin J. Explosion of Trade Disputes? Вилучено з: www.wto.org/wto/dispute/dsu.htm.

17. Linnemann H. An Econometric Study of International Trade Flows (1967). *The Economic Journal*. Vol. 77 (№. 306), P. 366-368.

18. Tinbergen J. Shaping the World Economy: Suggestions for an International Economic Policy (1962). New York: The Twentieth Century Fund, 330 p.

19. Винокуров Е. Количественный анализ экономической интеграции Европейского союза и Евразийского экономического союза: методологические подходы (2014). ЦИИ ЕАБР, 62 с.

20. Calfat G. Junior, Renato Flores (2004). The EU–Mercosul free trade agreement: Quantifying mutual gains. *Ensaio Economicos*, (№ 575, P.1–38).

21. Некрасов В.А., Мельник В.І. Застосування SWOT та PESTEL-аналізів у системі протидії злочинам у сфері економіки, а також при визначенні загроз економічній безпеці держави (2004). Вилучено з:
<https://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=2ahUKEwidLag1pvgAhXMPYsKHUfAAKEQFjADegQIABAC&url=http%3A%2F%2Fplaw.nlu.edu.ua%2Farticle%2Fdownload%2F93693%2F92227&usg=AOvVaw2pdAcfUy3A3PUfu2NcyAM8>.

22. Балабанова Л.В. (2005). SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій. Київ.: Знання, 301 с.

23. Handbook on constructing composite indicators: methodology and user guide (2018). Вилучено з: <https://www.oecd.org/els/soc/handbookonconstructingcompositeindicatorsmethodologyanduserguide.htm>.
24. Unctadstat (2020). Вилучено з: <https://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>.
25. Global Trade Alert (2020). Вилучено з: https://www.globaltradealert.org/global_dynamics.
26. World Bank (2020). Вилучено з: <https://data.worldbank.org/indicator/TT.PRI.MRCH.XD.WD?end=2018&locations=CN&start=1980&view=chart>.
27. World Trade Organization (2020). Вилучено з: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_e.htm.
28. Державна служба статистики України (2020). Вилучено з: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
29. Мовчан В.М., Куценко К.І. (2010). Багатовекторність зовнішньоекономічної політики як стратегічний вибір України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, (3).
30. Ладиченко К.І. (2015). Індикатори вимірювання зовнішньотоговельної відкритості національної економіки. *Економічний простір*, (95).
31. Цьомик Ю.В. (2005). Критерії та показники оцінки ефективності зовнішньоекономічної системи країни. *Економіка та управління*, (6).
32. Предборський В.А. (2005). Економічна безпека держави: монографія. Київ: Кондор, 391 с.
33. The Results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations. (2002). *The Legal Texts*. Cambridge: Cambridge University Press, 492 p.
34. The General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947, Art. XI). URL: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_01_e.htm.

35. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2015). Вилучено з: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page.
36. Трофимчук Г.П. (2017). Зовнішньоторговельне співробітництво України з країнами Східної Азії в умовах глобалізації: дисер. на здобут. наук. ступ. канд. ек. наук: 08.00.02. Львів, 223 с.
37. Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road (2015). *National Development and Reform Commission, Ministry of Foreign Affairs, and Ministry of Commerce of the People's Republic of China, with State Council authorization*. URL: http://en.ndrc.gov.cn/newsrelease/201503/t20150330_669367.html.
38. Погорелова І. (2009). Політичні відносини України з державами Східної Азії. *Персонал*, (№4), С. 20-25.
39. Larina D. (2018). Ways of enhancing trade cooperation of ukraine with EU countries in the context of increasing level of foreign economic security. Матеріали круглого стола *Актуальні проблеми міжкультурної комунікації, перекладу та порівняльних студій кафедри теорії та практики перекладу за ред. к.філол.н., доц. О.Ф. Пептієвої*. 2018, Маріуполь, Україна. URL: <http://fgf-mdu.mozello.com/katalog-fajlv/materiali-kruglogo-stolu/>.
40. Ларіна Д.Є. Шляхи активізації зовнішньоторговельного співробітництва України з ЄС в контексті підвищення рівня зовнішньоекономічної безпеки. *Innovative approaches to the development of science : Materials of international scientific and practical conference* (Vol. 1, pp.134-137). June 1, 2018, Dublin, Ireland: NGO «European scientific platform». URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/2018-06-01/129>.
41. Балабанова Н.В., Ларіна Д.Є. (2018). Оцінка впливу зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами ЄС на рівень зовнішньоекономічної безпеки. *Вісник маріупольського державного університету серія: економіка*, (Вип.15), 52-59. URL: <http://visnyk-ekonomics.mdu.in.ua/uk/visnik-15.pdf>

42. Ларіна Д.Є. Особливості застосування гравітаційної моделі в аналізі зовнішньоторговельного співробітництва України та країн БРІКС. *Naukowy i innowacyjny potencjał prezentacji: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji* (Vol. 3 pp. 106-110). 18 listopada, 2018, Opole, Poland. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/2018-11-18/108>

43. Балабанова Н.В., Ларіна Д.Є. (2018). Сучасні тенденції розвитку зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами азійського регіону. *Вісник мариупольського державного університету серія: економіка*, (Вип.17), 79-87. URL: http://visnyk-ekonomics.mdu.in.ua/publ/2019/balabanova_natalya_larina_daria/1-1-0-3

44. Ларіна Д.Є. Оцінка рівня інтенсивності зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами ЄС. *Новини науки та прикладні наукові розробки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ»* (Т.3 с. 54-58). 28 жовтня, 2018, Львів, Україна: ГО «Європейська наукова платформа». URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/2018-10-28/115>

45. Ларіна Д.Є. Перспективи розвитку Азіатського вектору зовнішньоторговельної співпраці України в умовах глобалізації. Підсумки розвитку наукової думки: 2018: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: зб. наук. праць «ΛΟΓΟΣ»* (Т.6 с. 110-112). 5 грудня, 2018, Івано-Франківськ, Україна: ГО «Європейська наукова платформа». URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/2018-12-05/101>.

46. Ларіна Д.Є. Оцінка рівня інтенсивності зовнішньоторговельної співпраці України та ЄС. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: зб. тез доповідей* (Вип. 32). 16 жовтня, 2018, Тернопіль, Україна. URL: <http://www.konferenciaonline.org.ua/arhiv-konferenciy/arhiv-konferenciy16-10-2018>.

47. Ларина Д. Обеспечение международной безопасности стран в условиях глобализации. Материалы второго международного конкурса студенческих научно-исследовательских работ по экономике. (Т.4 С.139-145). 2020, Комрат, Молдова.

48. Ларіна Д.Є. Оцінка компліментарності зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами Азійського регіону. *Le tendenze e modelli di sviluppo della ricerche scientifici: Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della Conferenza scientifica e pratica internazionale*. (Т. 1, pp.36-39), 13 marzo 2020. Roma: Piattaforma scientifica europea.

49. Ларіна Д.Є. Оцінка рівня сприятливості ведення бізнесу у країнах Південно-східної Азії. *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postępu Naukowego: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji*. (Т. 1, pp. 38-42), 21 lutego 2020, Warszawa: Europejska platforma naukowa.

50. Ларіна Д.Є. Методика оцінки рівня торговельних обмежень як індикатора залученості країн у торговельні війни. *Упровадження у сучасне суспільство: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*. 16-18 березня 2020, Манчестер, Великобританія.

51. Ларіна Д.Є. Особливості використання лінійних параметричних методів у прогнозуванні імпортової діяльності України. *Весняні наукові читання — 2020: матеріали ХLI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (Ч. 1, С.69-73). 10 березня 2020, Вінниця, Україна.

52. Ларіна Д.Є. Методика оцінки ефективності зовнішньоторговельних відносин між країнами світу. *Облік, аналіз і контроль в стратегії розвитку економіки України: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених*. 25 квітня 2020, Луцьк, Україна.

53. Ларіна Д.Є. Оцінка компліментарності європейсько-українських зовнішньоторговельних відносин. Міжнародний форум: проблеми та наукові

рішення: *матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. (С. 10-16). 16-18 червня, 2020, Мельбурн, Австралія.

54. Ларіна Д.Є. Оцінка впливу рівня торговельних обмежень на зовнішньоторговельну безпеку країн світу. Інновації в науці: сучасні виклики: *матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції* (С. 36-39). 25-26 травня, 2020, Мюнхен, Німеччина.

55. Ларіна Д.Є., Балабанова Н.В. Оцінка впливу інтенсивності зовнішньоторговельної співпраці України та ЄС на стан її зовнішньоторговельної безпеки. *Актуальні питання розвитку сучасної науки: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції*. (С. 462-468). 4-6 червня, 2020, Софія, Болгарія.

56. Ларіна Д.Є. Балабанова Н.В. Оцінка інтенсивності ключових векторів розвитку зовнішньоторговельного співробітництва України. *Сучасна наука: проблеми і інновації: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*. (С. 609-615). 1-3 червня, 2020, Стокгольм, Швеція.

57. Ларіна Д.Є. Особливості дослідження рівня інтенсивності зовнішньоторговельного співробітництва України та Ліги арабських держав. *Науковий горизонт в контексті соціальної кризи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції*. (С. 20-25). 6-8 травня, 2020, Токіо, Японія.

58. Ларіна Д.Є. Оцінка ефективності зовнішньоторговельного співробітництва України з країнами азійського регіону. *Проблеми та перспективи впровадження інноваційних результатів досліджень: збірник наукових праць «ЛОГОΣ» з матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції*. (Том 1, С. 107-111). 13 грудня, 2019, Валлетта, Республіка Мальта: НУО «Європейська наукова платформа».

59. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань обкладення ввізним митом товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України* (Закон України). № 170/97-ВР. (2012).

60. *Про ліцензування видів господарської діяльності* (Закон України). № 613-ІХ. (2020).

61. *Про зовнішньоекономічну діяльність* (Закон України). № 808-ІХ. (2020).
62. Асоціація держав Південно-Східної Азії (2020). Вилучено з: <http://www.asean.org/>.
63. Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road / National Development and Reform Commission, Ministry of Foreign Affairs, and Ministry of Commerce of the People's Republic of China, with State Council authorization. (2015). Вилучено з: http://en.ndrc.gov.cn/newsrelease/201503/t20150330_669367.html.
64. Верланов Ю. Ю., Васильєв А.А. Передумови формування зовнішньоторговельної політики країни в контексті економічної безпеки (2007). *Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. П. Могили*. Серія: економіка. (Т. 64., Вип. 51). Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили.
65. Матвеева В. Зовнішньоторговельна детермінанта інтеграції України до системи світового господарства (2008). *Вісник КНТЕУ*, (№ 2. С. 24-31).

ДОДАТКИ

Система показників інтегральної оцінки індексу зовнішньоторговельної безпеки

Стимулятори		Дестимулятори	
<i>Показник</i>	<i>Тлумачення</i>	<i>Показник</i>	<i>Тлумачення</i>
Частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни, %	Співвідношення частки високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни; показує ступень високотехнологічності експорту товарів країни. Значення показника знаходиться у межах від 0 – 100%	Індекс диверсифікації імпорту	Показує відхилення структури імпорту від структури світового імпорту. Його використовують для визначення розбіжностей у структурі зовнішньої торгівлі країн, імпорт яких є достатньо різнобічним. Даний індекс розраховується як відхилення частки товару в імпорті даної країни від його частки у світовому імпорті. Значення показника знаходиться у межах від 0 до 1.
Частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі імпорту країни, %	Співвідношення частки високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни; показує наскільки високотехнологічним є імпорт товарів у країні. Значення показника знаходиться у межах від 0 – 100%	Індекс диверсифікації експорту	Показує відхилення структури експорту від структури світового експорту. Його використовують для визначення розбіжностей у структурі зовнішньої торгівлі країн, експорт яких є достатньо різнобічним. Даний індекс розраховується як відхилення частки товару в експорті даної країни від його частки у світовому експорті. Значення показника знаходиться у межах від 0 до 1.
Експорт товарів на душу населення, дол.	Співвідношення обсягу експорту товарів та населення країни.	Частка низькотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни, %	Співвідношення частки низькотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни; показує ступень сировинності експорту товарів країни. Значення показника знаходиться у межах від 0 – 100%
Експорт послуг на душу населення, дол.	Співвідношення обсягу експорту послуг та населення країни.	Імпорт товарів на душу населення, дол.	Співвідношення обсягу імпорту товарів та населення країни.
Індекс умов торгівлі, %	Відношення експортних цін товарів до імпортних цін країни. Якщо значення індексу	Імпорт послуг на душу населення, дол.	Співвідношення обсягу імпорту послуг та населення країни.

	більше 100%, то країна є експортоорієнтованою, а якщо менше – імпортоорієнтованою.		
Коефіцієнт покриття експортом імпорту товарів	Індекс стану балансу визначається відношенням обсягів експорту товарів (Е) до обсягів імпорту (І). Торговельний баланс має позитивне сальдо, якщо даний коефіцієнт буде більшим за одиницю, і має від'ємне сальдо, якщо він буде меншим за одиницю. Значення показника знаходиться у межах від 0 до 1.	Індекс концентрації експорту товарів та послуг	Індекс концентрації продукції показує, в якій мірі експорт окремих економік зосереджений на групі продуктів. Значення показника знаходиться у межах від 0 до 1.
Коефіцієнт покриття експортом імпорту послуг	Індекс стану балансу визначається відношенням обсягів експорту послуг (Е) до обсягів імпорту (І). Баланс послуг має позитивне сальдо, якщо даний коефіцієнт буде більшим за одиницю, і має від'ємне сальдо, якщо він буде меншим за одиницю. Значення показника знаходиться у межах від 0 до 1.	Індекс концентрації імпорту товарів та послуг	Індекс концентрації продукції показує, в якій мірі імпорт окремих економік зосереджений на групі продуктів. Значення показника знаходиться у межах від 0 до 1.
Частка тарифних обмежень країни у загальному обсязі світових тарифних обмежень, (%)	Співвідношення частки тарифних обмежень у загальному обсязі світових тарифних обмежень; показує ступень застосування тарифних обмежень відповідної країни. Значення показника знаходиться у межах від 0 – 100%		x
Середньозважена тарифна ставка імпорту товарів, (%)	Показує рівень тарифного захисту країни при ввезенні на її територію товарів.		x
Частка нетарифних обмежень країни у загальному обсязі світових нетарифних обмежень, (%)	Співвідношення частки тарифних обмежень у загальному обсязі світових тарифних обмежень; показує ступень застосування тарифних обмежень відповідної країни. Значення показника знаходиться у межах від 0 – 100%		x
Стимулятори-Дестимулятори (змішані)			
Показник		Тлумачення	
Експортна квота, %		Співвідношення обсягів експорту товарів та обсягів ВВП країни. При значенні показника > 38,5 є стимулятором, а при $x < 38,16$ – дестимулятором. Характеризує ступінь відкритості торгівлі або експортної залежності окремої країни.	
Імпортна квота, %		Співвідношення обсягів імпорту товарів та обсягів ВВП країни. При значенні показника > 35,6 є стимулятором, а при $x < 37,67$ – дестимулятором. Характеризує ступінь закритості торгівлі або рівень імпоротної залежності окремої країни.	

Додаток Б1

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу структури торгівлі

Оціночні показники	Субіндекс 1: Структура торгівлі				
	Індекс диверсифікації імпорту	Індекс диверсифікації експорту	Частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни, %	Частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі імпорту країни, %	Частка низькотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни, %
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	64	62	62	63	68
Средня арифметична оцінка показника	4,267	4,133	4,133	4,200	4,533
Сума середніх арифметичних показника	21,27				
Коефіцієнт вагомості	0,201	0,194	0,194	0,197	0,213
Сума	1				

Таблиця 3

Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу інтенсивності торгівлі

Оціночні показники	Субіндекс 2: Інтенсивність торгівлі					
	Експорт товарів на душу населення, дол.	Імпорт товарів на душу населення, дол.	Експорт послуг на душу населення, дол.	Імпорт послуг на душу населення, дол.	Індекс концентрації експорту товарів та послуг, %	Індекс концентрації імпорту товарів та послуг, %
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	58	63	57	62	60	62
Средня арифметична оцінка показника	3,867	4,200	3,800	4,133	4,000	4,133
Сума середніх арифметичних показника	24,13					
Коефіцієнт вагомості	0,160	0,174	0,157	0,171	0,166	0,171
Сума	1					

Додаток Б2

Таблиця 4

Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу ефективності торгівлі

Оціночні показники	Субіндекс 3: Ефективність торгівлі				
	Імпортна квота, %	Експортна квота, %	Індекс умов торгівлі, %	Коефіцієнт покриття імпорту експортом товарів, %	Коефіцієнт покриття імпорту експортом послуг, %
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	70	64	61	67	64
Середня арифметична оцінка показника	4,667	4,267	4,067	4,467	4,267
Сума середніх арифметичних показника	21,73				
Коефіцієнт вагомості	0,215	0,196	0,187	0,206	0,196
Сума	1				

Таблиця 5

Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу торговельні обмеження

Оціночні показники	Субіндекс 4: Торговельні обмеження		
	Частка тарифних обмежень країни у загальному обсязі світових тарифних обмежень, (%)	Середньозважена тарифна ставка імпорту товарів, (%)	Частка нетарифних обмежень країни у загальному обсязі світових нетарифних обмежень, (%)
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	26	26	73
Середня арифметична оцінка показника	1,733	1,733	4,867
Сума середніх арифметичних показника	8,33		
Коефіцієнт вагомості	0,208	0,208	0,584
Сума	1		

Додаток В1

Таблиця 6

**Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу структури торгівлі
України з її партнерами (інтегрального індексу двосторонньої
зовнішньоторговельної безпеки)**

Оціночні показники	Частка вітчизняного експорту високотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі експорту України до країни-партнера, %	Частка вітчизняного імпорту високотехнологічної продукції з країни-партнера у загальному обсязі імпорту України з країни-партнера, %	Частка вітчизняного експорту низькотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі експорту України до країни-партнера, %	Частка вітчизняного імпорту низькотехнологічної продукції з країни-партнера у загальному обсязі експорту України з країни-партнера, %
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	46	68	44	70
Середня арифметична оцінка показника	3,07	4,53	2,93	4,67
Сума середніх арифметичних показників	10,53			
Коефіцієнт вагомості	0,291	0,430	0,278	0,443
Сума	1			

Додаток В2

Таблиця 7

**Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу інтенсивності торгівлі
України з її партнерами (інтегрального індексу двосторонньої
зовнішньоторговельної безпеки)**

Оціночні показники	Індекс інтенсивності торгівлі України з країною-партнером	Експорт України до країни-партнера на душу населення, дол.	Імпорт України з країни-партнера на душу населення, дол.
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	58	38	40
Середня арифметична оцінка показника	3,87	2,53	2,67
Сума середніх арифметичних показника	9,07		
Коефіцієнт вагомості	0,426	0,279	0,294
Сума	1		

Таблиця 7

**Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу ефективності торгівлі
України з її партнерами (інтегрального індексу двосторонньої
зовнішньоторговельної безпеки)**

Оціночні показники	Імпортна квота торгівлі України з країною-партнером, %	Експортна квота торгівлі України з країною-партнером, %	Індекс компліментарності торгівлі	Коефіцієнт покриття імпорту експортом торгівлі України товарами з країною-партнером, %
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	69	65	68	72
Середня арифметична оцінка показника	4,600	4,333	4,533	4,800
Сума середніх арифметичних показника	18,27			
Коефіцієнт вагомості	0,252	0,237	0,248	0,263
Сума	1			

Розрахунок коефіцієнтів вагомості для субіндексу двосторонніх торговельних обмежень (інтегрального індексу двосторонньої зовнішньоторговельної безпеки)

Оціночні показники	Частка торговельних обмежень імплементованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих Україною, %	Частка торговельних обмежень імплементованих країною-партнером проти України у загальному обсязі торговельних обмежень застосованих країною-партнером, %
Сума балів, виставлена 15-ма експертами	75	71
Средня арифметична оцінка показника	5	4,73
Сума середніх арифметичних показника	9,73	
Коефіцієнт вагомості	0,514	0,486
Сума	1	

Додаток Д1

Таблиця 6

Галузева структура експорту товарів України за 2005-2019 рр.

Галузь	Експорт (2005 р.)		Експорт (2019 р.)	
	млн. дол.	%	млн. дол.	%
Зернові культури	1384,08	4,04	9633,59	19,2
Чорні метали	11485,92	33,5	8737,71	17,50
Жири та олії тваринного або рослинного походження	587,25	1,71	4732,76	9,50
Руди, шлак і зола	1045,43	3,05	3590,24	7,20
Готові харчові продукти	1291,68	3,77	3221,11	6,40
Електричні машини	917,26	2,68	2772,15	5,50
Насіння і плоди олійних рослин	135,49	0,40	2563,29	5,10
Продукція хімічної промисловості	2990,25	8,72	1931,17	3,90
Реактори ядерні, котли, машини	1924,54	5,61	1692,57	3,40
Деревина і вироби з деревини	533,92	1,56	1400,74	2,80
Живі тварини та продукти тваринного походження	732,23	2,14	1277,23	2,60
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	1655,87	4,83	882,38	1,80
Інші галузі	9602,83	27,99	7625,40	15,10
KI (лінійний коефіцієнт структурних зрушень)	5,99			
Kj (коефіцієнт значущості структурних зрушень Гатсьєва)	0,50			

Додаток Д2

Таблиця 7

Галузева структура імпорту товарів України за 2005-2019 рр.

Країна	Імпорт (2005 р.)		Імпорт (2019 р.)	
	млн. дол.	%	млн. дол.	%
Мінеральні палива, нафта і продукти її перегонки	10661,92	29,50	12172,26	20,00
Продукція хімічної промисловості	3097,92	8,57	7482,50	12,30
Реактори ядерні, котли, машини	4051,77	2,68	6657,63	11,00
Електричні машини	2290,50	5,61	6649,72	10,90
Засоби наземного транспорту, крім залізничного	3023,12	8,36	5795,24	9,50
Недорогоцінні метали та вироби з них	2468,82	6,83	3649,12	6,00
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	1938,14	5,36	3564,35	5,90
Готові харчові продукти	1454,89	4,03	2616,16	4,30
Текстильні матеріали та текстильні вироби	1406,19	3,89	2373,21	3,90
Продукти рослинного походження	525,49	1,45	1794,13	3,00
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	507,43	1,40	1079,51	1,80
Живі тварини та продукти тваринного походження	499,64	1,38	1071,27	1,80
Інші галузі	4215,26	20,94	5878,58	9,60
К1 (лінійний коефіцієнт структурних зрушень)	3,33			
Кj (коефіцієнт значущості структурних зрушень Гатьєва)	0,35			

Додаток Ж1

Таблиця 8

Географічна структура експорту товарів України за 2005-2019 рр.

Країна	Експорт (2005 р.)		Експорт (2019 р.)	
	млн. дол.	%	млн. дол.	%
Китай	711,24	2,07	3593,68	7,18
Польща	1010,92	2,95	3296,54	6,59
Російська Федерація	7495,82	21,86	3243,06	6,48
Туреччина	2034,97	5,94	2619,06	5,23
Італія	1893,85	5,52	2418,88	4,83
Німеччина	1286,24	3,75	2383,39	4,76
Єгипет	802,50	2,34	2254,10	4,50
Індія	736,94	2,15	2024,05	4,04
Нідерланди	515,13	1,50	1848,43	3,69
Угорщина	690,69	2,01	1562,81	3,12
Білорусь	891,99	2,60	1549,88	3,10
Іспанія	573,56	1,67	1500,80	3,00
Румунія	489,85	1,43	1005,65	2,01
США	956,51	2,79	978,91	1,96
Інші країни	14196,54	41,41	19781,09	39,51
КІ (лінійний коефіцієнт структурних зрушень)	2,60			
К_і (коефіцієнт значущості структурних зрушень Гатсьва)	0,27			

Додаток Ж2

Таблиця 9

Географічна структура імпорту товарів України за 2005-2019 рр.

Країна	Імпорт (2005 р.)		Імпорт (2019 р.)	
	млн. дол.	%	млн. дол.	%
Китай	1810,40	5,01	9195,63	15,13
Російська Федерація	12843,42	35,54	6986,20	11,49
Німеччина	3384,24	9,36	5991,52	9,86
Польща	1406,68	3,89	4102,57	6,75
Білорусь	939,90	2,60	3752,17	6,17
США	710,07	1,96	3284,19	5,40
Туреччина	607,70	1,68	2354,74	3,87
Італія	1030,28	2,85	2074,74	3,41
Франція	799,01	2,21	1652,79	2,72
Швейцарія	253,58	0,70	1603,61	2,64
Угорщина	647,89	1,79	1241,63	2,04
Литва	200,05	0,55	1144,53	1,88
Японія	548,17	1,52	962,73	1,58
Іспанія	233,61	0,65	844,20	1,39
Інші країни	10726,09	29,68	15592,40	25,65
Кі (лінійний коефіцієнт структурних зрушень)	3,74			
К_ж (коефіцієнт значущості структурних зрушень Гатьєва)	0,45			

Додаток З1

Таблиця 10

Динаміка рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з провідними країнами ЄС (2005-2019 рр.)

Роки	Індекс інтенсивності торгівлі з Німеччиною	Індекс інтенсивності торгівлі з Польщею	Індекс інтенсивності торгівлі з Італією	Індекс інтенсивності торгівлі з Угорщиною
2005	0,52	3,08	1,86	2,48
2006	0,57	3,28	1,94	3,38
2007	0,55	2,91	1,82	3,76
2008	0,51	2,72	1,57	3,46
2009	0,59	2,44	1,15	2,84
2010	0,61	3,04	1,78	2,94
2011	0,57	3,55	1,87	3,58
2012	0,44	3,44	1,63	4,42
2013	0,53	3,20	1,79	4,92
2014	0,64	3,60	2,18	5,77
2015	0,78	3,75	2,44	5,32
2016	0,83	4,44	2,38	5,72
2017	0,90	4,20	2,53	6,97
2018	1,01	4,63	2,53	6,09
2019	0,99	4,19	2,24	5,71

Таблиця 11

Динаміка рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з провідними країнами СНД (2005-2019 рр.)

Роки	Індекс інтенсивності торгівлі з РФ	Індекс інтенсивності торгівлі з Білоруссю	Індекс інтенсивності торгівлі з Молдовою	Індекс інтенсивності торгівлі з Казахстаном
2005	19,96	16,42	69,17	12,93
2006	18,37	17,32	63,27	11,77
2007	15,04	15,21	57,11	12,51
2008	12,50	12,95	44,86	12,26
2009	14,90	14,28	52,91	19,35
2010	16,69	16,04	48,71	14,60
2011	17,46	11,89	41,13	13,30
2012	14,15	13,36	35,98	15,55
2013	13,24	14,26	41,07	13,17
2014	11,45	15,43	40,59	9,35
2015	11,58	13,59	47,82	10,81
2016	8,67	15,60	45,85	6,84
2017	7,67	14,53	51,36	5,30
2018	7,39	14,91	46,84	4,68
2019	6,04	16,2	38,65	3,61

Додаток 32

Таблиця 12

Динаміка рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з провідними країнами Азійського регіону (2005-2019 рр.)

Роки	Індекс інтенсивності торгівлі з Китаєм	Індекс інтенсивності торгівлі з Туреччиною	Індекс інтенсивності торгівлі з Індією	Індекс інтенсивності торгівлі з Японією
2005	0,36	6,97	2,17	0,08
2006	0,17	6,93	1,77	0,09
2007	0,20	7,56	1,03	0,07
2008	0,25	7,29	0,95	0,07
2009	0,68	7,09	1,73	0,12
2010	0,46	6,15	1,23	0,09
2011	0,50	5,36	1,36	0,05
2012	0,45	5,00	1,40	0,15
2013	0,50	5,37	1,42	0,17
2014	0,63	5,95	1,62	0,20
2015	0,92	7,00	1,89	0,41
2016	0,69	5,55	2,47	0,42
2017	0,52	4,84	2,35	0,38
2018	0,55	4,70	1,85	0,40
2019	0,88	4,9	1,65	0,38

Таблиця 13

Динаміка рівня інтенсивності зовнішньої торгівлі України з провідними країнами Арабської Ліги (2005-2019 рр.)

Роки	Індекс інтенсивності торгівлі з Єгиптом	Індекс інтенсивності торгівлі з Саудівською Аравією	Індекс інтенсивності торгівлі з ОАЕ	Індекс інтенсивності торгівлі з Алжиром
2005	9,05	2,49	1,31	8,19
2006	6,98	3,57	1,37	6,35
2007	6,12	2,33	1,30	4,88
2008	8,58	2,91	1,27	2,29
2009	7,78	2,32	1,06	2,34
2010	7,69	2,83	0,64	1,11
2011	7,24	2,30	0,44	1,43
2012	12,72	2,66	0,57	1,77
2013	13,04	1,77	0,65	0,62
2014	14,60	2,49	0,63	1,40
2015	13,20	1,89	0,59	2,44
2016	14,38	2,27	0,53	2,37
2017	12,63	2,03	0,74	5,37
2018	9,22	1,83	0,87	3,77
2019	12,3	1,15	0,66	2,15

ТОП-35 найбільших торговельних країн-партнерів України за їх часткою у її ЗТО, 2019 р.

Країна	Обсяги ЗТО, тис. дол	Частка країни у ЗТО України, %
Китай	12789317,7	11,54
Російська Федерація	10229266,7	9,23
Німеччина	8374912,7	7,56
Польща	7399111,1	6,68
Білорусь	5302047,0	4,78
Туреччина	4973799,8	4,49
Італія	4493622,4	4,05
США	4263096,2	3,85
Угорщина	2804439,1	2,53
Індія	2765150,4	2,49
Нідерланди	2613479,4	2,36
Єгипет	2367181,6	2,14
Іспанія	2345006,1	2,12
Франція	2249282,9	2,03
Чехія	2086466,6	1,88
Швейцарія	1731267,2	1,56
Румунія	1651157,0	1,49
Литва	1555325,9	1,40
Великобританія	1395275,0	1,26
Словаччина	1358834,2	1,23
Австрія	1255274,7	1,13
Бельгія	1230345,2	1,11
Японія	1212682,1	1,09
Індонезія	1031091,8	0,93
Болгарія	942379,1	0,85
Саудівська Аравія	919303,7	0,83
Республіка Корея	831774,2	0,75
Ізраїль	826831,0	0,75
Республіка Молдова	818027,9	0,74
Казахстан	817129,0	0,74
Азербайджан	779814,6	0,70
Об'єднані Арабські Емірати	606690,0	0,55
Алжир	597696,1	0,54
Греція	585757,5	0,53
Ірак	584472,9	0,53

**Групування країн за інтегральним індексом зовнішньоторговельної
безпеки у 2019 р.**

Рівень безпеки	Інтервал	Кількість країн у групі	Країна	Значення
<i>Високий</i>	(67,15 - 82,5)	11	Німеччина	82,49
			США	82,35
			Франція	76,85
			Угорщина	76,16
			Китай	74,83
			Велика Британія	73,61
			Нідерланди	72,26
			Чехія	71,34
			Ізраїль	69,89
			Південна Корея	69,46
			Австрія	68,16
<i>Вище середнього</i>	(54,87 - 67,14)	10	Польща	65,99
			Швейцарія	64,80
			Японія	64,36
			Іспанія	63,37
			Словаччина	62,32
			Італія	62,17
			Румунія	61,72
			Бельгія	59,75
			Болгарія	56,12
<i>Середній</i>	(45,66 - 54,86)	8	Індія	53,82
			Литва	52,78
			Греція	52,54
			РФ	51,78
			ОАЕ	48,21
			Казахстан	47,51
			Туреччина	46,97
			Білорусь	45,96
<i>Нижче середнього</i>	(39,53 - 45,65)	5	Індонезія	44,79
			Україна	43,51
			Єгипет	43,38
			Саудівська Аравія	40,77
			Алжир	40,77
<i>Низький</i>	(36 - 39,52)	3	Азербайджан	38,29
			Ірак	36,80
			Молдова	36,46
Середнє значення				58,40

**Дані про показники, що складають субіндекси інтегрального індикатора зовнішньоторговельної безпеки України
за 2010-2019 рр.**

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Субіндекс 1: Структура торгівлі										
Індекс диверсифікації імпорту	0,38	0,37	0,37	0,39	0,39	0,41	0,43	0,39	0,38	0,36
Індекс диверсифікації експорту	0,60	0,57	0,57	0,60	0,61	0,67	0,68	0,67	0,68	0,65
Частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни, %	5,08	4,22	4,25	5,28	4,51	4,23	3,90	3,58	3,20	3,29
Частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі імпорту країни, %	10,18	10,17	10,01	10,81	10,98	11,61	11,6	12,9	11,98	13,08
Частка низькотехнологічної продукції у загальному обсязі експорту країни, %	18,77	19,36	19,08	16,65	16,86	17,30	16,2	16,4	15,80	16,47
Субіндекс 2: Інтенсивність торгівлі										
Експорт товарів на душу населення, дол.	865,4	1124,2	1500,7	1507,7	1420,7	1201,4	848,7	813,2	972,5	1070,1
Імпорт товарів на душу населення, дол.	989,5	1330,2	1811	1862	1695	1204	835	878	1115	1289,3

Експорт послуг на душу населення, дол.	325,1	400,2	466,2	486,0	499,3	329,9	277	278	318,4	356,5
Імпорт послуг на душу населення, дол.	251,5	277,6	293,4	321,0	355,9	274,0	253	267	295,5	324,7
Індекс концентрації експорту товарів та послуг	0,116	0,130	0,132	0,121	0,120	0,127	0,14	0,15	0,142	0,140
Індекс концентрації імпорту товарів та послуг	0,159	0,145	0,160	0,154	0,138	0,128	0,13	0,08	0,092	0,094
Субіндекс 3: Ефективність торгівлі										
Експортна квота, %	32,73	37,85	41,96	38,99	35,10	40,60	41,9	38,9	38,58	38,00
Імпортна квота, %	37,42	44,78	50,62	48,15	41,89	40,70	41,2	42,1	44,23	45,79
Індекс умов торгівлі, %	95,90	102,31	106,5	94,85	94,57	91,20	83,6	83,4	84,80	84,43
Індекс покриття експортом імпорту послуг	0,87	0,85	0,83	0,81	0,84	1,00	1,02	0,93	0,87	0,83
Індекс покриття експортом імпорту товарів	1,29	1,44	1,59	1,51	1,40	1,20	1,10	1,04	1,08	1,10
Субіндекс 4: Торговельні обмеження										
Частка тарифних обмежень країни у загальному обсязі світових тарифних обмежень, (%)	0,86	0,38	0,63	0,74	1,46	0,86	0,78	0,43	0,43	0,25
Середньозважена тарифна ставка імпорту товарів, (%)	1,32	0,00	0,46	0,38	1,23	0,43	0,81	0,00	0,47	0,00
Частка нетарифних обмежень країни у загальному обсязі світових нетарифних обмежень, (%)	2,99	2,85	2,76	2,40	2,05	1,71	1,86	2,27	1,35	2,07

Додаток Н

Таблиця 17

Динаміка інтегрального індексу зовнішньоторговельної безпеки України та її основних партнерів за 2010-2019 рр.

Країна	ІНТЕГРАЛЬНИЙ ІНДЕКС ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	0,42	0,40	0,41	0,42	0,41	0,39	0,38	0,39	0,38	0,44
Австрія	0,74	0,72	0,70	0,74	0,74	0,75	0,71	0,70	0,70	0,68
Бельгія	0,72	0,70	0,66	0,67	0,68	0,68	0,65	0,63	0,63	0,60
Китай	0,75	0,77	0,78	0,76	0,74	0,75	0,75	0,75	0,73	0,75
Чехія	0,77	0,77	0,76	0,77	0,75	0,76	0,72	0,70	0,73	0,71
Франція	0,81	0,80	0,79	0,81	0,80	0,80	0,79	0,78	0,80	0,77
Німеччина	0,88	0,86	0,84	0,86	0,87	0,88	0,86	0,83	0,83	0,82
Греція	0,61	0,56	0,53	0,52	0,51	0,52	0,52	0,52	0,52	0,53
Угорщина	0,81	0,81	0,80	0,81	0,80	0,80	0,76	0,76	0,79	0,76
Індія	0,50	0,47	0,46	0,47	0,53	0,45	0,51	0,51	0,48	0,54
Індонезія	0,45	0,45	0,46	0,44	0,41	0,41	0,46	0,46	0,45	0,45
Ірак	0,35	0,35	0,37	0,37	0,37	0,39	0,35	0,33	0,37	0,37
Ізраїль	0,66	0,63	0,64	0,66	0,66	0,65	0,69	0,69	0,68	0,70
Італія	0,63	0,62	0,61	0,62	0,63	0,66	0,64	0,63	0,65	0,62
Японія	0,59	0,60	0,61	0,64	0,63	0,60	0,66	0,64	0,64	0,64
Південна Корея	0,67	0,66	0,65	0,66	0,67	0,68	0,71	0,70	0,69	0,69
Нідерланди	0,75	0,73	0,73	0,73	0,74	0,76	0,74	0,74	0,76	0,72

Польща	0,73	0,72	0,67	0,68	0,70	0,71	0,68	0,66	0,68	0,66
Румунія	0,67	0,69	0,67	0,67	0,66	0,66	0,64	0,63	0,63	0,62
РФ	0,56	0,54	0,54	0,51	0,56	0,58	0,59	0,59	0,54	0,52
Саудівська Аравія	0,38	0,38	0,41	0,41	0,41	0,40	0,37	0,38	0,40	0,41
Словаччина	0,72	0,70	0,68	0,70	0,71	0,72	0,68	0,66	0,68	0,62
Іспанія	0,68	0,67	0,64	0,65	0,65	0,65	0,63	0,63	0,64	0,63
Швейцарія	0,71	0,69	0,69	0,61	0,59	0,66	0,65	0,66	0,65	0,65
Туреччина	0,42	0,42	0,43	0,42	0,42	0,40	0,47	0,47	0,43	0,47
ОАЕ	0,37	0,36	0,35	0,41	0,46	0,49	0,43	0,41	0,46	0,48
Велика Британія	0,65	0,70	0,68	0,69	0,67	0,74	0,74	0,74	0,73	0,74
США	0,79	0,79	0,80	0,80	0,80	0,80	0,84	0,82	0,81	0,82
Алжир	0,37	0,38	0,39	0,36	0,35	0,35	0,36	0,41	0,42	0,41
Азербайджан	0,45	0,43	0,46	0,44	0,42	0,38	0,38	0,42	0,42	0,38
Білорусь	0,37	0,43	0,45	0,42	0,49	0,44	0,45	0,46	0,42	0,46
Болгарія	0,58	0,60	0,58	0,59	0,57	0,58	0,57	0,56	0,57	0,56
Єгипет	0,43	0,42	0,41	0,41	0,41	0,43	0,44	0,43	0,44	0,43
Казахстан	0,46	0,50	0,53	0,51	0,53	0,51	0,55	0,54	0,49	0,48
Литва	0,49	0,49	0,47	0,48	0,48	0,51	0,52	0,53	0,54	0,53
Молдова	0,29	0,32	0,33	0,33	0,33	0,31	0,32	0,32	0,33	0,36

**Динаміка субіндексу структури торгівлі рівня зовнішньоторговельної
безпеки (2010-2019 рр.)**

Країна	Субіндекс 1: Структура торгівлі									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	0,445	0,437	0,450	0,487	0,443	0,380	0,367	0,393	0,379	0,412
Австрія	1,139	1,131	1,166	1,240	1,293	1,286	1,230	1,238	1,169	1,167
Бельгія	1,375	1,303	1,234	1,244	1,287	1,236	1,211	1,182	1,129	1,117
Китай	1,530	1,552	1,564	1,576	1,568	1,560	1,551	1,552	1,544	1,537
Чехія	1,441	1,484	1,517	1,502	1,449	1,463	1,417	1,377	1,434	1,490
Франція	1,559	1,633	1,649	1,706	1,701	1,683	1,673	1,672	1,602	1,567
Німеччина	1,522	1,525	1,528	1,572	1,559	1,554	1,559	1,562	1,567	1,575
Греція	0,951	0,798	0,746	0,667	0,615	0,635	0,724	0,738	0,678	0,714
Угорщина	1,755	1,755	1,762	1,717	1,687	1,624	1,574	1,589	1,613	1,636
Індія	0,631	0,538	0,571	0,535	0,610	0,570	0,636	0,665	0,612	0,642
Індонезія	0,673	0,652	0,613	0,635	0,611	0,563	0,570	0,567	0,566	0,545
Ірак	0,357	0,358	0,369	0,362	0,350	0,391	0,345	0,348	0,348	0,343
Ізраїль	1,673	1,614	1,581	1,661	1,637	1,629	1,700	1,688	1,664	1,665
Італія	0,896	0,925	0,942	0,949	0,956	0,949	0,923	0,939	0,942	0,960
Японія	1,430	1,405	1,433	1,453	1,454	1,450	1,487	1,494	1,471	1,462
Південна Корея	1,622	1,626	1,578	1,588	1,633	1,647	1,717	1,731	1,730	1,742
Нідерланди	1,444	1,449	1,499	1,483	1,495	1,545	1,564	1,564	1,585	1,580
Польща	1,116	1,146	1,033	1,044	1,081	1,088	1,057	1,002	1,005	1,014
Румунія	0,953	1,034	1,050	0,951	0,897	0,852	0,825	0,838	0,836	0,838
РФ	0,577	0,565	0,564	0,582	0,574	0,593	0,643	0,639	0,674	0,669
Саудівська Аравія	0,526	0,529	0,536	0,511	0,526	0,493	0,517	0,557	0,561	0,545
Словаччина	1,431	1,388	1,341	1,399	1,458	1,460	1,399	1,375	1,363	1,257
Іспанія	1,060	1,031	1,016	1,003	1,009	0,955	0,958	0,957	0,947	0,940
Швейцарія	1,599	1,576	1,585	1,341	1,282	1,427	1,407	1,424	1,448	1,466
Туреччина	0,505	0,532	0,510	0,518	0,494	0,502	0,528	0,560	0,511	0,453
ОАЕ	0,662	0,641	0,594	0,807	0,974	0,996	0,729	0,656	0,840	0,895
Велика Британія	1,224	1,413	1,377	1,395	1,309	1,557	1,579	1,602	1,576	1,487
США	1,611	1,584	1,575	1,583	1,570	1,574	1,588	1,605	1,559	1,537
Алжир	0,384	0,382	0,407	0,386	0,381	0,388	0,412	0,420	0,408	0,408
Азербайджан	0,477	0,371	0,507	0,401	0,410	0,346	0,352	0,341	0,360	0,371
Білорусь	0,427	0,442	0,448	0,476	0,500	0,449	0,432	0,468	0,489	0,515
Болгарія	0,742	0,746	0,811	0,795	0,748	0,757	0,732	0,727	0,737	0,793
Єгипет	0,357	0,366	0,366	0,378	0,406	0,468	0,458	0,442	0,447	0,461
Казахстан	0,487	0,515	0,564	0,579	0,582	0,552	0,603	0,584	0,513	0,577
Литва	0,550	0,546	0,572	0,573	0,592	0,645	0,706	0,721	0,711	0,705
Молдова	0,270	0,325	0,311	0,319	0,324	0,291	0,255	0,220	0,256	0,241

**Динаміка субіндексу інтенсивності торгівлі рівня
зовнішньоторговельної безпеки (2010-2019 рр.)**

Країна	Субіндекс 2: Інтенсивність торгівлі									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	0,479	0,485	0,479	0,510	0,525	0,516	0,491	0,542	0,528	0,534
Австрія	0,601	0,604	0,599	0,597	0,590	0,597	0,596	0,580	0,585	0,587
Бельгія	0,536	0,544	0,556	0,558	0,543	0,544	0,527	0,519	0,519	0,521
Китай	0,500	0,496	0,508	0,520	0,510	0,494	0,474	0,468	0,465	0,462
Чехія	0,598	0,584	0,595	0,598	0,593	0,587	0,569	0,560	0,557	0,558
Франція	0,578	0,576	0,573	0,575	0,569	0,571	0,571	0,555	0,566	0,573
Німеччина	0,584	0,585	0,583	0,583	0,574	0,584	0,585	0,557	0,570	0,574
Греція	0,499	0,447	0,440	0,413	0,416	0,413	0,442	0,462	0,432	0,418
Угорщина	0,480	0,507	0,552	0,575	0,573	0,575	0,559	0,549	0,569	0,578
Індія	0,454	0,447	0,442	0,446	0,445	0,442	0,459	0,467	0,458	0,448
Індонезія	0,541	0,524	0,500	0,537	0,534	0,516	0,560	0,574	0,567	0,570
Ірак	0,465	0,478	0,488	0,488	0,483	0,469	0,481	0,480	0,486	0,488
Ізраїль	0,484	0,442	0,438	0,486	0,482	0,449	0,458	0,454	0,476	0,486
Італія	0,562	0,558	0,563	0,570	0,582	0,595	0,596	0,587	0,581	0,583
Японія	0,497	0,485	0,476	0,480	0,477	0,467	0,536	0,531	0,520	0,512
Південна Корея	0,459	0,451	0,442	0,454	0,462	0,453	0,478	0,486	0,447	0,430
Нідерланди	0,510	0,496	0,508	0,497	0,506	0,509	0,540	0,549	0,537	0,537
Польща	0,609	0,606	0,604	0,599	0,604	0,607	0,611	0,606	0,610	0,611
Румунія	0,604	0,606	0,609	0,611	0,605	0,600	0,597	0,585	0,588	0,591
РФ	0,549	0,540	0,537	0,527	0,526	0,532	0,538	0,529	0,538	0,534
Саудівська Аравія	0,429	0,434	0,466	0,458	0,448	0,433	0,391	0,412	0,429	0,439
Словаччина	0,522	0,523	0,542	0,546	0,527	0,519	0,479	0,465	0,481	0,461
Іспанія	0,577	0,572	0,565	0,560	0,562	0,551	0,569	0,572	0,570	0,563
Швейцарія	0,545	0,547	0,549	0,386	0,369	0,394	0,384	0,376	0,385	0,392
Туреччина	0,535	0,534	0,523	0,517	0,538	0,526	0,537	0,562	0,535	0,538
ОАЕ	0,395	0,393	0,371	0,379	0,382	0,445	0,437	0,423	0,421	0,442
Велика Британія	0,445	0,545	0,558	0,551	0,580	0,587	0,572	0,523	0,556	0,570
США	0,518	0,503	0,502	0,534	0,543	0,543	0,547	0,533	0,530	0,541
Алжир	0,449	0,476	0,485	0,459	0,472	0,489	0,477	0,480	0,485	0,493
Азербайджан	0,479	0,494	0,457	0,482	0,457	0,465	0,423	0,456	0,472	0,467
Білорусь	0,402	0,419	0,410	0,433	0,455	0,435	0,418	0,462	0,454	0,446
Болгарія	0,558	0,548	0,546	0,536	0,545	0,566	0,576	0,583	0,561	0,572
Єгипет	0,605	0,600	0,585	0,568	0,583	0,575	0,572	0,573	0,563	0,554
Казахстан	0,469	0,440	0,461	0,496	0,483	0,495	0,490	0,495	0,500	0,496
Литва	0,442	0,432	0,426	0,443	0,459	0,495	0,525	0,545	0,520	0,519
Молдова	0,532	0,559	0,556	0,559	0,556	0,523	0,513	0,500	0,523	0,504

Динаміка субіндексу ефективності торгівлі рівня зовнішньоторговельної безпеки (2010-2019 рр.)

Країна	Субіндекс 3: Ефективність торгівлі									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	0,471	0,443	0,440	0,445	0,421	0,433	0,398	0,361	0,363	0,471
Австрія	0,584	0,496	0,484	0,483	0,480	0,498	0,476	0,468	0,448	0,481
Бельгія	0,345	0,311	0,298	0,287	0,297	0,322	0,324	0,312	0,294	0,276
Китай	0,312	0,313	0,277	0,270	0,260	0,275	0,321	0,304	0,270	0,244
Чехія	0,423	0,372	0,370	0,364	0,365	0,377	0,384	0,387	0,364	0,335
Франція	0,405	0,361	0,354	0,346	0,344	0,352	0,355	0,343	0,332	0,380
Німеччина	0,505	0,470	0,463	0,460	0,470	0,526	0,540	0,533	0,504	0,461
Греція	0,368	0,363	0,379	0,384	0,395	0,403	0,377	0,374	0,383	0,478
Угорщина	0,350	0,348	0,355	0,355	0,359	0,391	0,400	0,412	0,389	0,374
Індія	0,261	0,234	0,253	0,257	0,270	0,266	0,292	0,292	0,259	0,323
Індонезія	0,316	0,312	0,322	0,297	0,281	0,304	0,363	0,356	0,348	0,320
Ірак	0,457	0,479	0,503	0,511	0,511	0,539	0,435	0,340	0,463	0,414
Ізраїль	0,380	0,383	0,373	0,371	0,385	0,374	0,450	0,422	0,380	0,422
Італія	0,389	0,349	0,348	0,365	0,390	0,440	0,458	0,459	0,425	0,396
Японія	0,203	0,219	0,197	0,184	0,188	0,191	0,226	0,253	0,247	0,253
Південна Корея	0,367	0,362	0,339	0,367	0,379	0,404	0,402	0,385	0,365	0,341
Нідерланди	0,400	0,349	0,350	0,337	0,350	0,369	0,337	0,355	0,330	0,311
Польща	0,542	0,475	0,467	0,473	0,515	0,528	0,529	0,522	0,509	0,526
Румунія	0,484	0,502	0,489	0,495	0,542	0,584	0,596	0,574	0,536	0,553
РФ	0,410	0,438	0,450	0,450	0,439	0,484	0,492	0,453	0,454	0,392
Саудівська Аравія	0,349	0,386	0,418	0,432	0,439	0,462	0,333	0,325	0,395	0,397
Словаччина	0,303	0,266	0,274	0,288	0,289	0,317	0,296	0,295	0,292	0,297
Іспанія	0,443	0,420	0,429	0,434	0,457	0,472	0,469	0,476	0,458	0,485
Швейцарія	0,472	0,454	0,415	0,436	0,406	0,471	0,506	0,479	0,477	0,476
Туреччина	0,371	0,341	0,346	0,358	0,344	0,343	0,363	0,364	0,364	0,467
ОАЕ	0,279	0,314	0,319	0,338	0,342	0,388	0,381	0,376	0,390	0,362
Велика Британія	0,334	0,337	0,347	0,343	0,361	0,332	0,345	0,341	0,346	0,417
США	0,311	0,320	0,317	0,325	0,332	0,339	0,390	0,377	0,347	0,393
Алжир	0,527	0,516	0,485	0,448	0,424	0,351	0,340	0,355	0,379	0,334
Азербайджан	0,579	0,594	0,572	0,562	0,533	0,420	0,397	0,496	0,532	0,350
Білорусь	0,356	0,398	0,364	0,343	0,399	0,385	0,372	0,369	0,375	0,448
Болгарія	0,425	0,445	0,424	0,420	0,392	0,389	0,456	0,443	0,397	0,408
Єгипет	0,407	0,406	0,352	0,345	0,310	0,321	0,334	0,295	0,366	0,316
Казахстан	0,578	0,532	0,517	0,530	0,526	0,490	0,481	0,524	0,527	0,356
Литва	0,338	0,319	0,308	0,306	0,288	0,298	0,331	0,350	0,343	0,402
Молдова	0,218	0,223	0,239	0,233	0,237	0,224	0,240	0,264	0,275	0,414

**Динаміка субіндексу торговельних обмежень рівня
зовнішньоторговельної безпеки (2010-2019 рр.)**

Країна	Субіндекс 4: Торговельні обмеження									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Україна	0,306	0,239	0,276	0,260	0,274	0,248	0,274	0,282	0,270	0,336
Австрія	0,658	0,638	0,561	0,635	0,607	0,639	0,547	0,535	0,615	0,503
Бельгія	0,639	0,643	0,573	0,597	0,594	0,613	0,540	0,524	0,594	0,491
Китай	0,674	0,716	0,785	0,696	0,639	0,687	0,658	0,694	0,661	0,753
Чехія	0,629	0,660	0,561	0,617	0,594	0,616	0,540	0,508	0,583	0,489
Франція	0,695	0,647	0,584	0,613	0,606	0,624	0,570	0,550	0,693	0,569
Німеччина	0,896	0,873	0,803	0,845	0,877	0,843	0,741	0,677	0,676	0,695
Греція	0,643	0,638	0,573	0,606	0,591	0,613	0,537	0,510	0,587	0,489
Угорщина	0,677	0,643	0,561	0,610	0,597	0,616	0,537	0,487	0,585	0,477
Індія	0,664	0,672	0,587	0,637	0,792	0,542	0,645	0,605	0,590	0,735
Індонезія	0,290	0,330	0,400	0,310	0,257	0,278	0,360	0,353	0,344	0,377
Ірак	0,121	0,108	0,136	0,134	0,151	0,163	0,173	0,190	0,208	0,241
Ізраїль	0,142	0,119	0,170	0,156	0,178	0,177	0,173	0,208	0,216	0,243
Італія	0,667	0,665	0,588	0,614	0,600	0,650	0,575	0,562	0,667	0,560
Японія	0,264	0,323	0,359	0,462	0,407	0,331	0,396	0,327	0,337	0,370
Південна Корея	0,247	0,231	0,264	0,247	0,241	0,247	0,254	0,235	0,246	0,281
Нідерланди	0,648	0,638	0,565	0,593	0,609	0,616	0,537	0,513	0,585	0,479
Польща	0,667	0,652	0,588	0,616	0,603	0,636	0,545	0,517	0,601	0,500
Румунія	0,643	0,643	0,561	0,617	0,591	0,613	0,537	0,510	0,585	0,495
РФ	0,692	0,633	0,606	0,489	0,693	0,716	0,669	0,742	0,488	0,486
Саудівська Аравія	0,233	0,202	0,224	0,266	0,239	0,217	0,238	0,249	0,226	0,261
Словаччина	0,629	0,643	0,561	0,597	0,594	0,613	0,537	0,508	0,590	0,489
Іспанія	0,648	0,678	0,576	0,628	0,597	0,616	0,550	0,522	0,601	0,554
Швейцарія	0,244	0,208	0,238	0,296	0,318	0,357	0,308	0,362	0,306	0,267
Туреччина	0,281	0,306	0,370	0,317	0,337	0,262	0,467	0,427	0,344	0,429
ОАЕ	0,150	0,108	0,147	0,145	0,159	0,167	0,191	0,205	0,217	0,245
Велика Британія	0,584	0,538	0,472	0,494	0,459	0,486	0,476	0,527	0,478	0,486
США	0,739	0,751	0,793	0,761	0,745	0,766	0,837	0,765	0,823	0,824
Алжир	0,146	0,146	0,206	0,172	0,159	0,193	0,244	0,389	0,408	0,408
Азербайджан	0,261	0,273	0,312	0,316	0,271	0,280	0,351	0,373	0,317	0,354
Білорусь	0,314	0,476	0,563	0,439	0,598	0,481	0,562	0,527	0,361	0,432
Болгарія	0,619	0,647	0,565	0,609	0,600	0,624	0,537	0,513	0,588	0,485
Єгипет	0,361	0,320	0,357	0,354	0,353	0,375	0,409	0,437	0,414	0,421
Казахстан	0,298	0,516	0,568	0,454	0,545	0,497	0,627	0,546	0,417	0,480
Литва	0,629	0,643	0,569	0,612	0,597	0,624	0,537	0,515	0,588	0,494
Молдова	0,170	0,207	0,249	0,237	0,216	0,210	0,305	0,331	0,273	0,311

Додаток Р1

Таблиця 22

**Вихідні дані щодо динаміки частки вітчизняного експорту
високотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі
експорту України, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,16	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00	0,01
Австрія	0,08	0,07	0,32	0,28	0,28	0,26	0,13	0,14	0,06	0,07
Азербайджан	0,09	0,20	0,17	0,02	0,06	0,02	0,01	0,01	0,09	0,10
Білорусь	0,09	0,13	0,18	0,27	0,24	0,43	0,26	0,23	0,24	0,24
Бельгія	0,18	0,12	0,19	0,23	0,21	0,20	0,14	0,13	0,12	0,11
Болгарія	0,06	0,02	0,05	0,04	0,08	0,05	0,05	0,03	0,03	0,04
Китай	0,22	0,17	0,24	0,22	0,23	0,14	0,14	0,18	0,19	0,15
Чехія	0,10	0,07	0,13	0,15	0,15	0,12	0,08	0,09	0,10	0,14
Єгипет	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Франція	0,11	0,11	0,18	0,16	0,18	0,16	0,10	0,14	0,13	0,15
Німеччина	0,15	0,24	0,41	0,36	0,33	0,26	0,17	0,16	0,16	0,17
Греція	0,08	0,04	0,07	0,10	0,13	0,14	0,12	0,11	0,07	0,10
Угорщина	0,21	0,14	0,14	0,14	0,15	0,19	0,11	0,08	0,11	0,12
Індія	0,15	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02
Індонезія	0,20	0,08	0,09	0,13	0,28	0,19	0,07	0,07	0,04	0,03
Ірак	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Ізраїль	0,14	0,03	0,03	0,06	0,09	0,08	0,05	0,05	0,03	0,03
Італія	0,10	0,04	0,08	0,08	0,08	0,07	0,05	0,04	0,05	0,07
Японія	0,36	0,27	0,14	0,12	0,12	0,06	0,04	0,05	0,06	0,06
Казахстан	0,02	0,04	0,10	0,12	0,19	0,22	0,31	0,24	0,32	0,29
Південна Корея	0,06	0,10	0,13	0,26	0,08	0,05	0,04	0,04	0,07	0,07
Литва	0,15	0,24	0,36	0,36	0,35	0,54	0,32	0,25	0,29	0,29
Молдова	0,09	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01
Нідерланди	0,40	0,14	0,19	0,15	0,14	0,10	0,07	0,05	0,06	0,05
Польща	0,16	0,14	0,18	0,24	0,25	0,25	0,16	0,16	0,16	0,18
Румунія	0,15	0,06	0,18	0,18	0,21	0,13	0,04	0,05	0,06	0,06
РФ	0,03	0,06	0,10	0,10	0,15	0,22	0,17	0,13	0,19	0,23
Саудівська Аравія	0,05	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,02	0,03
Словаччина	0,12	0,06	0,11	0,09	0,11	0,11	0,09	0,07	0,08	0,10
Іспанія	0,26	0,03	0,02	0,03	0,04	0,03	0,02	0,02	0,03	0,03
Швейцарія	0,27	0,64	0,41	0,45	0,38	0,46	0,23	0,15	0,19	0,28
Туреччина	0,07	0,03	0,04	0,04	0,05	0,05	0,04	0,04	0,05	0,05
ОАЕ	0,13	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,02	0,02	0,03
Великобританія	0,19	0,16	0,20	0,16	0,13	0,16	0,12	0,10	0,08	0,09
США	0,12	0,09	0,15	0,18	0,20	0,14	0,14	0,10	0,13	0,18
Середнє значення	0,14	0,10	0,13	0,14	0,14	0,14	0,10	0,09	0,09	0,10

Додаток Р2

Таблиця 23

**Вихідні дані щодо динаміки частки вітчизняного імпорту
високотехнологічної продукції з країни-партнера у загальному обсязі
імпорту України, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	19,70	7,33	6,81	4,63	5,23	5,50	0,67	10,82	0,15	0,19
Австрія	35,45	37,50	32,46	34,26	34,16	28,30	25,60	25,79	23,58	25,85
Азербайджан	0,01	0,54	1,67	0,02	2,33	0,31	0,34	0,13	0,27	0,51
Білорусь	0,97	0,77	0,72	0,62	0,40	0,62	0,67	0,86	0,68	0,69
Бельгія	16,42	20,08	31,62	24,40	23,70	16,63	14,64	12,11	15,60	17,32
Болгарія	12,95	11,52	18,23	10,48	12,64	10,30	16,55	16,36	14,59	8,58
Китай	12,69	14,33	16,46	16,26	15,61	17,71	18,75	19,75	24,12	21,01
Чехія	18,79	23,01	30,07	36,05	27,63	18,64	25,17	30,00	32,99	29,52
Єгипет	3,79	3,80	9,44	1,29	0,53	3,23	5,49	2,86	2,31	0,08
Франція	19,69	18,37	22,99	19,65	23,30	15,81	15,08	12,58	14,08	14,30
Німеччина	19,65	17,53	18,76	16,70	16,73	14,14	13,95	13,78	14,99	17,38
Греція	2,20	6,32	5,81	5,69	3,12	3,95	4,70	11,56	2,93	2,24
Угорщина	41,70	30,20	30,07	25,07	25,89	20,87	24,03	21,77	20,82	21,70
Індія	16,52	39,69	44,89	32,73	27,56	29,04	29,82	28,45	37,91	34,74
Індонезія	0,54	0,72	1,35	1,29	0,16	0,51	1,22	2,18	1,44	0,33
Ірак	1,26	0,75	1,35	4,50	10,23	0,00	0,48	0,64	0,00	0,00
Ізраїль	17,22	7,71	8,02	4,73	4,14	6,86	11,69	8,59	6,52	8,55
Італія	2,59	4,80	5,95	3,72	4,17	5,31	4,54	5,36	5,12	5,93
Японія	3,61	1,92	2,07	3,73	5,93	5,36	2,54	1,75	2,06	1,63
Казахстан	0,19	0,34	0,30	0,27	2,33	1,84	1,16	1,31	2,43	0,76
Південна Корея	8,81	14,93	6,59	7,58	11,56	10,56	6,10	6,85	7,96	7,59
Литва	5,43	2,59	2,10	3,55	4,61	4,51	3,22	2,66	4,11	6,51
Молдова	5,94	5,89	7,37	4,72	6,63	8,09	9,65	11,24	12,13	23,54
Нідерланди	19,64	17,33	20,34	20,38	19,14	20,07	18,78	21,60	20,12	25,10
Польща	7,49	8,80	8,55	6,73	4,55	8,07	9,23	8,15	7,49	7,01
Румунія	23,74	14,64	5,94	6,49	5,77	9,00	8,12	8,53	6,77	7,31
РФ	8,59	6,89	9,16	9,47	10,36	11,90	11,20	8,47	7,16	7,92
Саудівська Аравія	0,01	0,00	0,00	0,00	0,08	0,22	0,00	0,05	0,19	0,17
Словаччина	8,31	7,94	4,89	7,56	6,35	7,19	5,65	5,01	5,51	4,85
Іспанія	6,25	4,44	4,01	4,13	5,38	5,61	4,40	7,07	6,37	10,84
Швейцарія	38,73	31,77	25,30	25,13	32,59	38,49	40,57	39,70	44,32	45,67
Туреччина	1,60	1,78	1,81	4,19	1,63	1,25	1,40	2,33	4,44	9,74
ОАЕ	7,00	9,14	15,12	6,61	5,60	6,94	10,02	15,68	19,74	14,40
Великобританія	17,95	15,10	15,21	19,92	25,50	30,23	29,78	23,08	29,73	31,53
США	5,65	4,25	6,09	7,79	8,35	12,28	10,29	6,56	5,29	5,48
Середнє значення	11,74	11,22	12,04	10,87	11,25	10,84	11,01	11,25	11,54	11,97

Додаток РЗ

Таблиця 24

**Вихідні дані щодо динаміки частки вітчизняного експорту
низькотехнологічної продукції до країни-партнера у загальному обсязі
експорту України, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	6,85	1,98	0,24	1,64	7,84	16,41	21,25	11,04	15,85	15,38
Австрія	9,38	8,84	31,71	28,81	32,84	33,46	37,45	34,65	16,47	16,40
Азербайджан	30,55	31,86	37,15	33,15	25,43	18,31	14,66	11,06	12,53	15,26
Білорусь	25,72	25,56	21,50	24,98	21,84	21,59	25,03	23,79	21,21	22,98
Бельгія	13,52	25,71	8,35	13,31	13,49	16,02	24,89	23,37	17,71	16,44
Болгарія	12,68	22,67	29,20	31,75	32,85	46,16	39,93	40,09	27,04	20,00
Китай	0,46	0,33	0,41	0,28	0,49	0,61	0,83	0,80	0,94	0,73
Чехія	9,38	13,86	10,44	9,86	10,60	11,54	15,17	12,47	12,31	11,49
Єгипет	9,55	5,68	4,04	2,75	10,52	8,26	11,52	4,82	6,11	2,84
Франція	9,16	10,55	11,04	9,17	9,94	11,27	13,18	16,09	15,15	8,38
Німеччина	21,75	21,93	22,85	22,53	22,64	23,46	20,89	19,88	17,57	16,90
Греція	39,40	39,10	29,99	45,89	33,81	26,84	26,98	22,91	28,90	20,72
Угорщина	4,89	4,95	3,77	4,93	5,18	6,49	8,26	5,11	5,57	4,62
Індія	27,38	18,15	10,34	11,14	9,38	7,66	2,30	2,48	4,42	3,27
Індонезія	13,96	19,88	16,42	27,02	26,81	5,07	0,85	4,83	6,77	8,18
Ірак	83,57	81,23	75,03	78,57	82,24	75,54	70,96	71,96	62,57	67,47
Ізраїль	22,17	31,71	21,42	24,44	26,48	24,02	27,62	24,51	30,65	23,07
Італія	13,94	14,00	9,02	10,80	13,42	17,05	14,05	11,34	9,56	8,18
Японія	3,92	4,90	1,66	1,59	1,61	0,91	1,28	1,44	1,33	0,98
Казахстан	12,63	13,44	13,71	18,49	15,72	14,51	11,80	6,71	5,09	6,03
Південна Корея	1,59	1,71	1,21	2,01	1,72	1,87	3,07	2,03	2,25	3,80
Литва	30,20	37,02	25,84	22,67	20,37	19,80	23,05	20,47	25,47	24,93
Молдова	17,80	18,21	16,57	17,27	18,64	18,20	20,60	18,26	20,03	20,13
Нідерланди	7,87	5,44	4,01	2,89	2,90	3,85	7,30	3,59	4,97	3,70
Польща	19,94	20,33	16,45	17,70	21,75	22,16	25,65	24,26	23,19	23,24
Румунія	37,98	33,56	39,00	33,34	36,90	30,73	30,54	31,56	30,95	29,66
РФ	17,23	17,33	19,99	22,36	23,55	26,11	28,19	28,57	29,06	32,35
Саудівська Аравія	7,84	10,13	10,37	7,45	10,54	6,24	11,28	8,60	10,47	9,49
Словаччина	14,90	17,82	12,71	13,15	17,84	17,61	17,16	11,17	11,80	12,05
Іспанія	11,45	7,00	1,82	6,11	3,75	4,00	6,20	4,78	8,79	5,99
Швейцарія	31,69	34,41	48,75	48,20	29,10	47,56	54,74	38,66	48,35	54,61
Туреччина	19,14	15,26	16,06	16,57	16,09	9,95	9,38	10,09	15,17	12,43
ОАЕ	40,03	45,68	35,96	26,44	30,00	16,65	24,13	31,93	36,87	32,47
Великобританія	12,18	16,37	12,29	11,08	10,31	10,39	22,04	17,81	16,80	12,06
США	8,30	13,06	12,25	6,83	10,64	14,73	21,69	16,36	11,43	13,74
Середнє значення	18,54	19,70	18,04	18,72	18,78	18,14	19,83	17,64	17,53	16,57

■ - дестимулятор □ - стимулятор

Додаток Р4

Таблиця 25

**Вихідні дані щодо динаміки частки вітчизняного імпорту
низькотехнологічної продукції з країни-партнера у загальному обсязі
імпорту України, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,00	0,11	0,18	0,15	0,01	0,06	0,00	0,02	0,00	0,00
Австрія	10,21	12,13	11,54	11,37	11,26	15,06	12,68	13,22	12,91	12,22
Азербайджан	0,09	0,14	1,75	2,05	5,62	3,68	5,20	0,90	0,98	1,25
Білорусь	6,87	4,64	3,20	4,40	3,48	3,99	3,96	4,94	5,76	4,77
Бельгія	9,50	9,70	6,53	8,11	8,27	8,49	7,72	7,79	9,02	9,33
Болгарія	8,90	6,96	4,99	5,48	8,05	4,80	8,89	9,86	8,55	5,50
Китай	46,36	40,48	39,67	40,02	37,36	37,56	34,37	32,84	29,76	32,07
Чехія	13,73	10,53	7,25	9,31	11,46	12,94	11,01	10,09	8,99	9,86
Єгипет	4,16	3,12	3,93	6,75	8,60	6,05	6,94	4,10	4,74	7,76
Франція	13,89	12,28	9,96	10,78	9,82	10,27	8,98	8,99	8,37	7,63
Німеччина	11,52	11,00	10,41	10,84	11,56	11,39	10,95	10,03	10,66	10,72
Греція	3,42	4,24	4,13	3,36	2,12	1,65	1,86	3,92	2,20	2,93
Угорщина	9,75	9,36	9,38	8,35	9,84	11,54	10,81	8,99	8,32	6,94
Індія	7,47	13,40	12,24	15,22	22,84	14,15	14,26	18,29	13,23	11,73
Індонезія	4,56	3,89	3,37	1,94	2,76	2,01	4,13	2,85	4,34	4,00
Ірак	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,25	0,95	2,54	0,00	0,00
Ізраїль	16,49	13,74	6,98	6,93	6,35	6,48	5,92	9,14	5,60	4,30
Італія	43,58	37,72	38,23	35,93	39,37	35,12	34,58	28,99	24,56	23,36
Японія	1,40	0,96	1,72	1,71	2,85	2,16	2,97	1,48	2,08	1,89
Казахстан	7,03	1,83	0,78	1,41	1,62	1,31	0,82	1,60	1,41	1,14
Південна Корея	9,12	7,83	7,76	13,03	18,38	14,65	14,33	15,96	17,30	16,73
Литва	5,35	5,06	3,59	4,30	3,83	5,30	5,85	4,30	4,31	3,72
Молдова	20,48	28,64	29,65	19,40	15,03	14,59	14,92	38,58	33,74	5,41
Нідерланди	6,24	5,62	5,47	5,61	6,05	7,97	7,81	7,16	6,77	6,40
Польща	24,95	23,71	22,29	23,23	24,77	21,11	20,58	20,77	22,21	22,90
Румунія	12,38	13,27	10,14	9,52	12,54	21,47	20,89	20,45	22,02	18,73
РФ	7,93	6,96	9,17	8,14	6,91	6,88	9,23	8,75	8,24	10,86
Саудівська Аравія	0,67	1,99	0,73	0,59	0,22	0,36	0,28	0,45	0,30	0,33
Словаччина	19,49	17,34	16,34	15,49	19,82	19,53	18,99	16,66	16,41	14,04
Іспанія	14,39	14,97	15,53	16,48	22,60	18,48	17,00	17,75	19,76	19,65
Швейцарія	7,45	7,50	4,12	3,50	7,11	6,43	7,10	7,86	6,67	7,00
Туреччина	26,38	30,37	38,33	42,00	48,23	51,05	44,78	37,92	31,00	28,71
ОАЕ	5,95	6,57	6,19	11,29	8,83	4,08	7,60	6,92	8,74	6,98
Великобританія	13,04	10,58	10,49	11,64	11,06	9,00	6,63	6,31	4,57	4,43
США	2,52	2,41	3,08	2,18	3,52	4,38	8,23	5,14	3,56	3,90
Середнє значення	11,29	10,83	10,26	10,59	11,78	11,26	11,18	11,30	10,49	9,35

Додаток С1

Таблиця 26

**Вихідні дані щодо динаміки індексу інтенсивності торгівлі України
з країною-партнером**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	1,11	1,43	1,77	0,62	1,40	2,44	2,37	5,37	3,77	2,15
Австрія	1,97	1,77	0,44	0,50	0,62	0,71	0,76	0,74	1,71	1,81
Азербайджан	18,77	14,65	13,32	16,79	14,37	13,33	14,32	19,41	15,64	12,66
Білорусь	16,04	11,89	13,36	14,26	15,43	13,59	15,60	14,53	14,91	16,2
Бельгія	0,28	0,31	0,28	0,33	0,42	0,41	0,41	0,50	0,57	0,60
Болгарія	12,38	10,74	6,77	6,64	7,16	7,71	6,90	6,22	6,12	6,09
Китай	0,46	0,50	0,45	0,50	0,63	0,92	0,69	0,52	0,55	0,88
Чехія	2,52	2,49	2,00	2,28	2,49	2,45	2,36	2,42	2,64	2,25
Єгипет	7,69	7,24	12,72	13,04	14,60	13,20	14,38	12,63	9,22	12,3
Франція	0,29	0,29	0,28	0,37	0,37	0,47	0,49	0,38	0,44	0,38
Німеччина	0,61	0,57	0,44	0,53	0,64	0,78	0,83	0,90	1,01	0,99
Греція	1,21	1,12	1,04	0,95	1,08	1,72	1,71	1,59	1,25	1,27
Угорщина	2,94	3,58	4,42	4,92	5,77	5,32	5,72	6,97	6,09	5,71
Індія	1,23	1,36	1,40	1,42	1,62	1,89	2,47	2,35	1,85	1,65
Індонезія	1,02	0,93	0,86	0,68	0,45	0,57	1,49	1,23	1,61	2,01
Ірак	2,77	3,83	4,52	4,05	4,67	5,36	4,93	5,02	6,07	5,09
Ізраїль	1,64	1,41	2,05	1,98	1,88	2,53	2,19	2,11	2,55	2,38
Італія	1,78	1,87	1,63	1,79	2,18	2,44	2,38	2,53	2,53	2,24
Японія	0,09	0,05	0,15	0,17	0,20	0,41	0,42	0,38	0,40	0,38
Казахстан	14,60	13,30	15,55	13,17	9,35	10,81	6,84	5,30	4,68	3,61
Південна Корея	0,55	0,37	0,39	0,26	0,51	0,66	0,51	0,46	0,30	0,34
Литва	2,94	2,62	2,18	2,54	3,27	3,41	3,59	3,41	3,26	3,77
Молдова	48,71	41,13	35,98	41,07	40,59	47,82	45,85	51,36	46,84	38,65
Нідерланди	0,32	0,39	0,37	0,53	0,62	0,83	0,89	1,25	1,09	1,31
Польща	3,04	3,55	3,44	3,20	3,60	3,75	4,44	4,20	4,63	4,19
Румунія	3,45	3,85	2,47	2,48	2,78	3,86	4,60	4,34	4,16	4,09
РФ	16,69	17,46	14,15	13,24	11,45	11,58	8,67	7,67	7,39	6,04
Саудівська Аравія	2,83	2,30	2,66	1,77	2,49	1,89	2,27	2,03	1,83	1,15
Словаччина	2,67	2,80	2,44	2,85	3,03	2,97	2,82	3,61	3,63	2,89
Іспанія	0,62	0,93	1,62	1,29	1,52	1,76	1,76	1,73	1,70	1,83
Швейцарія	0,10	0,09	0,15	0,16	0,30	0,19	0,19	0,27	0,24	0,21
Туреччина	6,15	5,36	5,00	5,37	5,95	7,00	5,55	4,84	4,70	4,9
ОАЕ	0,64	0,44	0,57	0,65	0,63	0,59	0,53	0,74	0,87	0,66
Великобританія	0,20	0,17	0,17	0,27	0,34	0,26	0,25	0,32	0,42	0,41
США	0,17	0,18	0,16	0,14	0,14	0,17	0,12	0,18	0,22	0,20
Середнє значення	5,10	4,60	4,43	4,59	4,64	4,97	4,84	5,07	4,71	4,32

Додаток С2

Таблиця 27

**Вихідні дані щодо динаміки експорту України до країни-партнера
на душу населення, дол.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	3,29	5,51	7,30	2,50	5,15	6,49	5,66	13,55	6,12	5,42
Австрія	22,99	27,74	6,36	6,73	7,06	5,69	6,09	7,12	18,20	20,11
Азербайджан	9,29	12,17	11,35	12,79	8,31	6,30	6,17	9,35	9,86	9,13
Білорусь	41,04	44,47	50,71	45,24	39,43	21,13	21,86	27,28	31,52	38,45
Бельгія	8,17	11,96	10,21	10,94	11,88	7,96	7,80	11,25	14,38	15,32
Болгарія	23,17	28,60	18,11	16,81	15,62	11,56	10,14	11,65	12,74	13,61
Китай	47,25	71,56	66,69	72,27	77,22	79,16	55,71	52,59	59,57	109,68
Чехія	23,41	30,92	23,10	24,28	24,12	17,77	17,15	21,67	26,82	24,19
Єгипет	30,01	35,13	72,61	64,57	62,34	43,32	40,22	42,85	37,43	52,42
Франція	12,88	17,36	15,43	18,57	15,60	13,87	14,11	13,07	16,35	15,00
Німеччина	47,34	58,49	41,13	46,22	48,66	42,01	44,75	57,39	71,27	73,57
Греція	5,94	6,18	5,40	4,37	4,22	4,12	4,07	4,66	4,40	4,74
Угорщина	19,01	29,98	34,42	36,34	38,10	25,11	27,27	41,11	40,73	41,13
Індія	31,79	52,03	56,55	49,26	47,62	38,30	45,42	58,31	52,81	48,30
Індонезія	10,11	13,44	13,44	9,41	5,06	4,20	10,24	10,57	16,67	20,73
Ірак	8,92	14,95	21,81	19,45	17,63	16,10	11,04	13,35	18,99	14,17
Ізраїль	7,38	8,75	12,64	10,95	8,44	8,07	7,31	8,01	10,74	10,96
Італія	63,55	85,53	65,24	63,33	65,06	51,54	49,09	62,90	70,09	63,67
Японія	4,40	3,75	10,70	10,35	10,40	13,48	12,87	14,18	16,51	16,36
Казахстан	31,66	38,15	58,91	47,46	24,31	16,96	8,58	8,38	8,14	8,19
Південна Корея	17,03	16,06	16,67	9,89	16,82	14,72	10,56	12,12	8,74	10,36
Литва	5,05	6,81	5,70	6,52	7,07	4,92	4,98	6,03	6,53	8,11
Молдова	13,77	17,45	15,34	16,64	13,58	9,79	9,34	13,29	15,07	13,57
Нідерланди	12,09	19,15	17,90	22,86	23,09	21,93	22,53	39,39	38,73	50,00
Польща	39,68	61,17	56,08	48,99	50,71	37,82	45,01	53,82	68,55	65,93
Румунія	15,72	24,04	14,18	13,43	13,58	13,84	17,42	20,36	22,36	23,74
РФ	302,62	459,88	388,14	333,08	221,67	114,56	94,88	113,61	101,38	92,40
Саудівська Аравія	22,19	24,70	33,81	22,00	27,27	20,65	16,09	14,96	13,83	10,63
Словаччина	12,76	18,26	15,46	17,18	15,56	11,09	10,70	16,15	18,57	15,66
Іспанія	14,93	28,75	44,76	32,41	34,40	28,21	27,76	33,42	36,54	41,00
Швейцарія	1,27	1,54	3,70	3,73	5,15	2,51	2,63	4,01	3,77	3,59
Туреччина	83,70	105,48	96,67	99,73	94,05	76,76	56,98	63,32	59,79	61,95
ОАЕ	7,67	8,17	11,90	11,47	10,87	7,96	7,24	10,38	12,71	10,68
Великобританія	8,54	9,63	9,44	12,93	14,68	8,36	7,93	11,19	15,39	17,20
США	24,68	33,49	30,98	23,95	21,57	19,95	13,63	24,15	32,22	30,90
Середнє значення	29,52	40,89	38,94	35,62	31,61	23,61	21,52	26,44	28,50	30,31

Додаток СЗ

Таблиця 28

**Вихідні дані щодо динаміки імпорту України з країни-партнера на
душу населення, дол.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,10	0,39	0,36	0,33	0,34	0,36	0,07	0,23	0,30	0,01
Австрія	19,29	20,58	18,67	19,71	14,57	8,00	9,64	11,52	13,23	14,55
Азербайджан	23,85	19,78	2,24	4,58	1,17	0,67	0,95	8,93	9,01	9,05
Білорусь	55,91	91,14	122,20	92,59	89,93	55,92	63,37	75,42	91,79	92,09
Бельгія	14,83	19,38	24,83	24,69	15,85	10,56	14,01	16,71	16,35	16,43
Болгарія	5,73	8,65	6,94	12,55	5,61	4,63	3,52	3,83	5,02	8,67
Китай	121,50	156,67	161,14	173,32	113,19	78,26	94,31	113,30	158,78	167,86
Чехія	20,49	30,10	37,36	36,30	21,91	13,71	19,79	27,30	34,11	32,75
Єгипет	1,61	2,19	2,21	2,05	1,41	0,85	0,75	1,28	1,47	1,71
Франція	18,93	27,53	29,91	28,10	22,74	14,51	17,89	21,59	22,88	27,01
Німеччина	137,95	167,64	167,64	161,11	108,32	76,38	93,48	116,03	123,96	124,83
Греція	2,74	3,74	4,17	5,55	5,56	4,88	4,96	3,17	4,85	5,37
Угорщина	41,97	49,69	50,25	57,17	46,68	31,15	34,40	43,44	50,74	54,66
Індія	17,00	10,98	11,33	11,48	9,00	5,60	6,51	7,43	9,04	10,38
Індонезія	10,63	12,49	12,08	14,11	7,98	7,31	6,94	6,67	5,26	5,82
Ірак	0,01	0,00	0,00	0,00	0,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ізраїль	2,43	3,19	6,48	7,87	6,62	3,45	3,60	2,92	3,77	3,68
Італія	36,42	51,22	50,08	54,86	35,36	22,28	27,14	35,17	43,67	44,67
Японія	10,01	14,57	12,56	12,66	7,50	4,58	6,96	10,21	9,46	12,50
Казахстан	14,54	58,54	56,08	45,08	37,09	26,13	20,38	25,58	23,97	21,88
Південна Корея	15,60	22,41	25,29	14,01	7,51	4,33	4,97	5,81	7,71	7,93
Литва	16,33	20,37	23,35	24,92	26,42	15,85	15,11	18,83	23,06	27,26
Молдова	1,69	2,96	2,54	2,61	1,73	0,88	1,02	1,76	1,97	1,75
Нідерланди	26,39	33,64	34,68	33,03	22,67	15,10	17,82	21,84	26,16	29,51
Польща	85,55	102,76	116,15	126,15	93,33	73,54	85,75	107,55	119,15	120,28
Румунія	15,43	24,77	23,62	28,40	18,32	7,67	9,92	12,27	14,03	15,70
РФ	297,19	395,98	325,95	335,97	251,51	159,46	148,82	187,82	215,18	150,45
Саудівська Аравія	0,75	1,59	2,32	2,79	2,96	2,13	2,15	3,08	3,35	2,76
Словаччина	11,74	17,61	16,17	16,35	12,16	10,01	10,73	14,78	15,23	17,52
Іспанія	7,45	10,58	10,42	12,27	8,40	5,68	7,47	9,92	10,65	15,62
Швейцарія	9,78	15,13	16,89	19,65	11,48	5,95	6,17	7,20	9,98	10,49
Туреччина	27,52	37,92	40,24	48,34	38,33	24,96	28,03	30,14	33,16	49,02
ОАЕ	1,37	2,13	1,92	2,23	2,14	2,11	2,33	2,22	2,75	2,66
Великобританія	14,94	19,15	20,27	19,10	12,95	9,64	11,30	11,79	15,58	14,96
США	29,46	46,84	42,58	42,50	27,48	19,19	24,08	40,20	56,19	53,53
Середнє значення	31,92	42,92	42,26	42,64	31,12	20,74	22,98	28,74	33,77	33,53

Додаток Т1

Таблиця 29

**Вихідні дані щодо динаміки імпортової квоти торгівлі України з
країною-партнером, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,003	0,011	0,009	0,008	0,011	0,018	0,004	0,009	0,010	0,000
Австрія	0,649	0,575	0,483	0,487	0,492	0,395	0,462	0,457	0,447	0,418
Азербайджан	0,803	0,553	0,058	0,113	0,039	0,033	0,045	0,354	0,305	0,260
Білорусь	1,882	2,548	3,160	2,288	3,039	2,760	3,035	2,991	3,104	2,643
Бельгія	0,499	0,542	0,642	0,610	0,535	0,521	0,671	0,663	0,553	0,472
Болгарія	0,193	0,242	0,179	0,310	0,189	0,229	0,169	0,152	0,170	0,249
Китай	4,091	4,380	4,167	4,282	3,825	3,862	4,517	4,493	5,370	4,817
Чехія	0,690	0,842	0,966	0,897	0,740	0,677	0,948	1,083	1,154	0,940
Єгипет	0,054	0,061	0,057	0,051	0,048	0,042	0,036	0,051	0,050	0,049
Франція	0,637	0,770	0,774	0,694	0,768	0,716	0,857	0,856	0,774	0,775
Німеччина	4,644	4,687	4,335	3,980	3,660	3,769	4,477	4,601	4,192	3,582
Греція	0,092	0,105	0,108	0,137	0,188	0,241	0,238	0,126	0,164	0,154
Угорщина	1,413	1,389	1,299	1,412	1,577	1,537	1,648	1,723	1,716	1,568
Індія	0,572	0,307	0,293	0,283	0,304	0,276	0,312	0,295	0,306	0,298
Індонезія	0,358	0,349	0,312	0,349	0,270	0,361	0,332	0,265	0,178	0,167
Ірак	0,000	0,000	0,000	0,000	0,032	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Ізраїль	0,082	0,089	0,167	0,195	0,224	0,170	0,172	0,116	0,127	0,106
Італія	1,226	1,432	1,295	1,355	1,195	1,100	1,300	1,395	1,477	1,282
Японія	0,337	0,407	0,325	0,313	0,253	0,226	0,333	0,405	0,320	0,359
Казахстан	0,489	1,637	1,450	1,114	1,253	1,289	0,976	1,014	0,811	0,628
Південна Корея	0,525	0,627	0,654	0,346	0,254	0,214	0,238	0,230	0,261	0,227
Литва	0,550	0,570	0,604	0,616	0,893	0,782	0,724	0,747	0,780	0,782
Молдова	0,057	0,083	0,066	0,064	0,059	0,044	0,049	0,070	0,067	0,050
Нідерланди	0,888	0,941	0,897	0,816	0,766	0,745	0,854	0,866	0,885	0,847
Польща	2,880	2,873	3,003	3,117	3,154	3,629	4,107	4,265	4,029	3,452
Румунія	0,520	0,693	0,611	0,702	0,619	0,378	0,475	0,486	0,475	0,451
РФ	10,005	11,072	8,429	8,300	8,499	7,869	7,128	7,448	7,277	4,318
Саудівська Аравія	0,025	0,044	0,060	0,069	0,100	0,105	0,103	0,122	0,113	0,079
Словаччина	0,395	0,492	0,418	0,404	0,411	0,494	0,514	0,586	0,515	0,503
Іспанія	0,251	0,296	0,269	0,303	0,284	0,280	0,358	0,393	0,360	0,448
Швейцарія	0,329	0,423	0,437	0,486	0,388	0,294	0,296	0,285	0,338	0,301
Туреччина	0,927	1,060	1,041	1,194	1,295	1,232	1,342	1,195	1,122	1,407
ОАЕ	0,046	0,060	0,050	0,055	0,072	0,104	0,112	0,088	0,093	0,076
Великобританія	0,503	0,535	0,524	0,472	0,438	0,476	0,541	0,468	0,527	0,429
США	0,992	1,310	1,101	1,050	0,929	0,947	1,153	1,594	1,900	1,536
Середнє значення	1,075	1,200	1,093	1,053	1,052	1,023	1,101	1,140	1,142	0,962

Додаток Т2

Таблиця 30

**Вихідні дані щодо динаміки експортної квоти торгівлі України з
країною-партнером, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,11	0,15	0,19	0,06	0,17	0,32	0,27	0,54	0,21	0,16
Австрія	0,77	0,78	0,16	0,17	0,24	0,28	0,29	0,28	0,62	0,58
Азербайджан	0,31	0,34	0,29	0,32	0,28	0,31	0,30	0,37	0,33	0,26
Білорусь	1,38	1,24	1,31	1,12	1,33	1,04	1,05	1,08	1,07	1,10
Бельгія	0,28	0,33	0,26	0,27	0,40	0,39	0,37	0,45	0,49	0,44
Болгарія	0,78	0,80	0,47	0,42	0,53	0,57	0,49	0,46	0,43	0,39
Китай	1,59	2,00	1,72	1,79	2,61	3,91	2,67	2,09	2,01	3,15
Чехія	0,79	0,86	0,60	0,60	0,82	0,88	0,82	0,86	0,91	0,69
Єгипет	1,01	0,98	1,88	1,60	2,11	2,14	1,93	1,70	1,27	1,50
Франція	0,43	0,49	0,40	0,46	0,53	0,68	0,68	0,52	0,55	0,43
Німеччина	1,59	1,64	1,06	1,14	1,64	2,07	2,14	2,28	2,41	2,11
Греція	0,20	0,17	0,14	0,11	0,14	0,20	0,19	0,18	0,15	0,14
Угорщина	0,64	0,84	0,89	0,90	1,29	1,24	1,31	1,63	1,38	1,18
Індія	1,07	1,45	1,46	1,22	1,61	1,89	2,18	2,31	1,79	1,39
Індонезія	0,34	0,38	0,35	0,23	0,17	0,21	0,49	0,42	0,56	0,59
Ірак	0,30	0,42	0,56	0,48	0,60	0,79	0,53	0,53	0,64	0,41
Ізраїль	0,25	0,24	0,33	0,27	0,29	0,40	0,35	0,32	0,36	0,31
Італія	2,14	2,39	1,69	1,56	2,20	2,54	2,35	2,49	2,37	1,83
Японія	0,15	0,10	0,28	0,26	0,35	0,67	0,62	0,56	0,56	0,47
Казахстан	1,07	1,07	1,52	1,17	0,82	0,84	0,41	0,33	0,28	0,24
Південна Корея	0,57	0,45	0,43	0,24	0,57	0,73	0,51	0,48	0,30	0,30
Литва	0,17	0,19	0,15	0,16	0,24	0,24	0,24	0,24	0,22	0,23
Молдова	0,46	0,49	0,40	0,41	0,46	0,48	0,45	0,53	0,51	0,39
Нідерланди	0,41	0,54	0,46	0,56	0,78	1,08	1,08	1,56	1,31	1,43
Польща	1,34	1,71	1,45	1,21	1,71	1,87	2,16	2,13	2,32	1,89
Румунія	0,53	0,67	0,37	0,33	0,46	0,68	0,83	0,81	0,76	0,68
РФ	10,19	12,86	10,04	8,23	7,49	5,65	4,54	4,51	3,43	2,65
Саудівська Аравія	0,75	0,69	0,87	0,54	0,92	1,02	0,77	0,59	0,47	0,31
Словаччина	0,43	0,51	0,40	0,42	0,53	0,55	0,51	0,64	0,63	0,45
Іспанія	0,50	0,80	1,16	0,80	1,16	1,39	1,33	1,33	1,24	1,18
Швейцарія	0,04	0,04	0,10	0,09	0,17	0,12	0,13	0,16	0,13	0,10
Туреччина	2,82	2,95	2,50	2,46	3,18	3,79	2,73	2,51	2,02	1,78
ОАЕ	0,26	0,23	0,31	0,28	0,37	0,39	0,35	0,41	0,43	0,31
Великобританія	0,29	0,27	0,24	0,32	0,50	0,41	0,38	0,44	0,52	0,49
США	0,83	0,94	0,80	0,59	0,73	0,98	0,65	0,96	1,09	0,89
Середнє значення	0,99	1,14	1,01	0,88	1,07	1,16	1,03	1,05	0,96	0,87

**Вихідні дані щодо динаміки індексу компліментарності торгівлі
України з її партнерами**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	68,97	65,84	73,88	68,89	66,68	63,17	62,34	62,22	59,81	57,39
Австрія	63,09	65,09	62,36	58,82	54,03	50,37	48,67	48,86	48,16	45,92
Азербайджан	65,00	63,57	65,06	61,95	60,64	60,40	59,91	59,56	54,73	50,11
Білорусь	61,82	60,61	60,11	59,46	54,80	52,22	53,20	52,75	50,60	49,60
Бельгія	62,30	65,16	62,07	57,87	53,35	49,45	48,20	48,36	47,71	44,77
Болгарія	69,33	72,03	67,56	65,21	60,21	56,72	55,56	56,38	55,97	52,91
Китай	58,59	60,49	57,63	53,82	49,22	44,31	42,75	43,57	42,29	43,44
Чехія	60,20	63,41	61,65	58,26	52,37	47,85	46,15	45,41	44,98	45,75
Єгипет	75,26	77,71	79,70	74,02	69,89	63,43	60,99	60,19	60,89	59,32
Франція	58,40	59,88	57,36	54,07	49,50	46,07	44,49	44,54	45,05	42,74
Німеччина	59,72	62,15	59,67	56,11	50,54	46,70	44,28	45,39	44,58	42,24
Греція	59,69	62,45	56,55	54,73	50,87	49,65	49,34	48,23	46,89	45,11
Угорщина	54,18	57,10	55,44	52,28	46,80	43,23	41,99	43,71	43,31	40,82
Індія	61,59	62,06	54,35	54,64	50,50	48,92	49,01	47,65	44,28	41,25
Індонезія	62,55	64,93	62,22	58,92	54,59	52,55	53,07	53,04	51,76	50,62
Ірак	61,93	62,55	72,38	71,33	66,73	66,08	64,72	65,47	66,12	63,14
Ізраїль	72,78	73,68	70,99	70,22	64,50	58,98	55,11	54,82	53,06	48,55
Італія	62,59	65,36	62,48	60,47	56,53	52,71	50,85	50,90	50,38	48,33
Японія	60,51	62,00	58,01	54,13	49,03	47,77	46,21	46,10	45,26	44,04
Казахстан	57,53	60,70	64,37	60,77	55,69	56,35	55,00	54,15	53,59	50,23
Південна Корея	59,66	61,66	57,78	53,19	48,82	45,98	44,71	43,38	42,40	41,73
Литва	61,43	61,87	60,28	58,38	53,77	51,21	50,40	49,47	49,25	47,70
Молдова	69,92	70,41	67,94	64,44	58,54	58,37	56,64	56,78	54,43	52,61
Нідерланди	58,13	62,18	58,11	55,42	50,28	48,42	46,82	46,84	45,46	43,43
Польща	63,40	66,10	63,94	60,79	55,38	51,50	50,73	50,57	49,99	48,04
Румунія	66,68	68,35	66,24	62,86	57,31	54,33	52,47	52,47	52,31	50,05
РФ	58,94	60,02	59,30	56,99	52,39	51,77	48,30	47,22	47,53	45,70
Саудівська Аравія	62,28	63,90	66,36	63,28	58,53	52,51	52,94	53,25	51,54	52,93
Словаччина	60,25	61,92	59,93	55,47	50,40	45,52	44,17	44,69	44,63	41,79
Іспанія	60,56	62,75	60,44	56,52	51,31	48,44	47,39	47,34	46,50	44,07
Швейцарія	57,23	59,07	48,58	45,59	42,67	37,99	35,47	36,43	36,68	34,62
Туреччина	63,95	64,91	62,16	57,62	53,55	50,02	48,19	48,69	50,31	48,89
ОАЕ	64,28	63,48	58,70	57,47	52,33	48,19	46,45	46,07	46,02	43,92
Великобританія	58,31	59,82	57,08	55,01	48,71	45,10	42,16	43,45	44,00	40,98
США	52,05	54,22	52,38	49,15	44,60	41,10	39,64	40,12	39,88	37,76
Середнє значення	62,09	63,64	61,80	58,80	54,14	51,07	49,67	49,66	48,87	46,87

Додаток Т4

Таблиця 32

**Вихідні дані щодо динаміки коефіцієнту покриття імпорту
експортом торгівлі України товарами з країною-партнером, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	33,29	14,17	20,17	7,49	15,20	18,01	77,04	59,29	20,30	448,49
Австрія	1,19	1,35	0,34	0,34	0,48	0,71	0,63	0,62	1,38	1,38
Азербайджан	0,39	0,62	5,07	2,79	7,13	9,46	6,50	1,05	1,09	1,01
Білорусь	0,73	0,49	0,42	0,49	0,44	0,38	0,34	0,36	0,34	0,42
Бельгія	0,55	0,62	0,41	0,44	0,75	0,75	0,56	0,67	0,88	0,93
Болгарія	4,04	3,31	2,61	1,34	2,79	2,49	2,88	3,04	2,54	1,57
Китай	0,39	0,46	0,41	0,42	0,68	1,01	0,59	0,46	0,38	0,65
Чехія	1,14	1,03	0,62	0,67	1,10	1,30	0,87	0,79	0,79	0,74
Єгипет	18,59	16,07	32,85	31,56	44,20	51,06	53,96	33,52	25,52	30,61
Франція	0,68	0,63	0,52	0,66	0,69	0,96	0,79	0,61	0,71	0,56
Німеччина	0,34	0,35	0,25	0,29	0,45	0,55	0,48	0,49	0,57	0,59
Греція	2,17	1,65	1,29	0,79	0,76	0,84	0,82	1,47	0,91	0,88
Угорщина	0,45	0,60	0,69	0,64	0,82	0,81	0,79	0,95	0,80	0,75
Індія	1,87	4,74	4,99	4,29	5,29	6,84	6,98	7,85	5,84	4,65
Індонезія	0,95	1,08	1,11	0,67	0,63	0,57	1,48	1,58	3,17	3,56
Ірак	859,7 1	5123,5 3	4458,2 5	5666,2 2	18,54	17992,7 8	2350,7 3	3771,8 0	41818,9 4	11934,1 5
Ізраїль	3,04	2,75	1,95	1,39	1,28	2,34	2,03	2,74	2,85	2,98
Італія	1,75	1,67	1,30	1,15	1,84	2,31	1,81	1,79	1,60	1,43
Японія	0,44	0,26	0,85	0,82	1,39	2,94	1,85	1,39	1,75	1,31
Казахстан	2,18	0,65	1,05	1,05	0,66	0,65	0,42	0,33	0,34	0,37
Південна Корея	1,09	0,72	0,66	0,71	2,24	3,40	2,13	2,09	1,13	1,31
Литва	0,31	0,33	0,24	0,26	0,27	0,31	0,33	0,32	0,28	0,30
Молдова	8,16	5,89	6,05	6,38	7,84	11,08	9,18	7,53	7,66	7,75
Нідерланди	0,46	0,57	0,52	0,69	1,02	1,45	1,26	1,80	1,48	1,69
Польща	0,46	0,60	0,48	0,39	0,54	0,51	0,52	0,50	0,58	0,55
Румунія	1,02	0,97	0,60	0,47	0,74	1,81	1,76	1,66	1,59	1,51
РФ	1,02	1,16	1,19	0,99	0,88	0,72	0,64	0,60	0,47	0,61
Саудівська Аравія	29,40	15,57	14,55	7,88	9,22	9,68	7,49	4,85	4,12	3,86
Словаччина	1,09	1,04	0,96	1,05	1,28	1,11	1,00	1,09	1,22	0,89
Іспанія	2,00	2,72	4,30	2,64	4,10	4,97	3,71	3,37	3,43	2,63
Швейцарія	0,13	0,10	0,22	0,19	0,45	0,42	0,43	0,56	0,38	0,34
Туреччина	3,04	2,78	2,40	2,06	2,45	3,07	2,03	2,10	1,80	1,26
ОАЕ	5,61	3,84	6,21	5,14	5,07	3,77	3,10	4,68	4,62	4,01
Великобрита нія	0,57	0,50	0,47	0,68	1,13	0,87	0,70	0,95	0,99	1,15
США	0,84	0,72	0,73	0,56	0,78	1,04	0,57	0,60	0,57	0,58
Середнє значення	28,26	148,96	130,71	164,39	4,09	518,31	72,75	112,10	1197,74	356,16

Додаток У1

Таблиця 33

**Порогові значення для нормування експортної квоти торгівлі
України з країною-партнером, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,316	0,440	0,539	0,176	0,498	0,915	0,774	1,536	0,591	0,445
Австрія	2,212	2,216	0,470	0,475	0,682	0,803	0,834	0,806	1,758	1,649
Азербайджан	0,893	0,973	0,839	0,903	0,802	0,889	0,844	1,059	0,953	0,749
Білорусь	3,948	3,553	3,747	3,194	3,807	2,979	2,991	3,090	3,045	3,153
Бельгія	0,786	0,955	0,754	0,772	1,147	1,123	1,068	1,275	1,389	1,256
Болгарія	2,229	2,285	1,338	1,187	1,508	1,629	1,387	1,320	1,231	1,116
Китай	4,545	5,717	4,927	5,101	7,455	11,160	7,623	5,958	5,756	8,993
Чехія	2,252	2,470	1,706	1,714	2,329	2,506	2,347	2,455	2,592	1,983
Єгипет	2,887	2,806	5,365	4,558	6,019	6,108	5,504	4,855	3,616	4,298
Франція	1,239	1,386	1,140	1,311	1,506	1,955	1,931	1,480	1,580	1,230
Німеччина	4,554	4,673	3,039	3,262	4,698	5,924	6,124	6,502	6,887	6,032
Греція	0,571	0,494	0,399	0,308	0,408	0,581	0,557	0,528	0,425	0,389
Угорщина	1,829	2,395	2,543	2,565	3,678	3,540	3,732	4,657	3,935	3,372
Індія	3,058	4,156	4,178	3,477	4,597	5,401	6,216	6,606	5,102	3,961
Індонезія	0,973	1,074	0,993	0,664	0,489	0,592	1,402	1,198	1,611	1,699
Ірак	0,858	1,194	1,612	1,373	1,702	2,271	1,511	1,512	1,835	1,162
Ізраїль	0,709	0,699	0,934	0,773	0,815	1,138	1,000	0,908	1,038	0,899
Італія	6,113	6,833	4,820	4,471	6,282	7,267	6,717	7,126	6,773	5,220
Японія	0,424	0,299	0,790	0,730	1,004	1,901	1,761	1,606	1,595	1,341
Казахстан	3,045	3,048	4,353	3,350	2,347	2,391	1,174	0,949	0,787	0,672
Південна Корея	1,638	1,283	1,232	0,698	1,623	2,076	1,446	1,373	0,844	0,850
Литва	0,486	0,544	0,421	0,460	0,683	0,694	0,682	0,683	0,631	0,665
Молдова	1,325	1,394	1,133	1,175	1,311	1,380	1,278	1,505	1,456	1,113
Нідерланди	1,163	1,530	1,322	1,614	2,229	3,092	3,083	4,463	3,743	4,100
Польща	3,817	4,887	4,143	3,458	4,896	5,333	6,159	6,097	6,624	5,406
Румунія	1,512	1,921	1,048	0,948	1,311	1,952	2,384	2,307	2,161	1,946
РФ	29,110	36,738	28,676	23,511	21,401	16,152	12,983	12,872	9,796	7,576
Саудівська Аравія	2,135	1,973	2,498	1,553	2,632	2,912	2,202	1,695	1,336	0,872
Словаччина	1,227	1,459	1,143	1,213	1,502	1,563	1,464	1,830	1,794	1,284
Іспанія	1,436	2,297	3,307	2,288	3,321	3,977	3,799	3,786	3,531	3,361
Швейцарія	0,122	0,123	0,274	0,263	0,497	0,353	0,360	0,455	0,364	0,294
Туреччина	8,051	8,427	7,142	7,039	9,080	10,823	7,797	7,174	5,777	5,079
ОАЕ	0,737	0,653	0,879	0,810	1,050	1,122	0,991	1,176	1,228	0,876
Великобританія	0,821	0,769	0,697	0,913	1,417	1,178	1,085	1,267	1,487	1,410
США	2,374	2,676	2,289	1,691	2,083	2,813	1,865	2,736	3,113	2,534

Додаток У2

Таблиця 34

**Порогові значення для нормування імпортової квоти торгівлі
України з країною-партнером, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,011	0,036	0,031	0,027	0,038	0,059	0,012	0,030	0,034	0,001
Австрія	2,165	1,918	1,609	1,623	1,641	1,316	1,540	1,523	1,491	1,392
Азербайджан	2,676	1,844	0,193	0,378	0,131	0,110	0,151	1,180	1,016	0,866
Білорусь	6,274	8,494	10,53 3	7,625	10,12 9	9,199	10,11 6	9,969	10,34 8	8,809
Бельгія	1,664	1,806	2,140	2,033	1,785	1,737	2,237	2,209	1,843	1,572
Болгарія	0,643	0,806	0,598	1,033	0,631	0,762	0,562	0,506	0,566	0,830
Китай	13,63 6	14,60 1	13,89 0	14,27 3	12,74 9	12,87 4	15,05 7	14,97 6	17,90 0	16,05 7
Чехія	2,299	2,806	3,221	2,990	2,467	2,255	3,160	3,609	3,846	3,133
Єгипет	0,181	0,204	0,191	0,168	0,159	0,140	0,119	0,169	0,165	0,164
Франція	2,124	2,566	2,578	2,314	2,562	2,387	2,855	2,853	2,579	2,584
Німеччина	15,48 2	15,62 5	14,44 9	13,26 7	12,20 0	12,56 4	14,92 4	15,33 7	13,97 5	11,94 1
Греція	0,307	0,349	0,360	0,457	0,626	0,803	0,792	0,419	0,546	0,513
Угорщина	4,710	4,631	4,331	4,708	5,258	5,123	5,492	5,742	5,720	5,228
Індія	1,908	1,024	0,976	0,945	1,014	0,921	1,039	0,982	1,019	0,993
Індонезія	1,193	1,164	1,041	1,162	0,899	1,203	1,108	0,882	0,592	0,557
Ірак	0,001	0,000	0,000	0,000	0,107	0,000	0,001	0,000	0,000	0,000
Ізраїль	0,272	0,297	0,558	0,649	0,746	0,567	0,574	0,386	0,425	0,352
Італія	4,087	4,774	4,317	4,517	3,982	3,665	4,333	4,649	4,923	4,273
Японія	1,123	1,358	1,083	1,042	0,845	0,754	1,111	1,349	1,066	1,196
Казахстан	1,631	5,456	4,834	3,712	4,177	4,298	3,253	3,382	2,702	2,093
Південна Корея	1,750	2,089	2,180	1,154	0,846	0,712	0,794	0,768	0,870	0,758
Литва	1,832	1,899	2,013	2,052	2,976	2,608	2,412	2,489	2,599	2,608
Молдова	0,189	0,276	0,219	0,215	0,195	0,145	0,162	0,233	0,222	0,168
Нідерланди	2,962	3,135	2,989	2,720	2,553	2,483	2,846	2,887	2,949	2,823
Польща	9,600	9,578	10,01 2	10,38 9	10,51 2	12,09 7	13,69 0	14,21 5	13,43 1	11,50 6
Румунія	1,732	2,309	2,036	2,339	2,063	1,261	1,584	1,621	1,582	1,502
РФ	33,35 2	36,90 5	28,09 5	27,66 8	28,32 9	26,23 0	23,76 0	24,82 5	24,25 8	14,39 2
Саудівська Аравія	0,085	0,148	0,200	0,230	0,333	0,351	0,343	0,408	0,378	0,264
Словаччина	1,318	1,641	1,394	1,346	1,370	1,647	1,713	1,953	1,717	1,676
Іспанія	0,836	0,986	0,898	1,010	0,946	0,934	1,193	1,311	1,201	1,494
Швейцарія	1,098	1,410	1,456	1,619	1,293	0,979	0,985	0,951	1,125	1,003
Туреччина	3,089	3,534	3,469	3,981	4,318	4,106	4,474	3,983	3,739	4,689
ОАЕ	0,153	0,199	0,165	0,184	0,242	0,347	0,373	0,293	0,310	0,255
Великобританія	1,677	1,785	1,747	1,573	1,459	1,585	1,803	1,559	1,756	1,431
США	3,306	4,365	3,670	3,500	3,096	3,157	3,844	5,314	6,334	5,120

Додаток Ф1

Таблиця 35

**Вихідні дані щодо динаміки частки торговельних обмежень
імplementованих Україною проти країни-партнера у загальному обсязі
торговельних обмежень застосованих Україною, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	14,29	5,56	0,00	10,00	0,00	28,57	0,00	0,00	0,00	0,00
Австрія	42,86	33,33	27,27	20,00	23,08	57,14	20,00	16,67	0,00	0,00
Азербайджан	28,57	11,11	0,00	0,00	15,38	14,29	0,00	0,00	0,00	0,00
Білорусь	57,14	16,67	18,18	20,00	30,77	64,29	10,00	16,67	25,00	66,67
Бельгія	57,14	44,44	18,18	20,00	23,08	35,71	10,00	16,67	0,00	0,00
Болгарія	28,57	11,11	9,09	15,00	23,08	35,71	10,00	0,00	25,00	0,00
Китай	57,14	38,89	45,45	65,00	46,15	50,00	20,00	33,33	0,00	50,00
Чехія	42,86	27,78	18,18	45,00	15,38	50,00	20,00	16,67	0,00	0,00
Єгипет	28,57	16,67	0,00	0,00	7,69	35,71	10,00	0,00	0,00	0,00
Франція	42,86	50,00	27,27	30,00	23,08	50,00	10,00	16,67	0,00	0,00
Німеччина	57,14	61,11	18,18	25,00	30,77	64,29	30,00	16,67	0,00	0,00
Греція	28,57	11,11	0,00	0,00	15,38	35,71	20,00	0,00	0,00	0,00
Угорщина	57,14	44,44	27,27	25,00	30,77	35,71	30,00	16,67	0,00	0,00
Індія	42,86	27,78	9,09	30,00	23,08	35,71	10,00	16,67	0,00	16,67
Індонезія	42,86	16,67	9,09	20,00	7,69	35,71	0,00	0,00	0,00	0,00
Ірак	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ізраїль	42,86	22,22	9,09	10,00	23,08	21,43	10,00	0,00	0,00	0,00
Італія	57,14	38,89	27,27	25,00	30,77	64,29	20,00	16,67	0,00	0,00
Японія	42,86	44,44	9,09	25,00	23,08	35,71	20,00	16,67	0,00	0,00
Казахстан	42,86	44,44	0,00	20,00	15,38	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00
Південна Корея	57,14	27,78	27,27	30,00	15,38	42,86	10,00	0,00	0,00	0,00
Литва	42,86	11,11	9,09	15,00	15,38	42,86	0,00	0,00	0,00	16,67
Молдова	14,29	16,67	9,09	0,00	0,00	14,29	0,00	0,00	0,00	16,67
Нідерланди	57,14	44,44	18,18	20,00	23,08	57,14	10,00	16,67	0,00	0,00
Польща	57,14	44,44	18,18	45,00	23,08	57,14	40,00	16,67	25,00	16,67
Румунія	28,57	16,67	27,27	25,00	23,08	50,00	30,00	0,00	25,00	0,00
РФ	71,43	61,11	45,45	60,00	38,46	71,43	70,00	50,00	75,00	33,33
Саудівська Аравія	28,57	11,11	9,09	0,00	15,38	21,43	0,00	0,00	0,00	0,00
Словаччина	42,86	33,33	18,18	25,00	23,08	35,71	20,00	0,00	0,00	0,00
Іспанія	57,14	38,89	18,18	10,00	30,77	35,71	20,00	16,67	0,00	0,00
Швейцарія	28,57	27,78	0,00	20,00	15,38	28,57	10,00	0,00	0,00	0,00
Туреччина	42,86	33,33	27,27	25,00	15,38	64,29	40,00	50,00	25,00	0,00
ОАЕ	14,29	0,00	0,00	5,00	7,69	21,43	0,00	16,67	0,00	0,00
Великобританія	57,14	38,89	27,27	25,00	30,77	50,00	30,00	16,67	0,00	0,00
США	28,57	33,33	27,27	35,00	23,08	50,00	30,00	16,67	0,00	0,00
Середнє значення	41,22	28,73	15,84	21,29	20,22	40,41	16,00	11,43	5,71	6,19

□ - дестимулятор □ - стимулятор

Додаток Ф2

Таблиця 36

**Вихідні дані щодо динаміки частки торговельних обмежень
імplementованих країною-партнером проти України у загальному обсязі
торговельних обмежень застосованих країною-партнером, %**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,00	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00	75,00	20,00	100,00	0,00
Австрія	2,22	1,32	6,19	3,41	8,91	5,63	8,11	15,48	44,29	6,90
Азербайджан	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Білорусь	10,81	24,53	25,64	18,95	15,63	16,95	21,15	14,29	25,00	15,38
Бельгія	3,30	0,00	5,38	3,45	15,63	7,14	3,80	13,41	43,94	3,13
Болгарія	3,26	1,30	7,53	1,12	11,00	4,35	5,41	2,50	43,55	0,00
Китай	20,66	27,06	22,37	20,18	16,50	21,63	17,12	16,17	13,55	14,47
Чехія	3,16	0,00	7,37	9,20	10,31	11,43	8,33	7,79	46,15	0,00
Єгипет	14,29	0,00	9,09	11,11	21,43	12,50	15,38	11,54	15,38	13,33
Франція	3,26	2,44	6,12	6,59	12,00	6,10	7,78	5,74	36,00	10,34
Німеччина	5,29	5,92	7,69	7,44	17,10	8,28	9,40	18,64	23,03	4,12
Греція	5,56	0,00	3,13	3,49	13,54	7,25	2,74	12,66	44,62	0,00
Угорщина	15,38	3,95	8,60	5,68	11,34	10,14	11,11	12,82	46,67	8,33
Індія	16,67	31,37	16,67	20,92	17,12	23,68	20,00	26,04	20,80	15,63
Індонезія	18,42	26,00	12,28	17,07	11,11	16,13	9,80	4,84	5,17	9,38
Ірак	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ізраїль	0,00	0,00	25,00	14,29	50,00	0,00	0,00	50,00	200,00	25,00
Італія	17,71	2,41	10,20	8,99	13,76	16,67	5,26	14,91	34,38	8,70
Японія	10,64	10,00	3,26	6,74	6,15	2,82	4,44	3,92	5,45	3,90
Казахстан	13,64	21,57	22,22	15,79	23,53	16,42	20,59	12,90	3,33	15,00
Південна Корея	13,79	15,15	13,51	22,58	16,67	4,55	6,67	21,43	7,14	0,00
Литва	13,19	1,28	6,38	1,14	15,00	8,70	9,33	17,50	30,30	4,17
Молдова	0,00	0,00	50,00	60,00	50,00	100,00	50,00	0,00	0,00	0,00
Нідерланди	15,56	5,19	9,78	8,99	19,59	8,70	6,76	17,95	47,54	2,94
Польща	8,60	7,23	20,20	11,11	23,08	16,67	26,32	35,29	51,43	24,39
Румунія	4,40	0,00	5,26	3,49	14,58	7,25	5,48	6,41	41,18	18,52
РФ	38,96	32,00	33,77	30,09	34,59	47,37	46,34	52,34	40,35	41,82
Саудівська Аравія	4,35	3,45	6,52	14,29	9,09	3,70	12,50	22,22	20,00	0,00
Словаччина	4,40	1,32	4,30	3,45	9,38	8,70	5,56	3,75	44,62	0,00
Іспанія	13,13	3,75	8,82	6,82	17,53	13,51	6,41	17,65	33,70	1,22
Швейцарія	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Туреччина	19,51	22,86	28,13	25,71	25,00	31,37	20,59	22,50	20,00	15,48
ОАЕ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25,00	0,00	0,00	0,00
Великобританія	14,89	6,33	5,26	5,56	12,50	10,99	9,35	15,05	35,23	7,32
США	20,31	20,56	20,42	26,02	26,48	27,14	26,70	12,94	47,31	29,62
Середнє значення	9,58	9,34	11,75	11,25	15,67	15,02	14,35	14,53	33,43	8,54

Додаток ХІ

Таблиця 37

**Динаміка субіндексу структури торгівлі України з її партнерами за
2010-2019 рр.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,937	0,625	0,576	0,570	0,588	0,666	0,643	0,716	0,620	0,621
Австрія	0,807	0,807	0,947	0,966	0,966	0,857	0,819	0,845	0,777	0,775
Азербайджан	0,578	0,737	0,644	0,508	0,544	0,582	0,530	0,562	0,688	0,712
Білорусь	0,525	0,661	0,706	0,742	0,755	0,791	0,789	0,765	0,773	0,753
Бельгія	0,835	0,849	0,971	0,983	0,974	0,898	0,858	0,815	0,845	0,804
Болгарія	0,634	0,696	0,740	0,629	0,646	0,602	0,671	0,629	0,648	0,644
Китай	0,504	0,504	0,556	0,562	0,551	0,514	0,572	0,654	0,668	0,576
Чехія	0,661	0,808	0,906	0,913	0,870	0,758	0,849	0,918	0,923	0,910
Єгипет	0,687	0,558	0,582	0,440	0,439	0,505	0,538	0,507	0,508	0,401
Франція	0,684	0,749	0,867	0,810	0,896	0,794	0,789	0,851	0,835	0,797
Німеччина	0,815	0,908	0,925	0,921	0,920	0,831	0,858	0,877	0,860	0,855
Греція	0,507	0,588	0,586	0,584	0,624	0,677	0,747	0,841	0,630	0,687
Угорщина	0,954	0,892	0,849	0,854	0,855	0,830	0,847	0,829	0,821	0,847
Індія	0,797	0,814	0,748	0,702	0,590	0,714	0,663	0,606	0,687	0,684
Індонезія	0,712	0,664	0,634	0,649	0,753	0,655	0,549	0,595	0,545	0,527
Ірак	0,608	0,506	0,476	0,523	0,600	0,470	0,477	0,450	0,491	0,486
Ізраїль	0,691	0,468	0,593	0,573	0,584	0,632	0,703	0,599	0,559	0,641
Італія	0,273	0,307	0,297	0,283	0,291	0,343	0,293	0,308	0,314	0,324
Японія	0,800	0,768	0,619	0,630	0,634	0,582	0,537	0,565	0,584	0,568
Казахстан	0,471	0,607	0,643	0,688	0,752	0,760	0,818	0,783	0,802	0,796
Південна Корея	0,507	0,722	0,583	0,631	0,462	0,488	0,411	0,399	0,406	0,389
Литва	0,657	0,700	0,777	0,820	0,858	0,838	0,811	0,821	0,809	0,835
Молдова	0,425	0,340	0,334	0,377	0,485	0,525	0,526	0,401	0,390	0,821
Нідерланди	0,991	0,848	0,881	0,861	0,831	0,791	0,777	0,790	0,767	0,790
Польща	0,488	0,538	0,544	0,566	0,528	0,590	0,588	0,577	0,523	0,492
Румунія	0,749	0,609	0,563	0,618	0,582	0,456	0,382	0,384	0,327	0,339
РФ	0,596	0,666	0,650	0,675	0,756	0,819	0,788	0,711	0,724	0,654
Саудівська Аравія	0,534	0,553	0,544	0,536	0,543	0,535	0,567	0,554	0,591	0,594
Словаччина	0,480	0,512	0,466	0,506	0,477	0,506	0,485	0,450	0,462	0,482
Іспанія	0,661	0,395	0,328	0,348	0,283	0,345	0,337	0,366	0,339	0,358
Швейцарія	1,039	1,036	0,992	1,026	1,071	1,021	0,998	0,973	0,985	0,988
Туреччина	0,298	0,274	0,262	0,293	0,248	0,219	0,218	0,245	0,327	0,374
ОАЕ	0,602	0,556	0,626	0,485	0,489	0,658	0,652	0,686	0,654	0,612
Великобританія	0,805	0,815	0,793	0,806	0,841	0,921	1,020	1,000	0,991	0,968
США	0,658	0,688	0,724	0,764	0,792	0,822	0,807	0,757	0,751	0,814

Додаток Х2

Таблиця 38

**Динаміка субіндексу інтенсивності торгівлі України з її
партнерами за 2010-2019 рр.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,436	0,446	0,455	0,425	0,429	0,447	0,444	0,522	0,462	0,437
Австрія	0,454	0,455	0,396	0,399	0,387	0,387	0,386	0,387	0,438	0,446
Азербайджан	0,657	0,667	0,690	0,708	0,677	0,641	0,656	0,669	0,651	0,645
Білорусь	0,640	0,572	0,574	0,604	0,588	0,529	0,561	0,545	0,570	0,607
Бельгія	0,403	0,406	0,388	0,395	0,392	0,381	0,372	0,384	0,394	0,397
Болгарія	0,662	0,657	0,580	0,559	0,570	0,558	0,548	0,523	0,524	0,539
Китай	0,323	0,327	0,317	0,342	0,384	0,421	0,401	0,378	0,384	0,411
Чехія	0,463	0,460	0,424	0,439	0,453	0,448	0,436	0,432	0,448	0,426
Єгипет	0,610	0,611	0,786	0,777	0,820	0,793	0,825	0,771	0,703	0,822
Франція	0,405	0,400	0,387	0,404	0,384	0,392	0,391	0,375	0,384	0,364
Німеччина	0,319	0,306	0,272	0,299	0,329	0,360	0,381	0,394	0,417	0,405
Греція	0,438	0,437	0,430	0,426	0,410	0,411	0,411	0,414	0,397	0,404
Угорщина	0,415	0,450	0,477	0,482	0,506	0,476	0,510	0,559	0,544	0,523
Індія	0,466	0,497	0,513	0,513	0,529	0,556	0,613	0,621	0,596	0,566
Індонезія	0,428	0,430	0,427	0,417	0,394	0,382	0,427	0,420	0,447	0,474
Ірак	0,476	0,511	0,544	0,527	0,530	0,545	0,521	0,515	0,559	0,536
Ізраїль	0,449	0,447	0,461	0,455	0,433	0,445	0,437	0,435	0,445	0,452
Італія	0,499	0,489	0,464	0,471	0,519	0,548	0,550	0,556	0,560	0,531
Японія	0,402	0,397	0,407	0,411	0,403	0,423	0,419	0,411	0,414	0,406
Казахстан	0,691	0,628	0,697	0,674	0,564	0,559	0,483	0,435	0,436	0,429
Південна Корея	0,425	0,408	0,400	0,410	0,425	0,434	0,416	0,415	0,387	0,395
Литва	0,440	0,444	0,425	0,431	0,415	0,408	0,419	0,411	0,404	0,419
Молдова	0,739	0,740	0,740	0,743	0,730	0,721	0,721	0,725	0,723	0,724
Нідерланди	0,388	0,395	0,385	0,406	0,409	0,432	0,444	0,507	0,491	0,515
Польща	0,385	0,419	0,395	0,378	0,410	0,404	0,458	0,449	0,490	0,471
Румунія	0,473	0,487	0,444	0,436	0,439	0,480	0,517	0,503	0,505	0,513
РФ	0,662	0,685	0,669	0,648	0,627	0,613	0,569	0,540	0,547	0,532
Саудівська Аравія	0,504	0,489	0,516	0,479	0,504	0,490	0,486	0,460	0,443	0,424
Словаччина	0,460	0,468	0,458	0,471	0,464	0,443	0,443	0,464	0,474	0,448
Іспанія	0,438	0,455	0,499	0,476	0,492	0,511	0,523	0,522	0,529	0,531
Швейцарія	0,397	0,394	0,389	0,388	0,383	0,374	0,373	0,380	0,366	0,367
Туреччина	0,629	0,609	0,605	0,611	0,635	0,660	0,625	0,614	0,615	0,581
ОАЕ	0,434	0,428	0,434	0,438	0,423	0,412	0,409	0,421	0,422	0,414
Великобританія	0,402	0,400	0,392	0,407	0,404	0,383	0,379	0,394	0,397	0,403
США	0,406	0,390	0,388	0,384	0,384	0,396	0,360	0,369	0,376	0,355

Додаток ХЗ

Таблиця 39

**Динаміка субіндексу ефективності торгівлі України з її партнерами
за 2010-2019 рр.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,507	0,432	0,497	0,481	0,610	0,478	0,488	0,496	0,456	0,472
Австрія	0,466	0,466	0,409	0,401	0,363	0,368	0,360	0,359	0,389	0,387
Азербайджан	0,485	0,414	0,435	0,439	0,516	0,468	0,465	0,482	0,448	0,411
Білорусь	0,538	0,487	0,571	0,579	0,581	0,582	0,632	0,625	0,619	0,658
Бельгія	0,414	0,447	0,418	0,399	0,368	0,368	0,372	0,375	0,374	0,357
Болгарія	0,532	0,537	0,480	0,495	0,479	0,467	0,455	0,458	0,462	0,457
Китай	0,559	0,566	0,577	0,586	0,589	0,626	0,621	0,606	0,613	0,670
Чехія	0,410	0,447	0,449	0,444	0,396	0,389	0,399	0,396	0,416	0,439
Єгипет	0,564	0,547	0,599	0,596	0,763	0,612	0,623	0,598	0,574	0,607
Франція	0,356	0,357	0,363	0,360	0,333	0,354	0,360	0,340	0,354	0,349
Німеччина	0,584	0,587	0,571	0,574	0,551	0,599	0,617	0,636	0,645	0,638
Греція	0,339	0,362	0,303	0,315	0,295	0,343	0,351	0,325	0,311	0,312
Угорщина	0,366	0,372	0,401	0,415	0,410	0,422	0,446	0,490	0,483	0,479
Індія	0,448	0,419	0,365	0,395	0,453	0,457	0,515	0,499	0,448	0,408
Індонезія	0,416	0,435	0,407	0,398	0,358	0,396	0,434	0,423	0,427	0,447
Ірак	0,535	0,519	0,659	0,663	0,649	0,664	0,642	0,640	0,653	0,630
Ізраїль	0,511	0,511	0,499	0,507	0,475	0,472	0,439	0,430	0,422	0,382
Італія	0,559	0,583	0,543	0,573	0,589	0,601	0,610	0,621	0,637	0,626
Японія	0,363	0,363	0,339	0,326	0,295	0,345	0,344	0,338	0,331	0,340
Казахстан	0,372	0,440	0,572	0,538	0,476	0,548	0,490	0,474	0,460	0,438
Південна Корея	0,379	0,381	0,363	0,316	0,317	0,326	0,311	0,290	0,270	0,283
Литва	0,394	0,372	0,382	0,401	0,381	0,403	0,399	0,382	0,389	0,409
Молдова	0,515	0,509	0,475	0,474	0,513	0,466	0,457	0,464	0,450	0,442
Нідерланди	0,364	0,411	0,383	0,393	0,364	0,417	0,427	0,471	0,453	0,482
Польща	0,610	0,633	0,635	0,637	0,620	0,655	0,705	0,704	0,725	0,719
Румунія	0,507	0,524	0,483	0,486	0,438	0,454	0,465	0,462	0,472	0,469
РФ	0,664	0,654	0,687	0,697	0,676	0,738	0,704	0,688	0,704	0,703
Саудівська Аравія	0,437	0,415	0,485	0,470	0,563	0,438	0,447	0,433	0,410	0,438
Словаччина	0,376	0,382	0,379	0,359	0,331	0,325	0,321	0,337	0,341	0,318
Іспанія	0,379	0,404	0,421	0,395	0,417	0,414	0,431	0,429	0,430	0,433
Швейцарія	0,304	0,311	0,274	0,275	0,238	0,245	0,234	0,234	0,232	0,229
Туреччина	0,597	0,575	0,560	0,560	0,589	0,594	0,583	0,574	0,602	0,642
ОАЕ	0,434	0,385	0,337	0,362	0,379	0,326	0,313	0,308	0,318	0,303
Великобританія	0,340	0,336	0,337	0,350	0,308	0,310	0,293	0,300	0,323	0,309
США	0,347	0,358	0,362	0,351	0,317	0,353	0,339	0,392	0,434	0,419

Додаток Х4

Таблиця 40

**Динаміка субіндексу двосторонніх торговельних обмежень України
з її партнерами за 2010-2019 рр.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	0,446	0,039	0,468	0,524	0,456	0,505	0,073	0,257	0,194	0,565
Австрія	0,670	0,675	0,760	0,603	0,664	0,417	0,630	0,565	0,364	0,449
Азербайджан	0,532	0,446	0,468	0,447	0,607	0,044	0,473	0,527	0,581	0,565
Білорусь	0,297	0,170	0,345	0,365	0,680	0,261	0,338	0,584	0,754	0,120
Бельгія	0,806	0,806	0,645	0,602	0,557	0,522	0,542	0,598	0,366	0,518
Болгарія	0,484	0,430	0,466	0,567	0,633	0,548	0,526	0,505	0,653	0,565
Китай	0,480	0,416	0,591	0,622	0,232	0,545	0,520	0,707	0,526	0,135
Чехія	0,654	0,621	0,614	0,310	0,494	0,650	0,627	0,522	0,354	0,565
Єгипет	0,251	0,492	0,341	0,290	0,207	0,469	0,407	0,388	0,517	0,328
Франція	0,610	0,393	0,761	0,683	0,617	0,477	0,500	0,708	0,408	0,383
Німеччина	0,769	0,798	0,609	0,610	0,655	0,350	0,728	0,356	0,478	0,501
Греція	0,441	0,446	0,433	0,406	0,442	0,636	0,578	0,371	0,362	0,565
Угорщина	0,202	0,409	0,721	0,636	0,392	0,607	0,373	0,447	0,352	0,422
Індія	0,377	0,263	0,309	0,466	0,532	0,356	0,351	0,421	0,490	0,506
Індонезія	0,309	0,160	0,384	0,391	0,375	0,431	0,372	0,480	0,562	0,401
Ірак	0,425	0,395	0,468	0,447	0,456	0,387	0,473	0,527	0,581	0,565
Ізраїль	0,700	0,552	0,205	0,314	0,314	0,448	0,577	0,099	0,179	0,198
Італія	0,515	0,724	0,693	0,585	0,711	0,702	0,662	0,574	0,417	0,415
Японія	0,497	0,662	0,530	0,524	0,700	0,561	0,670	0,729	0,561	0,505
Казахстан	0,432	0,164	0,134	0,410	0,284	0,293	0,240	0,367	0,569	0,300
Південна Корея	0,583	0,401	0,635	0,230	0,390	0,633	0,512	0,237	0,554	0,565
Литва	0,441	0,431	0,485	0,567	0,418	0,595	0,378	0,295	0,440	0,715
Молдова	0,446	0,492	0,150	0,044	0,013	0,029	0,079	0,527	0,581	0,781
Нідерланди	0,199	0,391	0,573	0,520	0,492	0,741	0,511	0,527	0,347	0,521
Польща	0,347	0,360	0,403	0,726	0,440	0,306	0,593	0,359	0,614	0,417
Румунія	0,464	0,774	0,774	0,667	0,575	0,691	0,772	0,461	0,666	0,251
РФ	0,499	0,519	0,521	0,030	0,044	0,036	0,010	0,001	0,205	0,496
Саудівська Аравія	0,465	0,402	0,482	0,238	0,512	0,418	0,339	0,227	0,494	0,565
Словаччина	0,632	0,675	0,584	0,668	0,657	0,507	0,550	0,492	0,362	0,565
Іспанія	0,597	0,706	0,590	0,435	0,648	0,458	0,649	0,531	0,421	0,548
Швейцарія	0,532	0,621	0,468	0,643	0,607	0,505	0,577	0,527	0,581	0,565
Туреччина	0,337	0,382	0,456	0,359	0,266	0,569	0,653	0,638	0,780	0,293
ОАЕ	0,446	0,395	0,468	0,479	0,501	0,448	0,193	0,766	0,581	0,565
Великобританія	0,211	0,668	0,774	0,638	0,732	0,429	0,394	0,412	0,413	0,441
США	0,455	0,404	0,195	0,468	0,285	0,495	0,528	0,605	0,349	0,183

Додаток Ш

Таблиця 41

**Динаміка інтегрального індексу двосторонньої
зовнішньоторговельної безпеки України з її партнерами за 2010-2019 рр.**

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Алжир	57,6	36,6	49,9	50,3	52,2	52,4	39,4	48,4	41,9	52,7
Австрія	60,4	60,6	63,6	59,3	59,9	50,2	55,3	54,0	48,4	51,0
Азербайджан	55,6	55,2	54,7	51,3	58,2	40,7	52,2	55,3	58,6	57,6
Білорусь	48,5	45,3	53,8	56,0	65,2	52,7	56,8	63,0	68,5	51,3
Бельгія	62,6	63,9	60,9	59,6	57,2	54,1	53,7	54,6	48,7	51,8
Болгарія	56,9	56,8	55,8	56,1	58,2	54,1	54,6	52,6	57,5	55,0
Китай	47,4	45,8	52,3	54,1	43,4	53,4	53,5	60,0	55,3	43,8
Чехія	55,1	58,6	60,0	51,5	54,9	56,5	58,0	56,4	52,5	58,5
Єгипет	51,1	54,7	55,8	50,7	53,6	58,2	58,1	55,1	56,8	52,1
Франція	51,8	46,9	60,4	57,0	56,0	50,2	50,9	57,6	49,0	46,8
Німеччина	63,8	66,7	60,4	61,0	62,3	53,2	65,8	56,2	60,0	60,1
Греція	42,9	45,5	43,4	42,8	44,0	52,2	52,4	47,9	41,9	49,4
Угорщина	46,8	52,2	61,6	59,8	53,0	58,4	53,3	57,2	53,8	55,9
Індія	51,4	48,3	47,0	51,3	52,4	50,9	52,2	52,7	54,7	53,5
Індонезія	45,7	40,8	45,8	46,0	46,4	46,5	44,2	48,0	49,8	45,8
Ірак	50,8	47,8	53,6	53,9	55,7	51,3	52,9	53,6	57,4	55,7
Ізраїль	59,6	50,0	42,8	45,6	44,5	49,7	54,1	37,4	38,9	40,4
Італія	46,6	54,0	51,2	48,7	54,0	55,9	53,7	52,0	48,0	47,3
Японія	51,4	55,4	47,5	47,3	51,6	48,0	50,0	52,1	47,5	45,6
Казахстан	47,9	43,7	48,7	56,4	50,4	52,6	49,4	50,8	56,8	48,1
Південна Корея	47,8	47,3	50,2	38,5	39,5	47,6	41,5	32,6	40,9	41,4
Литва	48,0	48,2	51,4	55,5	51,2	56,3	49,5	46,6	50,6	60,2
Молдова	52,0	51,2	40,1	38,1	40,5	40,5	41,7	52,1	53,0	68,9
Нідерланди	46,9	50,5	55,7	54,4	52,1	60,3	53,8	57,0	50,5	57,3
Польща	45,8	48,7	49,6	59,3	50,2	48,6	59,4	52,1	59,6	52,6
Румунія	54,5	60,9	57,9	56,0	51,2	52,9	54,6	45,2	50,1	38,4
РФ	59,9	62,4	62,6	48,7	50,0	52,6	49,4	46,2	53,1	59,6
Саудівська Аравія	48,2	45,9	50,5	42,0	53,1	46,6	45,2	40,7	48,4	50,9
Словаччина	49,3	51,6	47,6	50,7	48,8	44,5	45,2	43,5	40,4	45,6
Іспанія	52,2	50,1	46,4	41,2	46,8	43,0	49,1	46,3	42,6	46,9
Швейцарія	56,4	59,1	52,5	58,4	57,3	53,1	54,4	52,5	54,0	53,6
Туреччина	45,7	45,4	46,8	44,9	42,3	51,1	52,6	52,3	59,1	46,4
ОАЕ	47,7	43,7	46,4	44,1	45,0	45,8	37,8	55,5	49,6	47,6
Великобританія	42,5	56,0	58,4	55,4	57,8	50,5	51,3	51,8	52,3	52,3
США	46,4	45,6	40,4	49,0	43,4	51,5	50,9	53,6	47,2	43,0

Додаток Щ1

Таблиця 42

**Вихідні дані гравітаційної моделі зовнішньоторговельного
співробітництва України з країнами ЄС за 2015-2019 рр.**

Країна	Роки	Експортний товаропоток між Україною і країнами Азії, тис. дол. США (Y)	ВВП України, млн. дол. США (X1)	ВВП країн Азії, млн.дол.США (X2)	Відстань, км (X3)	Рівень зовнішньоторговельної безпеки (X4)	Режим найбільшого сприяння (X5)
Німеччина	2010	8485,00	136012,5	3396354,08	1204	0,64	1,00
	2011	10316,30	163160,4	3744408,60	1204	0,67	1,00
	2012	9489,22	175780,7	3527344,94	1204	0,60	1,00
	2013	9389,25	183310,1	3732743,45	1204	0,61	1,00
	2014	7081,57	133503,9	3883920,16	1204	0,62	1,00
	2015	5318,45	91030,97	3360549,97	1204	0,53	1,00
	2016	6180,56	93355,87	3466790,07	1204	0,66	1,00
	2017	7714,95	112190,3	3665804,12	1204	0,56	1,00
	2018	8638,53	130832,4	3949548,83	1204	0,60	1,00
	2019	8728,38	153303,9	3819330,97	1204	0,60	1,00
Угорщина	2010	2792,31	136012,5	131135,56	899	0,47	1,00
	2011	3634,77	163160,4	141109,58	899	0,52	1,00
	2012	3848,63	175780,7	128153,69	899	0,62	1,00
	2013	4235,01	183310,1	135409,05	899	0,60	1,00
	2014	3824,59	133503,9	140558,79	899	0,53	1,00
	2015	2527,11	91030,97	124529,74	899	0,58	1,00
	2016	2757,45	93355,87	127507,47	899	0,53	1,00
	2017	3761,55	112190,3	141510,58	899	0,57	1,00
	2018	4046,92	130832,4	157882,91	899	0,54	1,00
	2019	4213,94	153303,9	159153,48	899	0,56	1,00
Італія	2010	4577,71	136012,5	2134017,843	1675	0,47	1,00
	2011	6238,68	163160,4	2291991,046	1675	0,54	1,00
	2012	5241,62	175780,7	2087077,032	1675	0,51	1,00
	2013	5352,48	183310,1	2141315,327	1675	0,49	1,00
	2014	4530,07	133503,9	2159133,92	1675	0,54	1,00
	2015	3316,41	91030,97	1835899,237	1675	0,56	1,00
	2016	3408,31	93355,87	1875579,884	1675	0,54	1,00
	2017	4362,76	112190,3	1961806,364	1675	0,52	1,00
	2018	5033,66	130832,4	2084882,364	1675	0,48	1,00
	2019	4766,05	153303,9	1994389,874	1675	0,47	1,00
Польща	2010	5734,30	136012,5	479321,4606	690	0,46	1,00

	2011	7478,55	163160,4	528823,658	690	0,49	1,00
	2012	7828,51	175780,7	500354,4148	690	0,50	1,00
	2013	7931,59	183310,1	524231,5582	690	0,59	1,00
	2014	6497,82	133503,9	545381,9229	690	0,50	1,00
	2015	5002,58	91030,97	477581,3768	690	0,49	1,00
	2016	5846,61	93355,87	472039,1263	690	0,59	1,00
	2017	7178,66	112190,3	526376,1686	690	0,52	1,00
	2018	8304,84	130832,4	585661,1122	690	0,60	1,00
	2019	8192,33	153303,9	586292,6297	690	0,53	1,00
Нідерланди	2010	1762,10	136012,5	846554,89	1781	0,47	1,00
	2011	2408,08	163160,4	904085,98	1781	0,51	1,00
	2012	2389,90	175780,7	838971,31	1781	0,56	1,00
	2013	2531,31	183310,1	876923,52	1781	0,54	1,00
	2014	2064,13	133503,9	890981,31	1781	0,52	1,00
	2015	1663,30	91030,97	765264,95	1781	0,60	1,00
	2016	1804,21	93355,87	783528,18	1781	0,54	1,00
	2017	2724,21	112190,3	833869,64	1781	0,57	1,00
	2018	2871,12	130832,4	914104,85	1781	0,50	1,00
	2019	3498,05	153303,9	905435,40	1781	0,57	1,00

**Вихідні дані гравітаційної моделі зовнішньоторговельного
співробітництва України з країнами СНД за 2015-2019 рр.**

Країна	Роки	Експортний товаропоток між Україною і країнами Азії, тис. дол. США (Y)	ВВП України, млн. дол. США (X1)	ВВП країн Азії, млн. дол. США (X2)	Відстань, км (X3)	Рівень зовнішньої торговельної безпеки (X4)	Режим найбільшого сприйняття (X5)
РФ	2010	27466,50	136012,5	1539845,082	775	0,60	1
	2011	39044,24	163160,4	2051658,84	775	0,62	1
	2012	32458,18	175780,7	2210254,729	775	0,63	1
	2013	30299,63	183310,1	2297124,891	775	0,49	1
	2014	21345,87	133503,9	2063663,346	775	0,50	1
	2015	12309,14	91030,97	1366030,807	775	0,53	1
	2016	10896,51	93355,87	1285014,138	775	0,49	1
	2017	13409,87	112190,3	1581442,648	775	0,46	1
	2018	14006,58	130832,4	1660514,169	775	0,53	1
	2019	10684,08	153303,9	1701119,375	775	0,60	1
Молдова	2010	708,03	136012,5	6974,98	402	0,52	1
	2011	931,36	163160,4	8414,35	402	0,51	1
	2012	812,64	175780,7	8709,14	402	0,40	1
	2013	871,86	183310,1	9496,72	402	0,38	1
	2014	690,89	133503,9	9510,20	402	0,41	1
	2015	479,33	91030,97	7745,24	402	0,41	1
	2016	463,06	93355,87	8071,47	402	0,42	1
	2017	669,65	112190,3	9669,74	402	0,52	1
	2018	753,89	130832,4	11309,12	402	0,53	1
	2019	674,21	153303,9	11743,86	402	0,69	1
Білорусь	2010	4439,38	136012,5	57231,91	433	0,49	1
	2011	6186,42	163160,4	61762,34	433	0,45	1
	2012	7859,53	175780,7	65685,91	433	0,54	1
	2013	6242,21	183310,1	75527,53	433	0,56	1
	2014	5835,56	133503,9	78813,05	433	0,65	1
	2015	3461,19	91030,97	56454,78	433	0,53	1
	2016	3810,63	93355,87	47723,55	433	0,57	1
	2017	4568,84	112190,3	54725,42	433	0,63	1
	2018	5456,06	130832,4	59662,25	433	0,68	1
	2019	5743,18	153303,9	62106,99	433	0,51	1
	2010	1517,35	136012,5	52906,00	1873	0,56	1

Азербайджан	2011	1457,84	163160,4	65952,76	1873	0,55	1
	2012	617,76	175780,7	69679,91	1873	0,55	1
	2013	786,68	183310,1	74160,55	1873	0,51	1
	2014	427,51	133503,9	75239,74	1873	0,58	1
	2015	313,05	91030,97	53076,24	1873	0,41	1
	2016	318,29	93355,87	37867,01	1873	0,52	1
	2017	813,21	112190,3	40866,63	1873	0,55	1
	2018	835,17	130832,4	46939,13	1873	0,59	1
	2019	799,90	153303,9	49223,54	1873	0,58	1
Казахстан	2010	2115,32	136012,5	148047,35	2706	0,48	1
	2011	4410,95	163160,4	192626,46	2706	0,44	1
	2012	5226,87	175780,7	207998,57	2706	0,49	1
	2013	4190,70	183310,1	236634,60	2706	0,56	1
	2014	2769,81	133503,9	221415,61	2706	0,50	1
	2015	1935,49	91030,97	184388,40	2706	0,53	1
	2016	1294,66	93355,87	137278,32	2706	0,49	1
	2017	1510,92	112190,3	166805,79	2706	0,51	1
	2018	1420,79	130832,4	179339,98	2706	0,57	1
	2019	1323,21	153303,9	177636,96	2706	0,48	1

**Вихідні дані гравітаційної моделі зовнішньоторговельного
співробітництва України з країнами Азії за 2015-2019 рр.**

Країна	Роки	Експортний товаропоток між Україною і країнами Азії, тис. дол. США (Y)	ВВП України, млн. дол. США (X1)	ВВП країн Азії, млн.дол.США (X2)	Відстань, км (X3)	Рівень зовнішньоторговельної безпеки (X4)	Режим найбільшого сприйняття (X5)
Китай	2010	7727,41	136012,5	6087192,37	6451	0,47	1,00
	2011	10411,74	163160,4	7551545,62	6451	0,46	1,00
	2012	10355,88	175780,7	8532186,35	6451	0,52	1,00
	2013	11122,09	183310,1	9570470,10	6451	0,54	1,00
	2014	8589,77	133503,9	10438471,22	6451	0,43	1,00
	2015	7071,51	91030,97	11015562,39	6451	0,53	1,00
	2016	6707,75	93355,87	11137982,83	6451	0,53	1,00
	2017	7380,29	112190,3	12143572,14	6451	0,60	1,00
	2018	9661,29	130832,4	13608151,86	6451	0,55	1,00
	2019	12210,28	153303,9	14227967,58	6451	0,44	1,00
Туреччина	2010	5093,17	136012,5	771876,79	1185	0,46	1,00
	2011	6541,82	163160,4	832546,27	1185	0,45	1,00
	2012	6223,41	175780,7	873981,79	1185	0,47	1,00
	2013	6705,58	183310,1	950595,27	1185	0,45	1,00
	2014	5971,91	133503,9	934167,81	1185	0,42	1,00
	2015	4569,54	91030,97	859794,18	1185	0,51	1,00
	2016	3800,79	93355,87	863711,71	1185	0,53	1,00
	2017	4157,84	112190,3	852669,15	1185	0,52	1,00
	2018	4112,94	130832,4	771355,10	1185	0,59	1,00
	2019	4881,95	153303,9	762617,07	1185	0,46	1,00
Індонезія	2010	949,67	136012,5	755094,16	9584	0,46	0,00
	2011	1182,76	163160,4	892969,10	9584	0,41	0,00
	2012	1159,61	175780,7	917869,91	9584	0,46	0,00
	2013	1065,36	183310,1	912524,14	9584	0,46	0,00
	2014	588,58	133503,9	890814,76	9584	0,46	0,00
	2015	517,19	91030,97	860854,23	9584	0,46	0,00
	2016	768,36	93355,87	931877,36	9584	0,44	0,00
	2017	767,28	112190,3	1015423,46	9584	0,48	0,00
	2018	970,16	130832,4	1042173,30	9584	0,50	0,00
	2019	1167,88	153303,9	1134826,19	9584	0,46	0,00
Індія	2010	2234,23	136012,5	1669619,77	4579	0,51	1,00

	2011	2874,57	163160,4	1871918,01	4579	0,48	1,00
	2012	3085,04	175780,7	1860877,24	4579	0,47	1,00
	2013	2750,58	183310,1	1917053,70	4579	0,51	1,00
	2014	2554,09	133503,9	2042939,29	4579	0,52	1,00
	2015	1972,30	91030,97	2146758,61	4579	0,51	1,00
	2016	2322,11	93355,87	2286233,13	4579	0,52	1,00
	2017	2924,60	112190,3	2625091,07	4579	0,53	1,00
	2018	2736,21	130832,4	2779351,53	4579	0,55	1,00
	2019	2581,91	153303,9	3059962,43	4579	0,53	1,00
Японія	2010	660,05	136012,5	5700098,11	8205	0,51	0,00
	2011	835,76	163160,4	6157459,59	8205	0,55	0,00
	2012	1057,24	175780,7	6203213,12	8205	0,48	0,00
	2013	1041,77	183310,1	5155717,06	8205	0,47	0,00
	2014	807,45	133503,9	4850413,54	8205	0,52	0,00
	2015	811,46	91030,97	4389475,62	8205	0,48	0,00
	2016	886,73	93355,87	4926667,09	8205	0,50	0,00
	2017	1084,88	112190,3	4859950,56	8205	0,52	0,00
	2018	1148,84	130832,4	4971323,08	8205	0,48	0,00
	2019	1269,57	153303,9	5092693,65	8205	0,46	0,00

Додаток Щ4

Таблиця 45

**Вихідні дані гравітаційної моделі зовнішньоторговельного
співробітництва України з країнами ЛАД за 2015-2019 рр.**

Країна	Роки	Експортний товаропоток між Україною і країнами Азії, тис. дол. США (Y)	ВВП України, млн. дол. США (X1)	ВВП країн Азії, млн.дол.США (X2)	Відстань, км (X3)	Рівень зовнішньоторговельної безпеки (X4)	Режим найбільшого сприйняття (X5)
Алжир	2010	154,97	136012,5	161207,30	2661	0,58	1
	2011	268,98	163160,4	200019,10	2661	0,37	1
	2012	348,31	175780,7	209059,08	2661	0,50	1
	2013	128,31	183310,1	209755,00	2661	0,50	1
	2014	247,78	133503,9	213809,98	2661	0,52	1
	2015	307,57	91030,97	165979,12	2661	0,52	1
	2016	256,25	93355,87	160034,21	2661	0,39	1
	2017	613,13	112190,3	167389,89	2661	0,48	1
	2018	284,03	130832,4	173757,49	2661	0,42	1
	2019	239,19	153303,9	174315,96	2661	0,53	1
ОАЕ	2010	413,60	136012,5	289787,45	5187	0,48	1
	2011	470,04	163160,4	350666,06	5187	0,44	1
	2012	627,90	175780,7	374590,66	5187	0,46	1
	2013	620,50	183310,1	390107,53	5187	0,44	1
	2014	587,22	133503,9	403137,21	5187	0,45	1
	2015	452,31	91030,97	358134,94	5187	0,46	1
	2016	428,25	93355,87	357045,16	5187	0,38	1
	2017	560,33	112190,3	377701,06	5187	0,55	1
	2018	684,21	130832,4	414178,94	5187	0,50	1
	2019	586,99	153303,9	410648,37	5187	0,48	1
Єгипет	2010	1448,02	136012,5	214630,4	2269	0,51	1
	2011	1702,38	163160,4	231100,3	2269	0,55	1
	2012	3401,03	175780,7	276536,3	2269	0,56	1
	2013	3017,01	183310,1	270782,5	2269	0,51	1
	2014	2876,03	133503,9	300949,1	2269	0,54	1
	2015	1984,07	91030,97	317744,6	2269	0,58	1
	2016	1831,63	93355,87	270254,5	2269	0,58	1
	2017	1963,29	112190,3	195135,3	2269	0,55	1
	2018	1720,81	130832,4	249751,1	2269	0,57	1
	2019	2381,39	153303,9	319056,0	2269	0,52	1
	2010	1050,78	136012,5	528207,3326	3186	0,48	0

Саудівська Аравія	2011	1199,16	163160,4	671238,8401	3186	0,46	0
	2012	1642,27	175780,7	735974,8433	3186	0,50	0
	2013	1122,77	183310,1	746647,1274	3186	0,42	0
	2014	1363,47	133503,9	756350,3473	3186	0,53	0
	2015	1023,70	91030,97	654269,9029	3186	0,47	0
	2016	815,67	93355,87	644935,5414	3186	0,45	0
	2017	802,68	112190,3	688586,2443	3186	0,41	0
	2018	760,38	130832,4	782483,4935	3186	0,48	0
	2019	588,90	153303,9	768401,568	3186	0,51	0
Ірак	2010	408,97	136012,5	138516,72	2215	0,51	0
	2011	682,16	163160,4	185749,66	2215	0,48	0
	2012	991,75	175780,7	218000,99	2215	0,54	0
	2013	880,92	183310,1	234637,68	2215	0,54	0
	2014	838,34	133503,9	228415,66	2215	0,56	0
	2015	723,48	91030,97	166774,10	2215	0,51	0
	2016	493,86	93355,87	166602,49	2215	0,53	0
	2017	593,97	112190,3	190643,90	2215	0,54	0
	2018	840,08	130832,4	212271,81	2215	0,57	0
	2019	623,29	153303,9	218767,27	2215	0,56	0

Додаток Ю1

Таблиця 46

**Динаміка відхилень фактичних та теоретичних обсягів
двостороннього товарообігу України з країнами ЄС за 2015-2019 рр.**

Країна	Роки	У фактичний	У теоретичний	Відхилення
Німеччина	2015	5318,45	5964,10	-645,65
	2016	6180,56	6703,85	-523,30
	2017	7714,95	7109,34	605,61
	2018	8638,53	8217,97	420,56
	2019	8728,38	8888,95	-160,57
Угорщина	2015	2527,11	2556,30	-29,19
	2016	2757,45	2516,66	240,79
	2017	3761,55	2998,13	763,43
	2018	4046,92	3323,97	722,95
	2019	4213,94	3711,17	502,77
Італія	2015	3316,41	3176,93	139,48
	2016	3408,31	3196,25	212,06
	2017	4362,76	3560,46	802,30
	2018	5033,66	3847,37	1186,30
	2019	4766,05	4115,05	651,00
Польща	2015	5002,58	5528,07	-525,50
	2016	5846,61	6080,60	-233,99
	2017	7178,66	6657,13	521,54
	2018	8304,84	8021,26	283,58
	2019	8192,33	8330,02	-137,68
Нідерланди	2015	1663,30	2174,41	-511,11
	2016	1804,21	2119,86	-315,65
	2017	2724,21	2471,68	252,52
	2018	2871,12	2653,03	218,09
	2019	3498,05	3056,06	441,98

Додаток Ю2

Таблиця 47

**Динаміка відхилень фактичних та теоретичних обсягів
двостороннього товарообігу України з країнами Азії за 2015-2019 рр.**

Країна	Роки	У фактичний	У теоретичний	Відхилення
Китай	2015	7071,51	6844,08	227,43
	2016	6707,75	6975,17	-267,42
	2017	7380,29	6961,69	418,59
	2018	9661,29	9272,15	389,14
	2019	12210,28	14521,94	-2311,66
Туреччина	2015	4569,54	3846,58	722,96
	2016	3800,79	3758,27	42,52
	2017	4157,84	4091,61	66,23
	2018	4112,94	3393,47	719,48
	2019	4881,95	5132,52	-250,57
Індонезія	2015	517,19	653,68	-136,49
	2016	768,36	761,86	6,50
	2017	767,28	796,11	-28,82
	2018	970,16	830,10	140,06
	2019	1167,88	1087,09	80,79
Індія	2015	1972,30	2468,23	-495,93
	2016	2322,11	2538,71	-216,60
	2017	2924,60	3084,62	-160,02
	2018	2736,21	3305,60	-569,39
	2019	2581,91	4006,23	-1424,32
Японія	2015	811,46	708,83	102,63
	2016	886,73	746,91	139,82
	2017	1084,88	761,59	323,29
	2018	1148,84	953,26	195,58
	2019	1269,57	1116,08	153,50

**Динаміка відхилень фактичних та теоретичних обсягів
двостороннього товарообігу України з країнами Арабської Ліги за 2015-
2019 рр.**

Країна	Роки	У фактичний	У теоретичний	Відхилення
Алжир	2015	307,57	556,86	-249,30
	2016	256,25	314,62	-58,37
	2017	613,13	485,32	127,82
	2018	284,03	390,38	-106,35
	2019	239,19	598,02	-358,83
ОАЕ	2015	452,31	403,65	48,67
	2016	428,25	282,15	146,09
	2017	560,33	614,17	-53,84
	2018	684,21	559,51	124,70
	2019	586,99	513,02	73,96
Єгипет	2015	1984,07	1929,12	54,96
	2016	1831,63	1575,38	256,25
	2017	1963,29	952,39	1010,90
	2018	1720,81	1370,05	350,76
	2019	2381,39	1578,83	802,56
Саудівська Аравія	2015	1023,70	1122,75	-99,05
	2016	815,67	1043,81	-228,15
	2017	802,68	932,64	-129,96
	2018	760,38	1507,35	-746,96
	2019	588,90	1617,53	-1028,63
Ірак	2015	723,48	430,75	292,73
	2016	493,86	455,27	38,59
	2017	593,97	552,63	41,34
	2018	840,08	716,36	123,72
	2019	623,29	704,07	-80,78

Значення індексів RCA і RCD країн ЄС по основних товарних групах, 2019 р.

Товарні групи		Їжа та живі тварини	Напої та тютюнові вироби	Сирі матеріали, неїстівні, крім палива	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	Тваринні і рослинні олії, жири і віск	Хімічні та пов'язані з ними продукти	Вироблені товари	Машини та транспортне обладнання	Різні виготовлені вироби	Товари та операції
Країна	Індекс										
ЄС	<i>RCA</i>	3,402	1,247	5,375	0,163	17,827	0,288	2,313	0,304	0,313	0,014
	<i>RCD</i>	0,831	1,649	1,059	1,917	0,846	1,368	1,192	0,885	0,503	0,009
Німеччина	<i>RCA</i>	4,223	1,559	4,989	0,203	29,166	0,264	2,416	0,281	0,315	0,011
	<i>RCD</i>	1,031	2,062	0,983	2,383	1,384	1,251	1,245	0,819	0,507	0,007
Польща	<i>RCA</i>	3,421	1,555	5,612	0,212	21,040	0,281	1,704	0,287	0,306	0,035
	<i>RCD</i>	0,835	2,056	1,106	2,486	0,999	1,331	0,878	0,837	0,493	0,023
Італія	<i>RCA</i>	3,161	1,323	4,294	0,139	10,213	0,222	1,912	0,367	0,323	0,026
	<i>RCD</i>	0,772	1,749	0,846	1,638	0,485	1,052	0,986	1,069	0,519	0,017
Угорщина	<i>RCA</i>	5,420	2,075	8,502	0,213	39,655	0,293	2,101	0,217	0,441	0,033
	<i>RCD</i>	1,323	2,745	1,675	2,505	1,882	1,387	1,083	0,633	0,710	0,021
Нідерланди	<i>RCA</i>	2,897	1,389	4,867	0,105	8,166	0,284	2,966	0,328	0,305	0,023
	<i>RCD</i>	0,707	1,837	0,959	1,228	0,388	1,348	1,529	0,957	0,490	0,015

Значення індексів RCA і RCD країн СНД по основних товарних групах, 2019 р.

Товарні групи		Їжа та живі тварини	Напої та тютюнові вироби	Сирі матеріали, неїстівні, крім палива	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	Тваринні і рослинні олії, жири і віск	Хімічні та пов'язані з ними продукти	Вироблені товари	Машини та транспортне обладнання	Різні виготовлені вироби	Товари та операції
Країна	Індекс										
СНД	<i>RCA</i>	2,841	0,946	4,645	0,329	17,883	0,259	2,013	0,271	0,334	0,025
	<i>RCD</i>	0,694	1,252	0,915	3,859	0,849	1,228	1,038	0,790	0,538	0,017
Азербайджан	<i>RCA</i>	2,397	0,792	6,360	0,306	13,321	0,383	1,864	0,367	0,511	0,003
	<i>RCD</i>	0,585	1,047	1,253	3,592	0,632	1,816	0,961	1,069	0,822	0,002
Білорусь	<i>RCA</i>	2,638	1,858	3,870	0,061	24,912	0,304	1,799	0,458	0,606	0,034
	<i>RCD</i>	0,644	2,457	0,763	0,715	1,183	1,441	0,928	1,334	0,975	0,022
Казахстан	<i>RCA</i>	3,296	1,007	6,630	0,460	26,741	0,327	1,521	0,251	0,397	0,017
	<i>RCD</i>	0,805	1,332	1,306	5,400	1,269	1,548	0,784	0,731	0,639	0,011
Молдова	<i>RCA</i>	2,534	0,515	5,498	0,162	48,723	0,269	1,546	0,435	0,415	0,007
	<i>RCD</i>	0,619	0,682	1,083	1,900	2,313	1,278	0,797	1,267	0,668	0,004
РФ	<i>RCA</i>	2,832	0,885	4,571	1,383	19,594	0,237	2,333	0,249	0,290	0,037
	<i>RCD</i>	0,691	1,171	0,901	16,240	0,930	1,123	1,203	0,724	0,467	0,024

Значення індексів RCA і RCD країн Азії по основних товарних групах, 2019 р.

Товарні групи		Їжа та живі тварини	Напої та тютюнові вироби	Сирі матеріали, неїстівні, крім палива	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	Тваринні і рослинні олії, жири і віск	Хімічні та пов'язані з ними продукти	Вироблені товари	Машини та транспортне обладнання	Різні виготовлені вироби	Товари та операції
Країна	Індекс										
Азія	<i>RCA</i>	5,171	2,132	2,085	0,100	15,423	0,351	2,752	0,276	0,489	0,022
	<i>RCD</i>	1,262	2,820	0,411	1,172	0,732	1,664	1,419	0,806	0,788	0,014
Китай	<i>RCA</i>	7,010	2,504	1,412	0,121	26,471	0,382	3,665	0,244	0,515	0,023
	<i>RCD</i>	1,712	3,312	0,278	1,423	1,257	1,810	1,890	0,712	0,829	0,015
Індія	<i>RCA</i>	16,103	9,793	3,602	0,055	4,244	0,290	2,154	0,447	1,005	0,008
	<i>RCD</i>	3,932	12,952	0,710	0,642	0,201	1,376	1,111	1,302	1,617	0,005
Індонезія	<i>RCA</i>	2,987	2,434	3,363	0,125	41,616	0,262	1,698	0,309	0,652	0,029
	<i>RCD</i>	0,729	3,219	0,663	1,465	1,976	1,241	0,875	0,902	1,049	0,019
Японія	<i>RCA</i>	3,200	1,001	2,582	0,080	36,891	0,346	3,310	0,366	0,292	0,034
	<i>RCD</i>	0,781	1,323	0,509	0,935	1,751	1,640	1,706	1,066	0,470	0,022
Туреччина	<i>RCA</i>	5,288	2,479	2,271	0,239	14,589	0,243	1,773	0,416	0,693	0,003
	<i>RCD</i>	1,291	3,278	0,447	2,805	0,693	1,151	0,914	1,212	1,115	0,002

Значення індексів RCA і RCD країн ЛАД по основних товарних групах, 2019 р.

Товарні групи		Їжа та живі тварини	Напої та тютюнові вироби	Сирі матеріали, неїстівні, крім палива	Мінеральні палива, мастильні та супутні матеріали	Тваринні і рослинні олії, жири і віск	Хімічні та пов'язані з ними продукти	Вироблені товари	Машини та транспортне обладнання	Різні виготовлені вироби	Товари та операції
Країна	Індекс										
ЛАД	<i>RCA</i>	2,145	1,062	5,415	0,222	12,407	0,368	1,761	0,317	0,352	0,011
	<i>RCD</i>	0,524	1,404	1,067	2,609	0,589	1,745	0,908	0,925	0,566	0,007
Алжир	<i>RCA</i>	1,531	0,507	8,098	0,644	10,544	0,274	1,680	0,276	0,514	3,461
	<i>RCD</i>	0,374	0,671	1,596	7,569	0,501	1,299	0,866	0,804	0,827	2,257
Єгипет	<i>RCA</i>	1,849	1,700	2,192	0,123	6,273	0,259	1,752	0,421	0,943	0,015
	<i>RCD</i>	0,451	2,248	0,432	1,449	0,298	1,230	0,903	1,228	1,518	0,010
Ірак	<i>RCA</i>	1,284	0,362	19,988	0,492	6,461	0,425	1,417	0,368	0,293	0,081
	<i>RCD</i>	0,313	0,479	3,938	5,780	0,307	2,016	0,730	1,074	0,471	0,053
Саудівська Аравія	<i>RCA</i>	1,819	1,467	6,421	0,686	16,180	0,308	1,868	0,266	0,354	0,025
	<i>RCD</i>	0,444	1,940	1,265	8,059	0,768	1,459	0,963	0,774	0,570	0,016
ОАЕ	<i>RCA</i>	4,288	1,481	7,117	0,269	37,794	0,551	1,915	0,302	0,265	0,004
	<i>RCD</i>	1,047	1,958	1,402	3,164	1,794	2,611	0,987	0,880	0,427	0,003